

หนังสือดี@และดี@เพื่อคนไทย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาสาร

ปีที่ ๖๐ ฉบับที่ ๗ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หนังสือแนะแนวเผยแพร่

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

รัฐสภาสาร

รัฐสภาสาร

ISSN 0125-0957

ที่ปรึกษา

นายพิฑูร พุ่มหิรัญ
นายคัมภีร์ ดิษฐากรณ์

บรรณาธิการ

นางสาวอัจฉราฉวี นิ่มศิริ

ผู้จัดการ

นางสาวขวัญเรือน สังข์ประไพ

เหรียญฎีก

นางสาวสุพัตรา กบิลคาม

กองบรรณาธิการ

นางพรรณพร ลินสวัสดิ์
นางสาวอรทัย แส่นบุตร
นางสาวจุฬีวรรณ เต็มผล
นางฟ้าดาว คงนคร
นางฐิติรัตน์ สมศิริวัฒนา
นางสาวทัศนีย์ สมมิตร
นายพรชัย แว่นแคว้น

ฝ่ายศิลปกรรม

นายมานะ เรื่องสอน
นายนิธิทัศน์ องค์กรวิชัย
นางสาวทิพย์วิมล อ่อนกลิ่น

ฝ่ายธุรการ

นางสาวเสาวลักษณ์ ธนชัยอภิภัทร
นางสาวดลธิ์ จุลนานนท์
นางสาวอาภรณ์ เนื่องเศรษฐ์
นายสุชานินทร์ อินทาบัง

พิมพ์ที่

สำนักงานพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นายวีระพันธ์ มุขสมบัติ

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย
และเพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภา และอื่น ๆ
ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร

ถึง บรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร
กลุ่มงานผลิตเอกสาร
สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๕๔-๕
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๕๒
e-mail : rattasapasarn@yahoo.com

การสมัครเป็นสมาชิก

ค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท (๑๒ เล่ม)
ราคาจำหน่ายเล่มละ ๕๐ บาท (รวมค่าจัดส่ง)
กำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

การส่งบทความลงเผยแพร่ในวารสารรัฐสภาสารจะต้องเป็น
บทความที่ไม่เคยลงพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน การพิจารณา
อนุมัติบทความที่นำมาลงพิมพ์ดำเนินการโดยกองบรรณาธิการ
และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ บทความ ข้อความ
ความคิดเห็น หรือข้อเขียนใดที่ปรากฏในวารสารเล่มนี้เป็น
ความเห็นส่วนตัว ไม่ผูกพันกับทางราชการแต่ประการใด

ประชาสัมพันธ์การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขอเชิญชวนอาจารย์ ข้าราชการ นักวิชาการ นักการศึกษาสาขาต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไป ส่งบทความวิชาการด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลงตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีกำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

ข้อกำหนดบทความ

๑. บทความวิชาการ หมายถึง บทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัย หรือ เสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานวิชาการที่ได้เรียบเรียงมาจากผลงานทางวิชาการของตนหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้สำหรับผู้สนใจทั่วไป โดยบทความวิชาการ จะประกอบด้วย ส่วนเกริ่นนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนสรุป เอกสารอ้างอิงและเชิงอรรถ
๒. บทความต้องมีความยาวของต้นฉบับไม่เกิน ๒๐ หน้ากระดาษขนาด A๔
๓. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน

การเตรียมต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์

๑. ตัวอักษรขนาดและแบบเดียวกันทั้งเรื่อง โดยพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ใช้ตัวอักษรแบบ Angsana New/UPC ขนาด ๑๖ พอยท์ ตัวธรรมดาสำหรับเนื้อหาปกติ และ ตัวหนาสำหรับหัวข้อ โดยจัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ ขนาด A๔ หน้าเดียว และเว้นระยะขอบกระดาษ ดังนี้

- ด้านบน ๑ นิ้ว
- ด้านล่าง ๑ นิ้ว
- ด้านซ้าย ๑ นิ้ว
- ด้านขวา ๑ นิ้ว

๒. การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

๓. ต้องระบุชื่อบทความ ชื่อ-สกุล ของผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน อย่างชัดเจน

การส่งบทความ

สามารถส่งบทความได้ ๒ วิธี ดังนี้

๑. ส่งต้นฉบับในรูปแบบเอกสาร ๑ ชุด พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล ไปที่
บรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร
กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐
๒. ส่งไฟล์ข้อมูลทาง e-mail ไปที่ rattasapasarn@yahoo.com

ค่าตอบแทน

หน้าละ ๒๐๐ หรือ ๓๐๐ บาท ซึ่งกองบรรณาธิการรัฐสภาสารจะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรจะจ่ายเงินค่าตอบแทนในจำนวนหรืออัตราเท่าใด โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพิจารณาปรับอัตราค่าเขียนบทความในหนังสือรัฐสภาสาร ได้กำหนดไว้

ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๕๔ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๕๑
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๕๒

บทบรรณาธิการ

ช่วงเวลาที่ผ่านมานี้หลาย ๆ คนคงใจจดใจจ่ออยู่กับการแข่งขันฟุตบอลยูโร ๒๐๑๒ จนบางครั้งอาจส่งผลให้สุขภาพร่างกายย่ำแย่เพราะนอนหลับพักผ่อนไม่เพียงพอ แต่ปัญหาที่มักติดตามมาควบคู่กับการแข่งขันกีฬาประเภทนี้อยู่เสมอ นั่นคือการลักลอบเล่นการพนันท้ายผลฟุตบอล แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้มีความพยายามในการปราบปรามอย่างเข้มงวด แต่ดูเหมือนว่าความพยายามดังกล่าวยังไม่อาจป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ประกอบกับปัจจุบันนี้การเล่นการพนันได้มีการพัฒนาวิธีการเล่นให้ซับซ้อนมากขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุนในการเล่นการพนัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพนันทางอินเทอร์เน็ตที่ผู้เล่นสามารถเล่นได้ทุกสถานที่ ทุกโอกาส จึงทำให้การควบคุมกระทำได้ยาก ส่งผลให้การพนันออนไลน์กลายเป็นช่องทางสำคัญในการดำเนินธุรกิจผิดกฎหมายซึ่งมีวงเงินหมุนเวียนเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันก็เป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ในสังคมมากมาย

จากปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการเรียกร้องให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) รับเป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งกระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อหามาตรการเชิงรุกในการแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง ควบคู่ไปกับการปรับปรุงบทบัญญัติและอัตราโทษตามกฎหมายว่าด้วยการพนันให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ในการนี้ทางกระทรวงมหาดไทยได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งฉบับและยกร่างขึ้นใหม่ แต่ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวยังมีข้อสังเกตบางประการในหลายๆ ประเด็นที่ไม่ควรละเลย และควรนำมาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนอีกครั้ง เพราะอาจเป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่

การเปิดให้มีการพนันโดยเสรีในอนาคต ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการพอกเงินได้ง่ายขึ้น เนื่องจากหนี้ันเกิดจากการพนันที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายสามารถพองร้องบังคับคดีได้ ข้อสังเกตต่างๆ เหล่านี้จะเป็นประการใด และการแก้ไขปัญหากล่นการพนันด้วยมาตรการทางกฎหมายจะแก้ไขปัญหาลังคมได้จริงหรือไม่ สามารถติดตามและร่วมกันคิดหาคำตอบได้จาก **บทความ เรื่อง คิดดีแล้วหรือ แก้ไขพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘**

ส่วนบทความ เรื่อง **ผลบังคับของสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ** กล่าวถึงปัญหาการบังคับใช้และการตีความสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งในทางปฏิบัติยังมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนในเรื่องสิทธิและเสรีภาพบางประเภทที่รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติรับรองไว้ หรือหากมีการรับรองแต่อาจไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียด สำหรับงานวิจัย เรื่อง **การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร** จากการศึกษพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมี ๕ ตัวแปร คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้ชุมชน และความศรัทธาในตัวนักการเมือง ทั้งนี้ โดยมีปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้งและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และงานวิจัย เรื่อง **การนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติในประเทศไทย** ได้ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนหลายๆ ประการของนโยบายดังกล่าว ที่ควรจะได้รับแก้ไขและปรับปรุง ไม่ว่าจะเป็นมาตรการจดทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว และการตรวจสอบพื้นที่เพาะปลูกและพันธุ์ข้าว เพื่อป้องกันการแจ้งเท็จและการสวมสิทธิ์ รวมทั้งเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทและการทำงานระหว่าง ธ.ก.ส. กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดย ธ.ก.ส. ควรเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานทั้งหมด ขณะที่หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีหน้าที่ในการช่วยสนับสนุน เพื่อลดปัญหาด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รัฐสภาสารฉบับเดือนกรกฎาคมนี้จะช่วยเปิดโลกทัศน์และความคิดของผู้อ่านให้เป็นคนก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมในโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร พร้อมๆ กับกล้าคิด กล้าทำ และกล้าวิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ตีงามที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีคุณธรรม

บรรณาธิการ

สารบัญ

คดีแล้วหรือ แก้ไขพระราชบัญญัติการพนัน บุทธศักราช ๒๔๗๘

ดร.วิชัย จีระแพทย์

๙

ผลบังคับของสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ

ชลธิชา บุญเสถียร

๖๕

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในจังหวัดยโสธร

ชนาธิป บุญมัน

๘๑

การนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติในประเทศไทย

ประชา ประสพดี

๙๓

คิดดีแล้วหรือ แก้ไขพระราชบัญญัติการพนัน
พุทธศักราช ๒๕๖๘

ดร.วิรัช จีระแพทย์ *

ประวัติศาสตร์การพนันของไทยมีมาช้านาน แต่โดยเหตุที่ปัจจุบัน
มีแนวความคิดที่จะแก้ไข เปลี่ยนแปลง กฎหมายการพนันให้ชอบด้วยกฎหมายยิ่งขึ้น
เพิ่มลักษณะการเล่นมากขึ้น และให้การขออนุญาตเล่นการพนันง่ายขึ้น รวมทั้งต้องการเปลี่ยน
หลักการให้หนีการพนัน ซึ่งเป็นหนีอันเป็นโมฆะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ มาเป็นหนีชอบด้วย
กฎหมาย จึงขอเสนอประวัติศาสตร์การพนันในประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมา
ตามด้วยเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... ที่กำลังอยู่ในระหว่างพิจารณา
ก่อนที่จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการแก้ไข เปลี่ยนแปลง กฎหมายการพนัน ดังจะกล่าว
ต่อไป

* น.บ. (เกียรตินิยมอันดับ ๒) (จุฬา), น.บ.ท., น.ม. (จุฬา), น.ด. (Doctor of Laws มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์) รางวัลสมาชิยแห่งชาติ : วิทยานิพนธ์ระดับดีเยี่ยม ปี ๒๕๕๐, นักปกครองระดับสูง
กรมการปกครอง รุ่นที่ ๒๒, วปอ. ๓๕๕, ปปร. ๑ สถาบันพระปกเกล้า, บ.ย.ส. รุ่น ๙ สำนักงาน
ศาลยุติธรรม, นักบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๔ สำนักงานอัยการสูงสุด, วตท. รุ่นที่ ๗ วิทยาลัย
ตลาดทุน, อธิบดีอัยการสำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือระบุว่า^๑ ประมาณปี พ.ศ. ๑๔๕๐ มีการเล่นการพนัน ที่เรียกว่า “กำถั่ว” แล้ว และประมาณ พ.ศ. ๒๑๐๐ ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ สมัยอยุธยาที่มีการเล่นการพนันที่เรียกว่า “โป” อีกด้วย อย่างไรก็ตามแม้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์จะค่อนข้างเลือนลาง แต่ก็เป็นที่รับรู้กันว่า คนไทยนั้นนิยมเล่นการพนันเป็นอย่างมาก ดังปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรจากบันทึกของ “มองซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์” (Monsieur De La Loubere) เอกอัครราชทูตพิเศษฝรั่งเศส ซึ่งพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ส่งเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชในปี พ.ศ. ๒๒๓๐ ลาลูแบร์บันทึกเอาไว้ว่า

“ชาวสยามอยู่ข้างค่อนข้างรักเล่นการพนันเสียเหลือเกิน จนถึงจะยอมผลาญตัวเองให้ฉิบหายได้ ทั้งเสียอิสรภาพความชอบธรรมของตัวเองหรือลูกเต๋าของตัวเองด้วย ในเมืองนี้ใครไม่มีเงินพอจะใช้เจ้าหน้าที่ได้ก็ต้องขายลูกเต๋าของตัวเองลงใช้หนี้สิน และถ้าแม้ถึงเช่นนี้แล้วก็ยังมีพอเพียง ตัวของตัวเองก็ต้องกลายเป็นทาส การละเล่นพนันที่ไทยรักเป็นที่สุดนั้น ก็คือ ตีกแตก ชาวสยามเรียกว่า สกา...”

สำหรับรูปแบบการเล่นการพนันซึ่งเป็นที่นิยมกันนั้น โดยมากมักใช้ “สัตว์” ตั้งแต่ขนาดเล็ก เช่น จิ้งหรีดและปลากัด ไปจนถึงสัตว์ขนาดใหญ่ เช่น วัว ควาย หรือช้าง ทั้งนี้สัตว์ที่มาแรงที่สุด เห็นจะหนีไม่พ้น “ไก่ชน” โดยที่เจ้าของบ่อนจะหักเงินค่าบำรุงบ่อนอย่างน้อยร้อยละ ๑๐ จากจำนวนเงินเดิมพัน

ต่อมาเมื่อเวลาผ่านไป ประเทศไทยเริ่มติดต่อกับการค้าขายกับชาวต่างชาติมากขึ้น การพนันรูปแบบใหม่ๆ ก็ได้หลั่งไหลเข้ามาเพิ่มเป็นลำดับ และหนึ่งในการพนันที่ปรากฏขึ้นและได้รับความนิยมคือ การเล่นถั่วโป ซึ่งมีข้อสันนิษฐานที่น่าเชื่อถือได้ว่า เข้ามาเป็นครั้งแรกในสมัยอยุธยาตอนปลายระหว่างปี พ.ศ. ๒๒๓๑ - พ.ศ. ๒๒๗๕ อาจเป็นสมัยพระเพทราชา พระเจ้าเสือ หรือพระเจ้าท้ายสระ องค์ใดองค์หนึ่ง โดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาล และรัฐก็เก็บภาษีจากการเล่นนี้

สาเหตุที่มีการตั้งบ่อนเบี้ย (สถานที่เล่นถั่วโป) นั้น เป็นผลมาจากชาวจีนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารสมัยนั้นยังติดนิสัยเล่นเบี้ยกันเป็นจำนวนมาก โดยในระยะแรกไม่ได้

---

^๑ ประวัติบ่อนการพนันถูกกฎหมายในแผ่นดินสยาม, [mhtml://F\DMC Forum](http://www.dmccforum.com), วันที่ ๑๖/๑๑/๒๕๕๔.

เข้าไปควบคุมการเล่นแต่อย่างใด จนทำให้คนไทยนิยมเล่นบ้าง กระทั่งเมื่อจำนวนผู้เล่นเพิ่มมากขึ้น รัฐจึงเห็นว่าควรจะมีการควบคุมบ่อนเบี้ย เนื่องจากไม่สามารถห้ามปรามไม่ให้เล่นได้เด็ดขาด และมีการตั้งบ่อนเบี้ยขึ้นโดยกำหนดให้มีการเล่นได้เพียงบางพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่มีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเท่านั้น โดยห้ามคนไทยเข้าไปเล่น ทว่าการห้ามดังกล่าวก็ไม่มีผลอย่างใด เพราะคนไทยก็ลักลอบเล่นเหมือนเดิม รัฐจึงต้องอนุญาตให้ตั้งบ่อนสำหรับคนไทยขึ้น ดังนั้น จึงเกิดบ่อนเบี้ย ๒ ประเภท คือ บ่อนเบี้ยจีนและบ่อนเบี้ยไทย ซึ่งข้างในต่างก็เล่นการพนันชนิดเดียวกัน เช่น การเล่นกำตัด กำถั่ว และไพ่ฟ้า เป็นต้น

“สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ” ได้ทรงนิพนธ์เอาไว้ใน “ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๑๗ เรื่องตำนานการเลิกบ่อนเบี้ยและเลิกหวย” ว่า ในการจัดเก็บอากรบ่อนเบี้ยนั้น เดิมทีเก็บเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาบ่อน หรือให้เป็นค่าป่วยการ หรือเงินเดือนแก่ผู้รักษาบ่อน มิได้มีความมุ่งหมายในการจัดเก็บเพื่อเป็นผลประโยชน์ให้แก่รัฐ วิธีการเก็บอากรบ่อนเบี้ยในสมัยนั้น นายบ่อนจะไม่เกี่ยวข้องกับการเล่น จะมีเฉพาะพวกนักเลงบ่อนผลัดกันเป็นเจ้าของ โดยนายบ่อนจะคอยเก็บส่วนลดจากผู้ที่ได้เงินจากการพนัน ซึ่งเรียกว่า “การเก็บหัวเบี้ย” และธรรมเนียมการเก็บหัวเบี้ยนี้ได้มีการใช้กันจนกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์ ต่อมาเมื่อมีการเล่นไปเกิดขึ้น จึงเปลี่ยนให้นายบ่อนเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว ถึงแม้รัฐจะได้ภาษีจากโรงบ่อนเบี้ยมากเพียงใดก็ตาม แต่ก็ไม่มีนโยบายสนับสนุนให้คนไทยเล่นการพนัน เช่น ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศมีการห้ามไม่ให้ข้าราชการเล่นการพนัน และหากข้าราชการผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษเชียนตี ๙๐ ที่ พร้อมทั้งถอดยศถาบรรดาศักดิ์ลงเป็นไพร่ เป็นต้น

เมื่อก้าวย่างเข้าสู่ยุคสมัยของกรุงธนบุรี เงื่อนไขในการเข้มงวดเรื่องบ่อนก็เปลี่ยนแปลงไป เมื่อไม่ปรากฏข้อห้ามให้คนไทยเล่นเบี้ย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอยู่ในช่วงสงครามปราบปรามก๊กต่าง ๆ บรรดาผู้ที่ถูกเกณฑ์ไปออกรบล้วนเหน็ดเหนื่อยกับชีวิตสงครามที่ค่อนข้างยาวนาน จึงอนุญาตให้ทหารและแม่ทัพนายกองทั้งหลายเล่นพนันได้ตามสมควรในช่วงวันหยุด นักชัตฤกษ์ต่าง ๆ รวมทั้งอนุญาตให้ราษฎรทั่วไปเล่นการพนันได้ด้วย

ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ทรงไม่เห็นด้วยที่จะให้เล่นการพนันหรือเล่นเบี้ยแบบสมัยธนบุรี แต่ยังคงยอมให้มีบ่อนเบี้ยอยู่บ้างโดยเก็บอากรแผ่นดิน อย่างไรก็ตามทรงเคร่งครัดเรื่องการพนันกับการดื่มสุรามากขึ้นกับข้าราชการ ด้วยการออกพระราชกำหนดเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๕ ห้ามข้าราชการเล่นบ่อนเบี้ยและเสพสุรา

ก้าวล่วงเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ ๒ การเล่นพนันยังคงอยู่ต่อไป และสามารถเก็บอากรบ่อนเบี้ยได้ปีละ ๒๖๐,๐๐๐ บาท

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ เคยมีการสนับสนุนให้เล่นการพนันเพื่อเก็บภาษีอากร ที่เรียกกันว่า “อากรบ่อนเบี้ย” และ “อากรหอย” เฉพาะสำหรับอากรบ่อนเบี้ยนั้น หมายถึงเงินที่เก็บจากผู้ประมูลขอตั้งบ่อนการพนันถั่วและไปในราชอาณาจักร ซึ่งอากรทั้งสองประเภทสามารถสร้างรายได้ให้แก่รัฐเป็นจำนวนมาก คือ ปีละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท

ขณะที่ในช่วงรัชกาลที่ ๔ ผลของการที่ไทยได้ทำสัญญาผูกพันกับต่างประเทศ ต้องยกเลิกภาษีผูกขาดหลายประเภท จนเป็นเหตุให้รายได้ของแผ่นดินลดลง จึงได้มีการปรับปรุงภาษีอากรหลายประเภท และได้กำหนดภาษีการพนันเพิ่มขึ้นจากอากรบ่อนเบี้ยอีกประเภทหนึ่งและสามารถเก็บภาษีได้สูงถึงปีละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระปิยมหาราชก็ทรงพิจารณาเห็นว่าคนไทยติดการพนันกันงอมแงม เป็นหนี้เป็นสิน เสียผู้เสียคนกันทั่วบ้านทั่วเมืองถึงขนาดที่บางคนนำลูกเมียของตนเองไปขายเป็นทาส อันที่จริงมีกฎหมายห้ามบิดามารดาหรือสามีขายบุตรภรรยาเป็นทาสโดยมิได้รับการยินยอมจากเจ้าตัวมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แต่การขายลูกเมียก็ยังคงมีอยู่ เพราะยังไม่ได้มีการเลิกทาส (เลิกทาสแบบเบ็ดเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๘) จึงทรงประกาศให้เลิกการพนัน (เมื่อวันอังคาร เดือนอ้าย แรม ๑๓ ค่ำ ปีกุน พ.ศ. ๒๔๓๐) โดยลดจำนวนบ่อนลงเรื่อยๆ โดยมีได้ทรงหวังว่าเงินทองพระคลังจะลดลงถึงปีละ ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ถ้าคิดเป็นเงินปัจจุบันอาจจะมากกว่า ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ก็ได้) ถึงปี พ.ศ. ๒๔๓๒ ทรงประกาศยกเลิกบ่อนเบี้ยในกรุงเทพฯ อีกปีละ ๑๐ ตำบล และเมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๔๔๑ ทรงประกาศยกเลิกบ่อนเบี้ยตามหัวเมืองในมณฑลต่างๆ จวบจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๐ (ในสมัยรัชกาลที่ ๖) จึงมีพระราชบัญญัติห้ามมิให้ใครเล่นถั่วไปในราชอาณาจักรอีกต่อไป ได้มีประกาศปิดบ่อนทั่วราชอาณาจักรเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐ สำหรับการเปลี่ยนแปลงหลังจากนั้น ได้มีการตรากฎหมายการพนันฉบับแรกในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ซึ่งเป็นการรวบรวมกฎหมายการพนันต่างๆ มาไว้ในที่เดียวกัน และมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอีกครั้ง โดยออกเป็นพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ พร้อมทั้งมีการเพิ่มเติมการเล่นพนันประเภทต่างๆ จนกลายเป็นกฎหมายฉบับปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่า รัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ ทรงลำบากอย่างมากกว่าจะสามารถกำจัดหายนะนี้ไปจากแผ่นดินไทยได้ จึงมีความหวังยิ่งที่จะทำให้การพนันหวนกลับมาทำลายสังคมไทยอีก หากแต่ควรช่วยกันฟื้นฟูศีลธรรมให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดี จึงจะเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและถูกที่มากกว่า

ในสมัยนั้น ถ้านับเฉพาะที่กรุงเทพฯ มีบ่อนใหญ่ (ที่ถูกกฎหมาย) ตั้งแต่เล่นถั่วไป รองรับผู้นิยมการเสี่ยงโชค (ในทางเสียทรัพย์) ถึง ๑๒๖ ตำบล และมีบ่อนขนาดย่อมเล็กๆ อีกประมาณ ๒๒๗ ตำบล

ในปัจจุบัน สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนในการ ยกเลิก ปรับปรุง แก้ไข บทบัญญัติของกฎหมายที่ส่วนราชการรักษาการ หรืออยู่ในความ รับผิดชอบของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานในกำกับเกี่ยวกับการอนุมัติหรือ อนุญาตทั้งที่มีใบอนุญาตและไม่มีใบอนุญาต แต่เป็นการอนุมัติหรืออนุญาตที่ไม่ถูกต้อง ไม่มี ความจำเป็นหรือไม่เหมาะสม เช่น ขัดแย้งกับกฎหมายอื่น ล้าสมัย หรือสร้างภาระให้กับผู้รับ อนุมัติหรือผู้ขออนุญาตเกินความจำเป็น เมื่อเทียบกับประโยชน์ของประชาชนและ ส่วนราชการ โดยแบ่งระยะเวลาในการพัฒนากฎหมายออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ เป็นการ จัดทำแผนพัฒนากฎหมายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ และระยะที่ ๒ เป็นการจัดทำกฎหมาย ตามแผนพัฒนากฎหมายที่ได้รับอนุมัติให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยในการพัฒนากฎหมายระยะที่ ๑ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ กระทรวงมหาดไทยได้ ปรับปรุงพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งฉบับและ ยกร่างขึ้นใหม่ เป็นร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติการให้รางวัล ด้วยการเสี่ยงโชค พ.ศ. .... เสนอสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณา^๒

ในที่นี้จะนำเสนอให้เห็นโดยละเอียดถึงร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... ทั้งหมด อัตราค่าธรรมเนียม บัญชี ก. บัญชี ข. ตลอดจนสรุปลักษณะสำคัญของหลักการในร่าง พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... และหลักการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพนัน คำชี้แจง ความจำเป็นในการตรากฎหมาย และตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... และเจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย โดยละเอียด เพื่อให้พิจารณาว่าสมควรมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... หรือไม่ อย่างไร

^๒ หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๗.๓/๑๐๒๒๙ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๔.

ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... ที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ดังนี้

ร่าง

พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ...

บันทึกหลักการและเหตุผล ประกอบร่างพระราชบัญญัติการพนัน

พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพนัน

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติและอัตราโทษไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เพราะการเล่นการพนันได้มีการพัฒนาวิธีการเล่นให้ซับซ้อนมากขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุนในการเล่นการพนัน ทำให้เยาวชนและประชาชนเกิดความลุ่มหลงมอมเมาในการเล่นการพนัน และมีการลักลอบเล่นการพนันกันมากขึ้น เป็นเหตุให้ละเลยการประกอบอาชีพสุจริต และก่อให้เกิดปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม ดังนั้น จึงเห็นควรปรับปรุงบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยการพนันให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งเพิ่มเติมและปรับปรุงมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และกำหนดบทลงโทษ ให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติการพนัน
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพนัน
พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ
บุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....

- มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... ”
- มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับตั้งแต่วินิจฉัยในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
- มาตรา ๓ ให้ยกเลิก
  - (๑) พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ เว้นแต่ความในมาตรา ๘ และมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘
  - (๒) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒
  - (๓) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๕
  - (๔) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๘๕
  - (๕) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๙๐
  - (๖) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๓
  - (๗) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๐๔
  - (๘) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๐๕

บรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับหรือระเบียบอื่นใดในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้ว
ในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราช
บัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ความในมาตรา ๘๕๓ มาตรา ๘๕๔ และมาตรา ๘๕๕ แห่งประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การพนันที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“การเล่น” หมายความว่า การที่บุคคลเข้าเล่นการพนัน โดยให้หมายความรวมถึง
การทาย หรือการทำนายด้วย

“การพนัน” หมายความว่า การเล่นที่เป็นการเสี่ยงโชคต่ออาร์ได้หรือเสียประโยชน์
โดยอาศัยผลที่ยังไม่แน่นอนเป็นข้อแพ้ชนะกัน

“ผู้จัดให้มีการเล่น” หมายความว่า เจ้ามือ ผู้ควบคุมดูแลการเล่น ผู้เดินโพย
หรือผู้เป็นเจ้าของสถานที่ซึ่งรู้เห็นหรือยินยอมให้มีการจัดนั้น

“ใบอนุญาต” หมายความว่า ใบอนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันตามพระราช
บัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า บุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตาม
พระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต” หมายความว่า บุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็น
ผู้ออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้
ลดหรือยกเว้นภาษีและค่าธรรมเนียม กำหนดแบบใบอนุญาต และกำหนดกิจการอื่น
ออกประกาศแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ผู้ออกใบอนุญาต พนักงานเจ้าหน้าที่ และออกประกาศหรือ
ออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว
ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การควบคุมการเล่นการพนัน

มาตรา ๗ ห้ามจัดให้มี หรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน

การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนั้น หรือการเล่นการพนันร้ายแรงอื่นใด เมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นว่าสถานที่ใดสมควรอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใด ให้ออกเป็นกฎกระทรวง

มาตรา ๘ การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน จะจัดให้มีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้ ต่อเมื่อเจ้าพนักงานผู้ออกไปอนุญาตเห็นสมควรและออกไปอนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง จะอนุญาตได้จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาต รวมทั้งสถานที่จัดให้มีการเล่นตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ในการเล่นอันระบุไว้ในวรรคหนึ่ง จะพนันกันได้เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาต หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

มาตรา ๙ การเพิ่มเติมการเล่นในบัญชี ก. หรือบัญชี ข. หรือการเปลี่ยนการเล่นจากบัญชี ก. เป็นบัญชี ข. หรือจากบัญชี ข. เป็นบัญชี ก. ให้ออกเป็นกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ ผู้ได้รับใบอนุญาตจะจัดให้มีการเล่นพลิกแพลงหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการเล่นอันขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ ใบอนุญาตหรือเงื่อนไขในใบอนุญาตมิได้

มาตรา ๑๑ การเล่นอื่นใดนอกจากที่ระบุไว้ในบัญชี ก. และบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ จะพนันกันหรือจะจัดให้มีขึ้นเพื่อให้พนันกันมิได้

มาตรา ๑๒ ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์

(๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ในความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับความไม่สงบ

เรียบร้อย ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ฐานเรียกค่าไถ่ และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายการค้าประเวณี ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน โดยรับโทษดังกล่าวและพ้นโทษมาแล้วเกิน ๕ ปี เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ถ้าผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นนิติบุคคล ผู้เป็นผู้แทนนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง และต้องไม่เคยเป็นผู้แทนนิติบุคคลที่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๑๘ (๒)

มาตรา ๑๓ ห้ามผู้ใดยินยอมหรือปล่อยให้ผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ เข้าเล่นหรือเข้าพนันโดยเด็ดขาด เว้นแต่การเล่นในบัญชี ข. หมายเลข ๑

มาตรา ๑๔ ผู้ใดจัดให้มีการเล่นซึ่งตามปกติยอมพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่กัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นจัดให้มีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน และผู้ใดเข้าเล่นอยู่ด้วย ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น

ผู้ใดอยู่ในวงการเล่นอันขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดูการเล่นในงานรื่นเริงสาธารณะ หรืองานนักขัตฤกษ์ หรือในที่สาธารณสถาน

มาตรา ๑๕ ทรัพย์สินพนันกันซึ่งจับได้ในวงการเล่น อันขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมิได้เอาออกพนันกัน

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นการพนันนั้น ให้ศาลมีอำนาจจับได้

มาตรา ๑๖ ห้ามผู้ใดขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ ล็อตโต้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ที่มีได้ปรากฏรายชื่อประทับตราของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตบนสลาก

ห้ามผู้ใดเสนอขายหรือขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ ล็อตโต้ หรือการเล่นที่มีลักษณะคล้ายกันและยังมีได้ออกรางวัลเกินราคาที่กำหนดไว้ในสลาก

มาตรา ๑๗ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเสียภาษีร้อยละสิบแห่งยอดรายรับก่อนหักรายจ่าย เพื่อให้เป็นรายได้ของแผ่นดิน และเสียภาษีร้อยละสองครึ่งแห่งยอดรายรับก่อนหักรายจ่ายเพื่อให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องถิ่นที่มีการเล่นการพนัน ยกเว้นองค์กรบริหารส่วนจังหวัด

หมวด ๒

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตและพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๑๘ ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกใบอนุญาต

(๒) เพิกถอนใบอนุญาตเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือระเบียบ ซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) อำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๐

มาตรา ๑๙ คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ให้ทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนตอบรับไปยังผู้ได้รับใบอนุญาต ณ ภูมิลำเนา หรือสถานที่ทำการของผู้ได้รับใบอนุญาต และให้ถือว่าผู้ได้รับใบอนุญาตได้ทราบคำสั่งนั้นแล้ว เมื่อครบกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันส่ง เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการได้รับหรือได้รับหนังสือก่อนหรือหลังจากวันนั้น

มาตรา ๒๐ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องการสืบสวนและตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีที่พบหรือสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เข้าไปในสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างกำหนดเวลาที่อนุญาตให้เล่นในใบอนุญาต เพื่อตรวจสอบใบอนุญาต หรือเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้ายังตรวจสอบไม่เสร็จ จะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่หรือเคหสถานนั้นก็ได้ ทั้งนี้ เฉพาะในกรณีที่การตรวจสอบใกล้เสร็จสิ้น หรือมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าหากปล่อยให้เนิ่นนานออกไป จะเกิดอุปสรรคต่อการตรวจสอบ เพราะอาจมีการปกปิดหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารหรือหลักฐานไปจากเดิม

(๓) ยึดหรืออายัดอุปกรณ์การเล่น หรือเงินสด หรือทรัพย์สินที่อยู่ในวงการเล่น อันขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(๔) มีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ แจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานใด เพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

(๕) ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน เพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ได้รับใบอนุญาต หรือบุคคลใดที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) ส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ดำเนินการระงับการกระทำที่แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ต้องแสดงบัตรประจำตัว

บัตรประจำตัวเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๓ ผู้ใดจัดให้มีการเล่นอันฝ่าฝืนมาตรา ๗ และเป็นการเล่นในบัญชี ก. หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๑๐ หรือการเล่นในบัญชี ข. หมายเลข ๑ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี แต่ไม่เกินห้าปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทแต่ไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดจัดให้มีการเล่นอันฝ่าฝืนมาตรา ๗ และเป็นการเล่นในบัญชี ก. หมายเลข ๑๑ ถึงหมายเลข ๒๒ หรือที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือน แต่ไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๔ ผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันโดยฝ่าฝืนมาตรา ๗ และเป็นการเล่นในบัญชี ก. หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๑๐ หรือการเล่นในบัญชี ข. หมายเลข ๑ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันโดยฝ่าฝืนมาตรา ๗ และเป็นการเล่นในบัญชี ก. หมายเลข ๑๑ ถึงหมายเลข ๒๒ หรือที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕ ผู้ใดจัดให้มีการเล่นอันฝ่าฝืนมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง และเป็นการเล่นในบัญชี ข. หมายเลข ๒ ถึงหมายเลข ๒๑ หรือที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๖ ผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันโดยฝ่าฝืนมาตรา ๘ วรรคสาม และเป็นการเล่นในบัญชี ข. หมายเลข ๒ ถึงหมายเลข ๒๑ หรือที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๗ ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘ ผู้ใดจัดให้มีการเล่นอันฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

ผู้ใดเข้าพนันโดยฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๙ ผู้จัดให้มีการเล่นกระทำความผิดตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งใช้วิธีการสื่อสารที่ห่างกันโดยระยะทาง หรือส่งข้อความผ่านคลื่นความถี่วิทยุ หรือทางโทรศัพท์ผ่านระบบต่าง ๆ หรือวิธีอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๓๐ ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๖ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๓๒ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวก ตามมาตรา ๑๘ (๑) หรือ (๓) หรือมาตรา ๒๐ (๑) หรือ (๒) หรือไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ชี้แจง หรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐาน ตามมาตรา ๑๘ (๓) หรือมาตรา ๒๐ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

มาตรา ๓๔ ผู้ประกาศ โฆษณา ชักชวน จูงใจ หรือหลอกลวงโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนัน อันฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้จัดให้มีการเล่นที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๕ บรรดากฎหมายกระทรวง ประกาศและระเบียบที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎหมายกระทรวง ประกาศ และระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓๖ คำขออนุญาตใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการพนันและยังอยู่ในระหว่างพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่คำขออนุญาตมีข้อแตกต่างไปจากคำขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตมีอำนาจสั่งให้แก้ไขได้ตามความจำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๗ ใบอนุญาตและหนังสืออนุญาตที่ออกให้แก่บุคคลใด ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการพนันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คงใช้ได้ต่อไปจนสิ้นอายุที่กำหนดไว้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

ใบอนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนัน

(๑) โตเต้ไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง	วงหนึ่ง วันละ ๕๐,๐๐๐ บาท
(๒) สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ ล็อตโต้ ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ ล็อตโต้ ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น	ครั้งละ ๓๐,๐๐๐ บาท
(๓) การเล่นซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน	
(ก) แข่งม้า	เที่ยวละ ๒,๕๐๐ บาท
(ข) ชนโค กระบือ แพะ แกะ	วันละ ๒,๐๐๐ บาท
(ค) ให้สัตว์อื่นต่อสู้หรือแข่งกัน	วันละ ๑,๐๐๐ บาท
(๔) วิ่งวัวคน	เที่ยวละ ๑,๐๐๐ บาท
(๕) ชกมวย มวยปล้ำ	วันละ ๑,๐๐๐ บาท
(๖) ไฟ่ต่าง ๆ	วงหนึ่ง วันละ ๑,๐๐๐ บาท
(๗) บิลเลียด สนุกเกอร์ พูล	โต๊ะหนึ่ง เดือนละ ๑,๕๐๐ บาท
(๘) สะบ้าทอย สะบ้าชุด	วงหนึ่ง วันละ ๕๐๐ บาท
(๙) ฟุตบอลโต๊ะ	โต๊ะหนึ่ง วันละ ๑,๐๐๐ บาท
(๑๐) แข่งเรือฟ่ง แข่งเรือล้อ	วันละ ๑,๐๐๐ บาท
(๑๑) ซี่รูป โยนห่วง โยนสตาจค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะ ต่าง ๆ ตกเบ็ด สอยดาว ตักกลม จับสลากโดยวิธีใด ๆ ยิงเป้า ปาหน้าคน ปาสัตว์ ปาเป้า หรือปาสิ่งใด ๆ เต้าข้ามด่าน บิงโก	วงหนึ่ง วันละ ๑,๐๐๐ บาท

บัญชี ก.

๑. หอย ก. ข. หอยปิงปอง
๒. หอยหุ้
๓. จับยี่กี
๔. สล็อตแมชชีน ตู้ม้า
๕. พนันทายผลการแข่งขันฟุตบอล หรือกีฬาต่าง ๆ
๖. ไฮโล
๗. ชลูกขลิ
๘. สีเหลงลัก
๙. น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง
๑๐. บาการา
๑๑. ไปป่น
๑๒. ไปกำ
๑๓. ไปถั่ว หรือกำถั่ว
๑๔. แปรเต้า
๑๕. ไฟสามใบ
๑๖. ไม้สามอัน
๑๗. ไฟปอก ไฟยี่อิด หรือไฟแบล็คแจ๊ค
๑๘. ไม้หมุน หรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง
๑๙. การเล่นซึ่งมีการพนันสัตว์ เช่น เอาของมีคมหรือหนามผูก หรือวางยาเบื่อ ยาเมาให้สัตว์ชน หรือต่อสู้กัน หรือทำการใดให้สัตว์เจ็บปวดทรมานเกินความจำเป็นเพื่อให้สัตว์วิ่งแข่งกันหรือสุนัขกัดกันหรือเอาสัตว์ดุร้ายมากัดกัน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการพนันสัตว์อันมีลักษณะคล้ายกับที่ว่ามานี้
๒๐. บิลเลียดรู ดีผี

บัญชี ข.

๑. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์
อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง
๒. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือล็อตโต้ ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้
จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น
๓. โตแต้ไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใด อย่างหนึ่ง
๔. การเล่นเกมต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้กันหรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ
นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเลข ๑๙ แห่งบัญชี ก.
๕. ไฟนักรกระจอก ไฟต่อแแต้ม ไฟเผา ไฟเป็กเกอร์ ไฟดัมมี่ ไฟต่าง ๆ
๖. ต่อแแต้ม
๗. บิลเลียด สนุกเกอร์ พูล
๘. ฟุตบอลโต๊ะ
๙. วิ่งวู้ดคน
๑๐. ชกมวย มวยปล้ำ
๑๑. แข่งเรือพุง แข่งเรือล้อ
๑๒. ชีรู๊ป
๑๓. โยนห่วง
๑๔. โยนสตาจค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ
๑๕. ตกเบ็ด
๑๖. จับสลากโดยวิธีใด ๆ
๑๗. ยิงเป้า
๑๘. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือปาสิ่งใด ๆ
๑๙. เต้าข้ามด่าน
๒๐. บิงโก
๒๑. สะบ้าทอย
๒๒. สะบ้าชุด

สรุปสาระสำคัญของหลักการในร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ....

หลักการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพนัน

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติและอัตราโทษไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เพราะการเล่นการพนันได้มีการพัฒนาวิธีการเล่นให้ซับซ้อนมากขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุนในการเล่นการพนัน ทำให้เยาวชนและประชาชนเกิดความลุ่มหลงมอมเมาในการเล่นการพนัน และมีการลักลอบเล่นการพนันกันมากขึ้น เป็นเหตุให้ละเลยการประกอบอาชีพสุจริต และก่อให้เกิดปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม ดังนั้น จึงเห็นควรปรับปรุงบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยการพนันให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งเพิ่มเติมและปรับปรุงมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และกำหนดบทลงโทษ ให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... เป็นการปรับปรุงพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมทั้งฉบับแล้วร่างกฎหมายขึ้นมาใช้ใหม่ทั้งฉบับ โดยมีสาระสำคัญในการควบคุมกฎหมายว่าด้วยการพนันให้มีประสิทธิภาพและการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญในการปรับปรุงพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ ได้ดังต่อไปนี้

๑. กำหนดให้หน้การพนันที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายสามารถฟ้องร้องบังคับคดีกันได้

๒. กำหนดบทนิยาม เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสะดวกต่อการทำความเข้าใจ อันจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพ

๓. กำหนดลักษณะและประเภทของการพนันเป็น ๓ ประเภท คือ การพนันประเภทห้ามอนุญาตโดยเด็ดขาด การพนันประเภทอนุญาตได้ และการพนันนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้การควบคุมวิธีการเล่นมีความชัดเจน

๔. กำหนดมาตรการควบคุม เพื่อให้กระบวนการขึ้นตอนเกี่ยวกับมาตรการควบคุมมีประสิทธิภาพและสามารถบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง

๕. กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขออนุญาต เพื่อเป็นการกั้นกรองในเบื้องต้นมิให้ผู้ที่มีอาชีพไม่สุจริตหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจัดให้มีการเล่นการพนัน
๖. กำหนดมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนมิให้ลุ่มหลง มอมเมาในอบายมุข
๗. กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกไปอนุญาตและพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น
๘. กำหนดบทสันนิษฐานเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน
๙. กำหนดมาตรการในการริบทรัพย์สิน เพื่อเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการปราบปรามมิให้มีการกระทำความผิด
๑๐. กำหนดเรื่องการเสียภาษี เนื่องจากการเล่นการพนันบางประเภทมีผู้นิยมเล่นจำนวนมาก จึงต้องมีการกำหนดเรื่องภาษีสำหรับการเล่นการพนันดังกล่าว และเป็นการนำรายได้เข้าแผ่นดิน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น
๑๑. กำหนดบทลงโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าที่จะฝ่าฝืนกระทำความผิด
๑๒. กำหนดเรื่องค่าธรรมเนียม เพื่อนำเข้าเป็นรายได้ของแผ่นดิน
๑๓. กำหนดวิธีการเล่นในบัญชี ก. และบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติ เพื่อควบคุมวิธีการเล่นต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
๑๔. แยกเรื่องการจัดให้มีการแกมพนหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใด ๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพออกจากกฎหมายว่าด้วยการพนัน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายในแต่ละฉบับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

คำชี้แจงความจำเป็นในการตรากฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๑.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

(๑) เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาการพนันรูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) เพื่อให้มีมาตรการในการควบคุม ป้องกันและปราบปรามมิให้มีการลักลอบเล่นการพนันกันโดยมิชอบด้วยกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการตรวจตราและกวดขันให้ผู้ได้รับอนุญาตปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๓) เพื่อกำหนดโทษให้ครอบคลุมและเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น

(๔) เพื่อป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับการพนัน

(๕) เพื่อแยกการจัดให้มีการแกมพนกหรือให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใด ๆ

ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพออกจากกฎหมายว่าด้วยการพนัน

๑.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

เนื่องจากในปัจจุบันมาตรการควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยการพนันมีความล้าสมัย ผู้จัดได้มีการนำวิธีการเล่นการพนันรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้หมอมเมาเด็ก เยาวชน และประชาชนให้ลุ่มหลงเล่นการพนันโดยไม่เกรงกลัวต่อโทษทางกฎหมายที่มีโทษเบามาก จึงจำเป็นต้องกำหนดโทษให้ครอบคลุม และเพิ่มอัตราโทษให้หนักขึ้น แยกการแกมพนกหรือให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใด ๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพออกจากกฎหมายว่าด้วยการพนัน และกำหนดให้มีมาตรการในการตรวจตรา เพื่อป้องกันมิให้มีการลักลอบเล่นการพนันโดยมิได้รับอนุญาต และกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ชัดเจนในการควบคุม ดูแล และตรวจสอบให้ปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมาย ตลอดจนกำหนดมาตรการเสริมควบคู่ไปกับการลงโทษทางอาญาเพื่อให้การแก้ไขปัญหาลักลอบเล่นการพนันบรรลุผลได้อย่างแท้จริง

๑.๓ ปัญหาหรือข้อบกพร่องที่ต้องการแก้ไข

(๑) มีการลักลอบเล่นการพนันโดยมิชอบด้วยกฎหมายและขาดมาตรการควบคุมมิให้มีการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการพนันอย่างเป็นทางการ

(๒) การจัดการกับผู้ที่มีส่วนสำคัญให้เกิดการเล่นการพนันโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อันได้แก่ ผู้จัด เจ้าของบ่อนการพนัน เจ้าของสถานที่ผู้มีส่วนรู้เห็น ผู้สนับสนุน

ผู้ประกาศโฆษณาหรือชักชวนให้มีผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นที่มีได้รับอนุญาตยังไม่ครบคลุมเพียงพอ

(๓) การกำหนดโทษและอัตราโทษมีลักษณะเบา ทำให้ผู้กระทำผิดไม่เข็ดหลาบหรือเกรงกลัวต่อการลงโทษ

(๔) การจัดการกับวิธีการเล่นการพนันรูปแบบใหม่ ๆ ยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

(๕) ยังไม่มีมาตรการในการเยียวยาให้ผู้ติดการพนันโดยนิตยสามารถเลิกเล่นการพนันได้อย่างแท้จริง

(๖) มีการปล่อยปละละเลยให้เด็กและเยาวชนเข้ามาอยู่ในสถานที่หรือวงการเล่นการพนันอันเป็นการเพาะนิสัยให้กับเด็กและเยาวชนไปสู่หนทางแห่งความเสื่อม

๑.๔ เหตุที่ทำให้เชื่อว่ามาตรการนี้จะสามารถแก้ปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้ คือ เมื่อมีมาตรการควบคุมการพนันอย่างมีประสิทธิภาพสามารถจัดการกับการเล่นการพนันรูปแบบใหม่ ๆ ได้โดยบทกำหนดโทษที่หนักขึ้น ควบคู่ไปกับมาตรการให้ผู้กระทำความผิดทำงานเพื่อบริการสังคม รวมทั้งมีการให้อำนาจเจ้าพนักงานผู้ออกไปอนุญาตและพนักงานเจ้าหน้าที่ในการควบคุม ตรวจสอบมิให้มีการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการพนัน ซึ่งจะเป็นกลไกหนึ่งที่จะทำให้การควบคุมและปราบปรามการลักลอบเล่นการพนันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ความจำเป็นในการออกกฎหมาย

๒.๑ ในการทำภารกิจเหตุใดจึงต้องตรากฎหมาย

เนื่องจากพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติและโทษยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับการเล่นการพนันได้มีการพัฒนาวิธีการเล่นให้ซับซ้อนมากขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเหลือในการเล่นการพนัน ทำให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเกิดความลุ่มหลงมัวเมาในการเล่นการพนัน ตลอดจนมีการลักลอบเล่นการพนันกันมากขึ้น เป็นต้นเหตุของปัญหาความยากจนและปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ตามมา ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องปรามมิให้เยาวชนและประชาชนมัวเมาในการพนัน และรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมให้เกิดความสงบสุข จึงจำเป็นต้องปรับปรุงบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยการพนันให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งเพิ่มเติมและปรับปรุงมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และกำหนดบทลงโทษให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และให้สามารถจัดการปัญหาการพนันที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ กับร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ....^๓

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘</p> <p>พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘</p> <p>ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘)</p> <p>น.อ. อชาติยทิพอาภา ร.น.</p> <p>เจ้าพระยากรมราช</p> <p>พล.อ.เจ้าพระยาพิทยะนทรโยธิน</p> <p>ตราไว้ ณ วันที่ ๓๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๘</p> <p>เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน</p> <p>โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรเพิ่มเติมและรวบรวมพระราชบัญญัติการพนันเสียใหม่</p> <p>จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้</p>	<p>ร่าง</p> <p>พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>-----</p> <p>-----</p> <p>โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพนัน</p> <p>พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับกาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย</p>	

^๓ โปรดสังเกตความเปลี่ยนแปลงของพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... เป็นรายมาตรา โดยมีการตั้งข้อสังเกตไว้ในมาตราที่ ๓ และมีการตั้งข้อสังเกตเป็นภาพรวมทั้งหมดไว้ตอนท้าย

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘”</p> <p>มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p>	<p>มาตรา ๑ “พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p>	<p>ชื่อพระราชบัญญัติ</p> <p>บทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับกรຈັດคดีและเสรีภาพของประชาชน รวมทั้งมีบทบัญญัติใหม่เพิ่มเติมจากกฎหมายว่าด้วยการพนันเดิม จึงกำหนดระยะเวลาในการเตรียมและทำความเข้าใจ</p>
<p>มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๓ และกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ซึ่งมีความขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ความในมาตรา ๔๕๓, ๔๕๔ และ ๔๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p>	<p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิก</p> <p>(๑) พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓ เว้นแต่ความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓</p> <p>(๒) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒</p> <p>(๓) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๕</p> <p>(๔) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๘๕</p> <p>(๕) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๙๐</p>	<p>ยกเลิกพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓ ทั้ง ๔ ฉบับ โดยมีการปรับปรุงเพื่อให้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้</p> <p>- ข้อสังเกตของผู้เขียน</p> <p>การคงมาตรา ๘ ไว้ โดยแก้ไขเพิ่มเติมชนิดของการพนันที่มีการได้การเสียมากขึ้นในบัญชี ข. กลายเป็นช่องทางให้การพนันดังกล่าวได้รับการอนุญาตง่ายขึ้น</p> <p>เนื่องจากการพนันตามบัญชี ข. จะมีหลักเกณฑ์ ขั้นตอน การขออนุญาตจัดให้มีการเล่นง่ายกว่าบัญชี ก. ตามร่างมาตรา ๗ และร่างมาตรา ๘</p>

<p>พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)</p>	<p>พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)</p> <p>(๖) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๓ (๗) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๐๔ (๘) พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๐๕</p> <p>บรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับหรือระเบียบอื่นใดในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน</p> <p>มาตรา ๔ ความในมาตรา ๔๕๓ มาตรา ๔๕๔ และมาตรา ๔๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การพนันที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้</p>	<p>เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย</p> <p>นอกจากนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมบัญชี ข. จะทำให้การพนันที่มีการเสียภาษีขึ้น</p>
		<p>เพื่อให้เห็นการพนันที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหมายสามารถบังคับชำระหนี้กันได้ อันมีแบบกระบวนการยุติธรรมมาใช้เพื่อลดความรุนแรงจากการบังคับชำระหนี้ด้วยวิธีการนอกกฎหมาย</p> <p>- ข้อสังเกตของผู้เขียน</p> <p>ร่างมาตรา ๔ จะทำให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๕๓, มาตรา ๔๕๔, มาตรา ๔๕๕ ไม่มีผลบังคับใช้ เพราะการขออนุญาตตามมาตรา ๘ และบัญชี ข. ง่ายขึ้น การพนันจะเป็นหน้าที่ของรัฐบังคับคดีได้หมด และทำให้ประมวลกฎหมายแพ่งและ</p>

<p>พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)</p>	<p>พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยก่างใหม่)</p>	<p>เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย พณิธิย์ มาตรา ๘๕๓, มาตรา ๘๕๔ และ มาตรา ๘๕๕ เทบจะไม่อาจใช้บังคับได้ สร้าง ปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น - เกิดอาชญากรรมมากขึ้น - คนมีเวมแต่ในการเล่นการพนัน</p>
<p>ไม่มี</p>	<p>มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้ “การเล่น” หมายความว่า การที่บุคคล เข้าเล่นการพนัน โดยให้หมายความถึงการทาย หรือการทำนายด้วย “การพนัน” หมายความว่า การเล่นที่ เป็นการเสียงไขต่อกการได้หรือเสียประโยชน์ โดยอาศัยผลที่ยังไม่แน่นอนเป็นข้อแพ้ชนะกัน “ผู้จัดให้มีการเล่น” หมายความว่า รวมถึง เจ้ามือ ผู้ควบคุมดูแลการเล่น ผู้เดินเฝย หรือ ผู้เป็นเจ้าของสถานที่ซึ่งรู้เห็นหรือยินยอมให้ การจัดนั้น “ใบอนุญาต” หมายความว่า ใบอนุญาต ให้จัดมีการเล่นการพนันตามพระราชบัญญัตินี้ “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า บุคคล ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราช บัญญัตินี้</p>	<p>กำหนดบทบัญญัติไม่ให้เกิดความชัดเจน เพื่อง่ายและสะดวกต่อการทำความเข้าใจ อันทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล - ข้อสังเกตของผู้เขียน ตามร่างมาตรา ๓ (๑) ให้คงมาตรา ๘ โดยแก้ไขเพิ่มเติมชนิดของการเล่นของชาวบ้าน บัญชี ข. ทำให้การเล่นการพนันของชาวบ้าน โดยทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสถานที่หรือบ่อนการ พนัน กลายเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย ในทางกลับกันจะเกิดบ่อนการพนัน มากขึ้น</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยก่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าหน้าที่รักษาการให้ไปไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงตั้งเจ้าพนักงานดำเนินการตามพระราชบัญญัติกำหนดเงินค่าธรรมเนียม กำหนดเงื่อนไขในการเล่นพนัน และวางระเบียบเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p style="text-align: right;">กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้</p>	<p>“เจ้าพนักงานผู้ออกไปอนุญาต” หมายความว่า บุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นผู้ออกไปอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นภาษีและค่าธรรมเนียม กำหนดแบบใบอนุญาตและกำหนดกิจการอื่น ออกประกาศแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ผู้ออกไปอนุญาต พนักงานเจ้าหน้าที่ และออกประกาศหรือออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p style="text-align: right;">กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้</p>	<p>เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยก่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>มาตรา ๔ ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มี หรือ เข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมี ลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุ เพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า สถานการณ์สมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับข้อยกเว้นใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็ได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา</p> <p>การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออก กฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ จะจัดให้มีขึ้นเพื่อ เป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรง หรือทางอ้อมได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือ เจ้าพนักงานผู้ออกไปอนุญาตเห็นสมควรและ ออกใบอนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้ จัดขึ้นโดยมิต้องมีใบอนุญาต</p>	<p>หมวด ๑ การควบคุมการเล่นการพนัน</p> <p>มาตรา ๗ ห้ามจัดให้มี หรือเข้าพนันใน การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราช บัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน</p> <p>การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราช บัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนั้น หรือการเล่นการพนันร้ายแรงอื่นใด เมื่อคณะ รัฐมนตรีพิจารณาเห็นว่าสถานที่ใดสมควร อนุญาตภายใต้บังคับข้อยกเว้นใด ๆ ให้มีการเล่น ชนิดใดให้ออกเป็นกฎกระทรวง</p> <p>มาตรา ๘ การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้หรือการ เล่นซึ่งมีลักษณะ คล้ายกัน จะจัดให้มีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้ต่อเมื่อเจ้าพนักงาน ผู้ออกไปอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาต การอนุญาตตามวรรคหนึ่งจะอนุญาตได้ จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการอนุญาต รวมทั้งสถานที่จัดให้มี การเล่นตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด</p>	<p>คงหลักการเดิมเช่นเดียวกับมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๔ โดยกำหนดให้มาตรา ๖ เป็น เรื่องตามบัญชี ก. (ห้ามเล่นเด็ดขาด) และวรรคสอง เป็นกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรให้สถานที่ใด จัดให้มีการเล่นตามบัญชี ก. หรือการพนันอื่นใดได้ โดยออกเป็นกฎกระทรวง</p> <p>ข้อสังเกตของผู้เขียน</p> <p>การพนันตามบัญชี ก. แก้ออกจากพระราช บัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๔ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ซึ่งอนุญาตได้โดยออกเป็นพระราช กฤษฎีกา ซึ่งต้องพิจารณาโดยคณะรัฐมนตรีนั้น ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... มาตรา ๗ ได้แก้ไขเป็นอนุญาติให้เล่นได้ โดยเพียงออก เป็นกฎกระทรวง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง มหาดไทยพิจารณาเท่านั้นก็อนุญาตได้ ส่วนการพนันตามบัญชี ข. แก้ออกจากพระราช บัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๔ มาตรา ๔</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>ในการเล่นอันระบุไว้ในวรรคสองข้างต้นนั้น จะพนันกันได้เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาตให้จัด สิ้นหรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นได้ โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต</p> <p>การเล่นหมายเลข ๕ ถึง ๑๕ ในบัญชี ข. หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวง ระบุเพิ่มเติมไว้ นั้น จะให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต</p> <p>การเล่นหมายเลข ๕ ถึง ๑๕ ในบัญชี ข. หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวง ระบุเพิ่มเติมไว้ นั้น จะให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต</p> <p>การเล่นหมายเลข ๕ ถึง ๑๕ ในบัญชี ข. หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวง ระบุเพิ่มเติมไว้ นั้น จะให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้อง และห้ามมิให้ผู้ได้รับรางวัลที่ไปแล้วกลับคืน หรือรับซื้อหรือแลกเปลี่ยนรางวัลนั้นในสถานงาน หรือการเล่นหรือบริเวณต่อเนื่องในระหว่างมีงาน หรือการเล่น</p>	<p>ในการเล่นอันระบุไว้ในวรรคหนึ่งจะพนันกันได้เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาต หรือมีกฎกระทรวง อนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต</p> <p>มาตรา ๙ การเพิ่มเติมการเล่นในบัญชี ก. หรือบัญชี ข. หรือการเปลี่ยนแปลงจากบัญชี ก. เป็นบัญชี ข. หรือจากบัญชี ข. เป็นบัญชี ก. ให้ออกเป็นกฎกระทรวง</p> <p>มาตรา ๑๐ ผู้ได้รับใบอนุญาตจะจัดให้มีการเล่น พลิกแพลงหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการเล่น อันขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ ใบอนุญาตหรือเงื่อนไขในอนุญัตติได้</p>	<p>วรรคสอง ซึ่งอาจอนุญาตได้โดยออกเป็น กฎกระทรวงนั้น ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... มาตรา ๘ ได้แก้ไขเป็นอาจอนุญาตได้ โดยเพียงออกเป็นระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เท่านั้น ทำให้การอนุญาตง่ายขึ้น</p> <p>- โดยอาจจะทำให้เกิดปัญหาทางสังคม ล้นตอนแต่ก็ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม ปัญหาอนุญาตง่ายขึ้น</p> <p>มาตรา ๗ คงหลักการเดิมเช่นเดียวกับ มาตรา ๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยผ่อนผันให้มีการเล่น บางประเภทได้โดยระบุไว้ในบัญชี ข. ทั้งนี้ แม้ว่าการเล่นดังกล่าวจะมีระบุไว้ในบัญชี ข. ก็จะไม่ อนุญาตทันทีไม่ได้ แต่จะตั้งให้รัฐกำหนด หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการอนุญาต รวมทั้ง สถานที่จะให้มีการเล่นไว้ในระเบียบกระทรวง มหาดไทยก่อนจึงจะอนุญาตได้ อันเป็นกลไก อย่างหนึ่งในมาตรการควบคุมการพนันและการ เล่นที่ได้ที่รับอนุญาตแล้วผู้เข้าเล่นการพนันได้ โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตเล่นการพนันอีก</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>มาตรา ๔ ทวิ ในการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวในมาตรา ๔ จะพนันกันหรือจะจัดให้มีเพื่อให้พนันกันได้เฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง</p> <p>คำว่า การเล่น ในวรรคก่อน ให้หมายความรวมถึงการทายและการเล่นด้วย</p>	<p>มาตรา ๑๑ การเล่นอื่นใดนอกจากที่ระบุไว้ในบัญชี ข. และบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้จะพนันกันหรือจะจัดให้มีขึ้นเพื่อให้พนันกันมิได้</p>	<p>เพื่อเปิดช่องให้รัฐสามารถกำหนดให้การเล่นนอกบัญชี ก. หรือ ข. สามารถอนุญาตให้เล่นได้โดยยกเล็ก หรือแก้ไขเพิ่มเติมการเล่นในบัญชี ข. ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์</p> <p>- ข้อสังเกตของผู้เขียน ร่างมาตรา ๙ ทำให้ไม่มีหมวดชัดเจน เพราะการเปลี่ยนการเล่นจากบัญชี ก. เป็นบัญชี ข. หรือจากบัญชี ข. เป็นบัญชี ก. ให้ออกเป็นเพียงกฎกระทรวงเท่านั้น ลักลั่นกับร่างมาตรา ๗ และร่างมาตรา ๘</p> <p>เพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตลักลอบเปลี่ยนหรือพลิกแพลงวิธีการเล่นไปนอกเหนือไปจากที่ได้รับใบอนุญาตอันป้องกันมิให้เกิดการมอมเมาประชาชน</p>
<p>มาตรา ๔ ทวิ ในการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวในมาตรา ๔ จะพนันกันหรือจะจัดให้มีเพื่อให้พนันกันได้เฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง</p> <p>คำว่า การเล่น ในวรรคก่อน ให้หมายความรวมถึงการทายและการเล่นด้วย</p>	<p>มาตรา ๑๑ การเล่นอื่นใดนอกจากที่ระบุไว้ในบัญชี ข. และบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้จะพนันกันหรือจะจัดให้มีขึ้นเพื่อให้พนันกันมิได้</p>	<p>เนื่องจากการเล่นตามบัญชี ก. และบัญชี ข. อาจไม่ครอบคลุมวิธีการเล่นใหม่ ๆ ดังนั้น เพื่อเป็นการอุดช่องว่างดังกล่าวจึงได้กำหนดหลักการว่า หากเป็นการเล่นอื่นใดที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในบัญชี ก. และบัญชี ข. ผู้ใดนำเอาวิธีการเล่นใหม่ ๆ มาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ให้พนันกันหรือผู้ใด</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยก่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
ไม่มี	<p>มาตรา ๑๒ ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (๑) มีสัญชาติไทย (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย (๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ (๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร <p>ความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพฐานเรียกค่าไถ่ และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายการค้าประเวณี ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน โดยรับโทษ</p>	<p>จะเข้าพนันในการเล่นดังกล่าวย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>เพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบอาชีพทุจริตหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจัดให้มีการเล่นการพนันตามบัญชี ข. เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และอาจใช้การจัดให้มีการเล่นดังกล่าวเป็นแหล่งฟอกเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงห้ามบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความสามารถขออนุญาตให้มีการเล่นดังกล่าว เพราะเป็นข้อจำกัดในการทำนิติกรรม</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยก่างใหม่)	เจตนาารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>มาตรา ๕ ผู้ใดจัดให้มีการเล่น ซึ่งตามปกติยอมจะพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น</p>	<p>ตั้งกล่าวและพันโทษมาแล้วไม่เกิน ๕ ปี เว้นแต่เป็นโทษสำหรับผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นนิติบุคคล ผู้เป็นผู้แทนนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง และต้องไม่เคยเป็นผู้แทนนิติบุคคลที่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๑๘ (๒)</p>	<p>เป็นมาตรการป้องกันมิให้เกิดและยกเว้นเข้าเล่นหรือเข้าพนันโดยเด็ดขาด และเป็นการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งยังมีวุฒิภาวะไม่สมบูรณ์ ขาดความยั้งคิดมิให้เข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมก่อให้เกิดการมอมเมาและตกเป็นเหยื่อของการพนันซึ่งเป็นอบายมุขอย่างหนึ่ง อันส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมของประเทศไทยชาติในอนาคตโดยกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนเป็นอีกรรรมหนึ่งต่างหาก</p>
<p>ไม่มี</p> <p>มาตรา ๕ ผู้ใดจัดให้มีการเล่น ซึ่งตามปกติยอมจะพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น</p>	<p>มาตรา ๑๓ ห้ามผู้ใดยินยอมหรือปล่อยให้ละเลยให้ผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์เข้าเล่นหรือเข้าพนันโดยเด็ดขาด</p> <p>มาตรา ๑๔ ผู้ใดจัดให้มีการเล่นซึ่งตามปกติยอมจะพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินหรือ</p>	<p>คงหลักการเช่นเดียวกับมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกฐานะใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>แก้กัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้หนึ่งจัดให้มีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน และผู้ใดเข้าเล่นอยู่ด้วยก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้หนึ่งพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น</p> <p>มาตรา ๖ ผู้ที่อยู่แนววงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวง หรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัติให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้หนึ่งเล่นด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดูการเล่นในโรงสีโรงสาธารณะ หรือในงานักขี้ตฤกษ์ หรือในที่สาธารณะ</p>	<p>ประโยชน์อย่างอื่นแก้กัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้หนึ่งจัดให้มีเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน และผู้ใดเข้าเล่นอยู่ด้วยก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้หนึ่งพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น</p> <p>ผู้ที่อยู่แนววงการเล่นอันขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้หนึ่งเล่นด้วยเว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดูการเล่นในโรงสีโรงสาธารณะ หรืองานขี้ตฤกษ์หรือในที่สาธารณะ</p>	<p>พุทธศักราช ๒๔๗๘ เนื่องจากบทสันนิษฐานดังกล่าวยังเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามผู้ลักลอบกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนันอยู่ โดยมีกานำส่งมาตราในกฎหมายเดิมมาบัญญัติไว้เพียงมาตราเดียว ซึ่งเป็นมาตราเกี่ยวกับสันนิษฐานผู้กระทำความผิดอันก่อให้เกิดประโยชน์ในการบังคับใช้</p>
<p>มาตรา ๑๐ ทริพย์พนันกันซึ่งจับได้ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวงหรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รับเสียทั้งเงิน เว้นแต่ทริพย์ซึ่งมีเงินซึ่งไม่ได้ออกพนัน</p>	<p>มาตรา ๑๕ ทริพย์พนันกันซึ่งจับได้ในวงการเล่นอันขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้รับเสียทั้งเงิน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าทริพย์พนันนั้นมิได้ออกพนันกัน</p>	<p>คงหลักการเดิมเช่นเดียวกับมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ เฉพาะในเรื่องมาตรการยึดทรัพย์เงินที่ได้มาจากการจัดให้มีการเล่นการพนันหรือที่ใช้พนัน และให้ปรับเครื่องมือและอุปกรณ์การเล่นต่าง ๆ</p>

<p>พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉบับปัจจุบัน)</p>	<p>เครื่องมือที่ใช้ในการเล่นนั้น ให้ศาลมีอำนาจริบได้ตามกฎหมายลักษณะอาญา ประกาศหรือเอกสารอย่างใด ๆ อันมุ่งหมายให้เป็นการชักชวนผู้อื่นให้เข้าเล่นดังกล่าวไว้ในมาตรา ๙ วรรคสองนั้น ตำรวจหรือกรมการอำเภอจะยึดและทำลายเสียก็ได้ ถ้าประกาศหรือเอกสารนั้นส่งทางไปรษณีย์ถึงผู้รับที่อยู่ในราชอาณาจักร เจ้าพนักงานไปรษณีย์จะยึดประกาศหรือเอกสารนั้นไว้ก็ได้ แต่เจ้าพนักงานไปรษณีย์ต้องแจ้งให้ผู้รับทราบ ถ้าผู้รับมิขอโต้แย้งว่าประกาศหรือเอกสารนั้นมิได้เกี่ยวแก่การพนัน ผู้รับจะนำคดีไปฟ้องศาลภายในกำหนด ๑ เดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความจากเจ้าพนักงานไปรษณีย์ก็ได้ ถ้าผู้รับมิได้นำคดีไปฟ้องศาลก็ถือว่าเมื่อศาลสั่งยื่นการยึดนั้นก็ดี เจ้าพนักงานไปรษณีย์มีอำนาจทำลายประกาศหรือเอกสารที่ยึดไว้แล้วได้</p> <p>แต่เจ้าพนักงานไปรษณีย์จะเปิดซองหรือห่อออกดูโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ นี้ไม่ได้ เว้นแต่จะมีเครื่องหมายภายนอกแสดงว่าในซองหรือใบห่อนั้นมีสิ่งที่จะต้องริบและทำลายตามพระราชบัญญัตินี้</p>	<p>เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย</p> <p>เนื่องจากการยึดทรัพย์สินและของกลางเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการปราบมิให้มีการลักลอบเล่นการพนัน ทั้งนี้ ยังรวมถึงการริบเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้การในการเล่นการพนันที่ฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัตินี้ ทำให้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพมากขึ้นได้ และเป็นการผลิตในวงการค้าผู้จัดหรือผู้เล่นต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินในวงการค้าการพนันนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เอาออกพนันกัน</p>	<p>พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)</p> <p>เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นการพนันนั้น ให้ศาลมีอำนาจริบได้</p>
---	---	--	---

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>มาตรา ๙ สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ และสัปรบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสียงิซัดให้เงิน หรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนหนึ่งคนใดนั้น ต้องส่งสลากให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ประทับตราเสียก่อน จึงนำออกจำหน่ายได้</p> <p>ถ้ายังมีรับอนุญาตให้มีการเล่นที่กล่าวไว้ในวรรคก่อน ห้ามมิให้ประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้บุคคลใด ๆ เข้าร่วมในการเล่นนั้น</p> <p>มาตรา ๙ ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเสนอขาย หรือขายสลากกินแบ่งที่ออกจำหน่ายตาม มาตรา ๙ และที่ยังมิได้ออกวางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดในสลาก</p>	<p>มาตรา ๑๖ ห้ามผู้ใดขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ ล็อตโต้ได้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันที่มีได้ปรากฏรายละเอียดของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตบนสลาก</p> <p>ห้ามผู้ใดเสนอขายหรือขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ ล็อตโต้ได้ หรือการเล่นที่มีลักษณะคล้ายกันและยังมิได้ออกวางวัลเกินราคาที่กำหนดไว้ในสลาก</p>	<p>คงหลักการเดิมเช่นเดียวกับมาตรา ๙ และ มาตรา ๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ คือควบคุมวิธีการเล่น ประเภทที่มีการจำหน่ายสลากและกำหนดโทษ ปรับให้สูงขึ้นเพื่อเอาผิดกับผู้ที่จำหน่ายสลากเกินราคา ทั้งนี้ เนื่องจากทั้งสองมาตราในกฎหมาย เดิมมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน จึงนำมาบัญญัติไว้ใน มาตราเดียว กล่าวคือ มาตรา ๙ เดิม อยู่ใน มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๙ ทวิ เดิม อยู่ในวรรคสอง นอกจากนี้ได้เพิ่มเติมตลอดได้ เข้ามาไว้ด้วยกันเพื่อให้ครอบคลุมการเล่นใน ลักษณะเดียวกัน</p>
<p>มาตรา ๑๖ รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่รักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจกำหนดให้ผู้รับ ใบอนุญาตการเล่นหมายเลข ๑๗ ในบัญชี ข. เสียภาษีไม่เกินกว่าร้อยละสิบแห่งยอดรายรับ ก่อนหักรายจ่าย การเล่นหมายเลข ๑๙ ในบัญชี ข. ไม่เกินร้อยละสิบแห่งยอดรายรับซึ่งหักรายจ่าย แล้ว และการเล่นหมายเลข ๑๖ หมายเลข ๑๘ และหมายเลข ๒๐ ในบัญชี ข. ไม่เกินร้อยละสิบ</p>	<p>มาตรา ๑๗ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเสียภาษี ร้อยละสิบแห่งยอดรายรับก่อนหักรายจ่ายเพื่อให้ เป็นรายได้ของแผ่นดินและเสียภาษีร้อยละ สองครึ่งแห่งยอดรายรับก่อนหักรายจ่ายเพื่อให้ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ ที่มีการเล่นการพนันยกเว้นองค์กรบริหารส่วน จังหวัด</p>	<p>เนื่องจากการเล่นการพนันบางประเภท มีผู้เล่นจำนวนมากและมีเงินหมุนเวียนในการเล่นค่อนข้างสูงจึงต้องกำหนดให้การเล่นดังกล่าว จะต้องเสียภาษีเพื่อให้รัฐสามารถนำเงินดังกล่าว ไปใช้ในกิจการสาธารณะต่อไป จึงได้กำหนด อัตราภาษีทั่วไปและภาษีท้องถิ่นขั้นสูงไว้ โดยให้ รัฐสามารถกำหนดให้การเล่นใดจะตั้งเสียภาษี ไว้ในกฎกระทรวง</p>

<p>พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๕ (ฉบับปัจจุบัน)</p>	<p>พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)</p>	<p>เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย</p>
<p>แห่งยอดราคาตลาด ซึ่งมีผู้รับซื้อออกให้รายจ่าย รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ จะกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตการเล่น หมายเลข ๑๗ หมายเลข ๑๘ และหมายเลข ๑๙ ในบัญชี ข. เสียภาษีเพิ่มขึ้นอีกไม่เกินร้อยละ สองครึ่ง เพื่อให้เป็นรายได้ของเทศบาลแห่งท้องที่ ที่เล่นการพนันตามใบอนุญาตโดยกำหนดใน กฎกระทรวงก็ได้</p>	<p>หมวด ๒ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตและ พนักงานเจ้าหน้าที่</p>	<p>เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ชัดเจนและมีบทลงโทษ หากฝ่าฝืน เนื่องจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเป็นผู้พิจารณาการอนุญาตให้มี การเล่นการพนันตามบัญชี ข. ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความสงบเรียบร้อยในสังคมประกอบ การพิจารณาด้วย เพราะการอนุญาตเล่นการพนัน ไม่ใช่ว่าเรื่องการให้บริการหรือความสะดวกเป็นหลัก</p>
<p>มาตรา ๑๑ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีสิทธิ จะเรียกใบอนุญาตคืนเมื่อมีเหตุสมควรเชื่อว่า ผู้รับใบอนุญาตกระทำการละเมิดพระราชบัญญัตินี้ หรือออกกฎกระทรวง หรือใบอนุญาตซึ่งออกตาม พระราชบัญญัตินี้</p>	<p>มาตรา ๑๘ ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบ อนุญาตมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ออกใบอนุญาต (๒) เพิกถอนใบอนุญาตเมื่อมีเหตุอันควร เชื่อว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัตินี้ หรือออกกฎกระทรวง หรือระเบียบ ซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ (๓) อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายมาตรา ๒๐</p>	<p>เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ชัดเจนและมีบทลงโทษ หากฝ่าฝืน เนื่องจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบ อนุญาตเป็นผู้พิจารณาการอนุญาตให้มี การเล่นการพนันตามบัญชี ข. ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความสงบเรียบร้อยในสังคมประกอบ การพิจารณาด้วย เพราะการอนุญาตเล่นการพนัน ไม่ใช่ว่าเรื่องการให้บริการหรือความสะดวกเป็นหลัก</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยก่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>มาตรา ๑๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลใดซึ่งมีเหตุอันน่าสงสัยว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ไปตรวจร่างกาย หรือตรวจทรัพย์สิน หรือตรวจบัญชี หรือตรวจการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>มาตรา ๒๐ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลใดซึ่งมีเหตุอันน่าสงสัยว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ไปตรวจร่างกาย หรือตรวจทรัพย์สิน หรือตรวจบัญชี หรือตรวจการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้</p>	<p>มาตรา ๑๙ คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ต่อรับไปยังผู้ได้รับใบอนุญาต ณ ภูมิลำเนา หรือสถานที่ทำการของผู้ได้รับใบอนุญาต และให้ถือว่าผู้ได้รับใบอนุญาตได้ทราบคำสั่งนั้นแล้ว เมื่อครบกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันส่ง เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการได้รับหรือได้รับหนังสือ ก่อนหรือหลังจากวันนั้น</p> <p>มาตรา ๒๐ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลใดซึ่งมีเหตุอันน่าสงสัยว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ไปตรวจร่างกาย หรือตรวจทรัพย์สิน หรือตรวจบัญชี หรือตรวจการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๑) ปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องการสืบสวนและตรวจสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีพิพาทหรือสงสัยว่ามี การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๒) เข้าไปในสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างกำหนดเวลาที่อนุญาตให้เล่นใน ใบอนุญาต เพื่อตรวจสอบใบอนุญาต หรือเมื่อมี เหตุอันควรเชื่อว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัตินี้ ถ้ายังตรวจสอบสวนไม่เสร็จ จะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลา</p>	<p>แต่จะต้องมีการพิจารณาตรวจสอบให้รอบคอบ ก่อนที่จะออกใบอนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันภายใต้ เงื่อนไขหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ อย่างเคร่งครัด หากมีการฝ่าฝืนก็ควรมีอำนาจในการ ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดได้ด้วย นอกจากนี้ ก็ควรที่จะมีอำนาจตรวจสอบและควบคุมให้ผู้เล่น และผู้จัดต้องปฏิบัติตามกฎหมายด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากตามกฎหมายเดิมมิได้กำหนด อำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้การ ควบคุมและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดขาด ประสิทธิภาพ</p> <p>กำหนดพนักงานเจ้าหน้าที่ควบคุมมิให้ มีการลักลอบเล่นการพนันและปฏิบัติหน้าที่ใน การกวาดล้างผู้จัดและให้ผู้เล่นปฏิบัติตามกฎหมาย ตามกฎหมาย รวมทั้งมีอำนาจในการร้องทุกข์ กล่าวโทษผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการ พนัน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิด ประสิทธิภาพมากขึ้น</p>

ไม่มี

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยก่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
	<p>ทำการของสถานที่หรือเคหสถานนั้นก็ได้ ทั้งนี้ เฉพาะในกรณีที่ได้รับอนุญาตไว้แล้วหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าปล่อยให้เนิ่นนานออกไปจะเกิดอุปสรรคต่อการตรวจสอบเพราะอาจมีการปิดหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารหรือหลักฐานไปจากเดิม</p> <p>(๓) ยึดหรืออายัดอุปกรณ์การเล่น หรือ เงินสด หรือทรัพย์สินที่อยู่ในวงเล่นอันขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๔) มีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ แจ้งข้อเท็จจริงหรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือ ให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบหรือ ประกอบการพิจารณา</p> <p>(๕) ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้รับใบอนุญาต หรือบุคคลใดที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๖) ส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ดำเนินการจับกุมหรือทำให้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้</p>	

<p>พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)</p>	<p>พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับร่างใหม่)</p>	<p>เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย</p>
<p>ไม่มี</p>	<p>มาตรา ๒๑ ในกฎปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วแต่กรณี ต้องแสดงบัตรประจำตัวบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง</p> <p>มาตรา ๒๒ ในกฎปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานประมวลกฎหมายอาญา</p> <p>หมวด ๓ บทกำหนดโทษ</p>	<p>เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตและเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมาย มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้</p> <p>เพื่อกำหนดโทษเอกากับผู้จัดที่ฝ่าฝืนบัญชี ก. ออกเป็น ๒ กลุ่ม ๆ แรก คือ หมายเลข ๑ - หมายเลข ๑๐ ซึ่งจะต้องรับโทษหนัก และกลุ่มที่ ๒ คือ หมายเลขอื่น ๆ ในบัญชี ก. จะต้องรับโทษหนักของลงมา</p>
<p>มาตรา ๑๒ ผู้ใดจัดให้มีการเล่น หรือทำอุบาย ล้อ ชวยประภาศิมขณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานหรือรับอนุญาตแล้วแต่เล่นพลิกแพลงหรือผู้ได้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือข้อความในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดต่อไป</p>	<p>มาตรา ๒๓ ผู้ใดจัดให้มีการเล่นอันฝ่าฝืนมาตรา ๗ และเป็นการเล่นในบัญชี ก. หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๑๐ หรือการเล่นในบัญชี ข. หมายเลข ๑ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี แต่ไม่เกินห้าปีหรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทแต่ไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยก่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>(๑) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นตามบัญชี ก. หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๑๖ หรือการเล่นตามบัญชี ข. หมายเลข ๑๖ เฉพาะสลากกินรวบหรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไปจนถึง ๓ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐ บาท ขึ้นไปจนถึง ๕,๐๐๐ บาท ด้วยอีกใดคนหนึ่งเว้นแต่ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่เรียกว่า ลูกค้ำ ให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>(๒) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา ๔ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>ผู้จัดให้มีการเล่นอันฝ่าฝืนมาตรา ๗ และเป็นการเล่นในบัญชี ก. หมายเลข ๑๑ ถึงหมายเลข ๒๒ หรือที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือน แต่ไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>มาตรา ๒๔ ผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันโดยฝ่าฝืนมาตรา ๗ และเป็นการเล่นในบัญชี ก. หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๑๐ หรือการเล่นในบัญชี ข. หมายเลข ๑ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>ผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันโดยฝ่าฝืนมาตรา ๗ และเป็นการเล่นในบัญชี ก. หมายเลข ๑๑ ถึงหมายเลข ๒๒ หรือที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>เพื่อกำหนดโทษเอกากับผู้เล่นหรือผู้เข้าพนันที่ฝ่าฝืนบัญชี ก. โดยแบ่งประเภทการเล่นในบัญชี ก. ออกเป็น ๒ กลุ่ม ๆ แรก คือ หมายเลข ๑ - หมายเลข ๑๐ ซึ่งจะต้องรับโทษหนัก และกลุ่มที่ ๒ คือ หมายเลขอื่น ๆ ในบัญชี ก. จะต้องรับโทษหนักของลงมา</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกฐานะใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>มาตรา ๑๓ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๔ อันว่าด้วยการรับกลับคืนหรือรับซื้อ หรือ แลกเปลี่ยนรางวัลนั้น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>มาตรา ๒๕ ผู้ใดจัดให้มีการเล่นอันฝ่าฝืน มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง และเป็นการเล่นในบัญชี ข. หมายถึง ๒ ถึงหมายเลข ๒๒ หรือที่กำหนดไว้ใน กฎกระทรวง หรือการเดินซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>เพื่อกำหนดโทษเอากับผู้จัด ผู้ประกาศ ผู้สนใจ หรือผู้หลงกลวง โดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่ฝ่าฝืนบัญชี ข. โดยแบ่งประเภทการเล่นในบัญชี ข. ออกเป็น ๒ กลุ่ม ๆ แรก คือ หมายเลข ๑ - หมายเลข ๓ ซึ่งจะต้องปรับโทษหนัก และกลุ่มที่ ๒ คือ หมายเลขอื่น ๆ ในบัญชี ข. จะต้องปรับโทษหนัก รวบรวมมา</p>
	<p>มาตรา ๒๖ ผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนัน โดยฝ่าฝืนมาตรา ๔ วรรคสาม และเป็นการเล่น ในบัญชี ข. หมายเลข ๒ ถึงหมายเลข ๒๑ หรือ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือการเดินซึ่งมี ลักษณะคล้ายกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>เพื่อกำหนดโทษเอากับผู้เข้าเล่นหรือผู้เข้าพนันที่ฝ่าฝืนบัญชี ข.</p>
	<p>มาตรา ๒๗ ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>เพื่อกำหนดโทษแก่ผู้ได้รับอนุญาตจัดให้มีการเล่นตามบัญชี ข. แต่ได้จัดให้มีการเล่น พลิกแพลงหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการเล่นอันขัดต่อ กฎหมาย ใบอนุญาตหรือเงื่อนไขในใบอนุญาต (มาตรา ๗ วรรคสาม)</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
	<p>มาตรา ๒๔ ผู้ใดจัดให้มีการเล่นอันฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท</p> <p>ผู้ใดเข้าพนันโดยฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>เพื่อกำหนดโทษเอกกับผู้จัด และผู้เข้าพนันในการเล่นการพนันชนิดอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในบัญชี ก. และบัญชี ข. เพื่อเป็นการอุดหนุนของกฎหมาย</p>
	<p>มาตรา ๒๙ ผู้ใดให้มีการเล่นกระทำความผิดตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งใช้วิธีการสื่อสารที่ห่างกันโดยระยะทางหรือส่งข้อความผ่านคลื่นความถี่วิทยุ หรือทางโทรศัพทท์ผ่านระบบต่าง ๆ หรือวิธีอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายกันต้องระวางโทษปรับสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น</p>	<p>กำหนดโทษผู้จัดให้สูงขึ้นหากนักวิจัยสื่อสารที่ห่างกันโดยระยะทางหรือที่มีลักษณะคล้ายกันมาใช้เนื่องมาจากเป็นวิธีการที่สามารถเล่นได้ทุกสถานที่ ทุกโอกาส และมอมเมาประชาชนได้ง่าย รวมถึงเป็นการควบคุมได้ยากจึงมีลักษณะร้ายแรงต้องกำหนดโทษให้สูงขึ้น</p>
	<p>มาตรา ๓๐ ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>กำหนดโทษผู้ที่ไม่ปล่อยให้ผู้ขายต่ำกว่าสี่สิบบริบูรณ์เข้าเล่นหรือเข้าพนันหรือเข้าไปอยู่ในวงการเล่น เพื่อมิให้ผู้มีอายุต่ำกว่าสี่สิบบริบูรณ์เข้าเล่นหรือเข้าพนัน หรือเข้าไปอยู่ในวงการเล่น</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๖๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยก่างใหม่)	เจตนาของร่างกฎหมาย
ไม่มี	มาตรา ๓๑ ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๖ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท	กำหนดโทษแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตามประจำ ตำแหน่งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตบนสลาก และผู้จำหน่ายสลากเกินราคา เพื่อให้การควบคุม และตรวจสอบมีประสิทธิภาพ
ไม่มี	มาตรา ๓๒ ผู้ได้ชั่วคราวหรือไม่ให้ความ สะดวกตามมาตรา ๑๘ (๑) หรือ (๓) หรือมาตรา ๒๐ (๑) หรือ (๒) หรือไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ชี้แจง หรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐานตามมาตรา ๑๘ (๓) หรือมาตรา ๒๐ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ	กำหนดโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหรือไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน ผู้ออกใบอนุญาตและพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ
มาตรา ๑๔ ทวิ ผู้ใดกระทำความผิด ต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้เมื่อพ้นโทษ แล้วยังไม่ครบกำหนดสามปี กระทำความผิดต่อ พระราชบัญญัตินี้อีก (๑) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่ กระทำครั้งหลังเป็นโทษจำคุก และปรับ ให้วางโทษ ทวิคูณ (๒) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่	มาตรา ๓๓ ในกรณีนี้ที่ผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย	กำหนดโทษเอาผิดกับกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นในกรณีที่ นิติบุคคลนั้นกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการ พนัน โดยจะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ สำหรับความผิดนั้น ๆ พร้อมทั้งปรับบุคคล เว้นแต่ จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนร่วมเห็นหรือยินยอม ด้วย เพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงของนิติบุคคลเดิม ตรวจสอบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย
<p>กระทำผิดหลังเป็นโทษจำคุก หรือปรับ 1 เดือน ทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>ไม่มี</p>	<p>มาตรา ๓๔ ผู้ประกาศโฆษณา ชักชวน ลู่ใจ หรือหลอกลวงโดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันอันฝ่าฝืนต่อพระราช บัญญัตินี้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้จัดให้มี การเล่นที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วยความผิดนั้น</p> <p>บทเฉพาะกาล</p> <p>มาตรา ๓๕ บรรดา กฎ ระเบียบ ประกาศและระเบียบที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจ ตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๔ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัตินี้ จนกว่า จะมีกฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบตาม พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p>มาตรา ๓๖ ค่าใบอนุญาตใด ๆ ที่ได้ยื่น ไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการพนันและยังอยู่ใน ระหว่างพิจารณาให้ถือว่าเป็นค่าใบอนุญาต</p>	<p>ผู้ประกาศ ผู้โฆษณา ผู้ชักชวน ผู้ลู่ใจ หรือ ผู้หลอกลวง ให้ผู้อื่นเข้าเล่นการพนันเป็นจำนวน มากจึงควรกำหนดบทลงโทษเป็นพิเศษในฐานะ เท่าผู้จัด</p> <p>เพื่อให้เป็นบทเฉพาะกาลในระหว่างรอยต่อ ของการเปลี่ยนกฎหมายเก่ามาเป็นกฎหมายใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วย การพนันเป็นไปด้วยความเรียบร้อย</p>

<p>พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)</p>	<p>พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)</p> <p>ตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่ว่าขออนุญาต มีข้อแตกต่างไปจากคำขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตมีอำนาจสั่งให้แก้ไขได้ตามความจำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>มาตรา ๓๗ ใบอนุญาตและหนังสืออนุญาตที่ออกให้แก่บุคคลใด ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการพนันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คงใช้ได้ต่อไปจนสิ้นอายุที่กำหนดไว้</p>	<p>เจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย</p>
--	--	-------------------------------

ตารางเปรียบเทียบผลการเล่นท้ายพระราชาบัญญัติ

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	แก้ไขเพิ่มเติม	ข้อสังเกตของผู้เขียน
<p>บัญชี ก.</p> <p>๑. หวย ก. ข.</p> <p>๒. ไปบั้น</p> <p>๓. ไปกำ</p> <p>๔. ถั่ว</p> <p>๕. แบดเก้</p> <p>๖. จับยี่กี</p> <p>๗. ต่อแต้ม</p> <p>๘. เบี้ยใบก หรือคูตี หรืออีจั้ง</p> <p>๙. ไพ่สามใบ</p> <p>๑๐. ไม่สามอัน</p> <p>๑๑. ซ้างงา หรือบ็อก</p> <p>๑๒. ไม่ดำ ไม่แดง หรือปลาดำปลาดแดง</p> <p>หรืออีดำอีแดง</p> <p>หรืออีโปงครอบ</p> <p>๑๔. กำตัด</p> <p>๑๕. ไม่หมุน หรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง</p> <p>๑๖. หัวโตหรือทายภาพ</p> <p>๑๗. การเล่นเกมที่มีการพนันด้วย เช่น เอะมีตหรือพนันมดลูก หรือวางยา</p> <p>เมื่อเอาให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน</p>	<p>บัญชี ก.</p> <p>๑. หวย ก. ข. หวยบั้งปอง</p> <p>๒. หวยหุ่น</p> <p>๓. จับยี่กี</p> <p>๔. สลัดหมัดขึ้น ตู่ม้า</p> <p>๕. พนันทายผลการแข่งขันฟุตบอล หรือกีฬาต่าง ๆ</p> <p>๖. ไฮโลว์</p> <p>๗. ขลุ่ยกลัก</p> <p>๘. สี่เหลงลัด</p> <p>๙. นำเต้ทุก ๆ อย่าง</p> <p>๑๐. บาการา</p> <p>๑๑. โม่บั้น</p> <p>๑๒. ไปกำ</p> <p>๑๓. ไปถั่ว หรือกำถั่ว</p> <p>๑๔. แบดเก้</p> <p>๑๕. ไพ่สามใบ</p> <p>๑๖. ไม่สามอัน</p> <p>๑๗. ไพ่บ็อก ไพ่ยี่อิด หรือ ไพ่แบดลัดแจ็ด</p> <p>๑๘. ไม่หมุน หรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง</p>	<p>การล่นที่ยกเลิก</p> <p>๑) ต่อแต้ม</p> <p>๒) เบี้ยใบก หรือคูตี หรืออีจั้ง</p> <p>๓) ไม่ดำ ไม่แดง หรือปลาดำปลาดแดง หรืออีดำอีแดง</p> <p>๔) อีโปงครอบ</p> <p>๕) กำตัด</p> <p>๖) หัวโตหรือทายภาพ</p> <p>๗) โยเนลิม</p> <p>๘) อีก่อย</p> <p>๙) บั้นแบะ</p> <p>๑๐) อีโปงชัต</p> <p>การล่นที่เพิ่มใหม่</p> <p>๑) หวยบั้งปอง</p> <p>๒) หวยหุ่น</p> <p>๓) ตู่ม้า</p> <p>๔) ไพ่ยี่อิด หรือไพ่แบดลัดแจ็ด</p> <p>๕) รัพนันทายผลการแข่งขันฟุตบอลและกีฬาต่าง ๆ</p>	<p>- ข้อสังเกตของผู้เขียน</p> <p>เพิ่มการพนันทายผลการแข่งขันฟุตบอล หรือกีฬาต่าง ๆ</p> <p>อันกลับจะเป็นการรวมเมมาการล่นการพนัน</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	แก้ไขเพิ่มเติม
<p>หรือผสมไปบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกัน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการพนันตามนิตยภัต อันมีลักษณะคล้ายกับที่กล่าวมานี้</p> <p>๑๘. บิลเลียดรู ดีฟี</p> <p>๑๙. โยเนจิม</p> <p>๒๐. สี่เหลงลัก</p> <p>๒๑. ขลุ่ยขลุ่ย</p> <p>๒๒. นำเต่าทุก ๆ อย่าง</p> <p>๒๓. ไฮโล</p> <p>๒๔. อีโก้</p> <p>๒๕. ปั้นแปะ</p> <p>๒๖. อีโปงจั๊ด</p> <p>๒๗. ปาการา</p> <p>๒๘. สลัดพแม่มจีน</p>	<p>๑๙. การเล่นซึ่งมีการพนันเล่นสด เช่น เอาของมีค่านิยมหรือนามแฝง หรือวางยาเบื้อยอมเอาให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือทำการใดให้สัตว์เจ็บปวดทรมานเกินความจำเป็น เพื่อให้สัตว์วิ่งแข่งกันหรือสุนัขกัดกันหรือเอาสัตว์ร้ายมากัดกัน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการพนันตามนิตยภัต อันมีลักษณะคล้ายกับที่กล่าวมานี้</p> <p>๒๐. บิลเลียดรู ดีฟี</p>	

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	แก้ไขเพิ่มเติม	ข้อสังเกตของผู้เขียน
<p>บัญชี ข.</p> <p>๑. การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเหตุ ๑๗ แห่งบัญชี ก.</p> <p>๒. วิ่งวัวคน</p> <p>๓. ชกมวย มวยปล้ำ</p> <p>๔. แข่งเรือพุ่ง แข่งเรือล้อ</p> <p>๕. ที่รูป</p> <p>๖. โยนห่วง</p> <p>๗. โยนสแตงค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ</p> <p>๘. ตกบัต</p> <p>๙. จับสลากโดยวิธีใด ๆ</p> <p>๑๐. ยิงเป้า</p> <p>๑๑. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใด ๆ</p> <p>๑๒. เต็มขำมด้าน</p> <p>๑๓. หมากแกว</p> <p>๑๔. หมากหัวแดง</p> <p>๑๕. บิงโก</p> <p>๑๖. สลากกินแบ่ง สลากกินรวมหรือการเล่นอย่างใดที่เสียเงินให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่น</p>	<p>บัญชี ข.</p> <p>๑. สลากกินแบ่ง สลากกินรวม หรือการเล่นอย่างใดที่เสียเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง</p> <p>๒. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวม หรือลอตโต้ ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดขึ้น</p> <p>๓. โตโต้เลขเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง</p> <p>๔. การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้กันหรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ แข่งม้า ฯลฯ นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเหตุ ๑๗ แห่งบัญชี ก.</p> <p>๕. โยนภาชนะใด ๆ เพื่อต่อแต้ม โฟเฟ</p> <p>๖. ต่อแต้ม</p> <p>๗. บิลเลียด สนูเกอร์ พูล</p> <p>๘. ฟุตบอลโต๊ะ</p> <p>๙. วิ่งวัวคน</p> <p>๑๐. ชกมวย มวยปล้ำ</p>	<p>การเล่นที่ยกเลิก</p> <p>๑) หมากแกว</p> <p>๒) หมากหัวแดง</p> <p>๓) ดวด</p> <p>๔) ชองอ้อย</p> <p>๕) สวีป</p> <p>๖) บูกเมกิง</p> <p>การเล่นที่เพิ่มใหม่</p> <p>๑) ล้อโต้</p> <p>๒) ขายลอตโต้ซึ่งไม่ได้จัดให้มีขึ้น</p> <p>โดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดขึ้น</p> <p>๓) สนูเกอร์ พูล</p> <p>๔) ต่อแต้ม</p> <p>๕) โฟต์มี</p> <p>๖) โฟเฟ</p>	<p>- ข้อสังเกตของผู้เขียน</p> <p>นำการพนันประเภทต่างๆ จากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย เช่น ล้อโต้ โตโต้ เลขเซเตอร์ อันเป็นการมอมเมาการเล่นการพนัน</p> <p>นอกจากนี้เหตุผลเช่นเดียวกับการมาตรา ๘ ประเภทการเล่นการพนันในบัญชี ข. เป็นการเล่นที่ได้เสียเป็นเงินจำนวนมาก แต่การขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันตามบัญชี ข. กลับขออนุญาตได้ง่ายกว่าการเล่นการพนันตามบัญชี ก. ตามร่างมาตรา ๗</p>

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	แก้ไขเพิ่มเติม	
<p>คนใดคนหนึ่ง</p> <p>๑๗. โตแต้ไลเซเตอร์ สำหรับการเล่น อย่างใดอย่างหนึ่ง</p> <p>๑๘. สวิป สำหรับการเล่นอย่างใด อย่างหนึ่ง</p> <p>๑๙. บู้กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใด อย่างหนึ่ง</p> <p>๒๐. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวิป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศ สยาม แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วย กฎหมายของประเทศที่จัดนั้น</p> <p>๒๑. ไฟนักรจะจอก ไฟต่อแต่มี ไฟต่าง ๆ</p> <p>๒๒. ดวด</p> <p>๒๓. บิลเลียด</p> <p>๒๔. ช็องอ้อย</p> <p>๒๕. สะบ้าทอย</p> <p>๒๖. สะบ้าชู้ด</p> <p>๒๗. ฟุตบอลโต๊ะ</p> <p>๒๘. เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลัง ไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลัง อื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เดือน กค ตค คิง ดัน ยิง โยก หมุน</p>	<p>๑๑. แข่งเรือพุง แข่งเรือล้อ</p> <p>๑๒. ชีรูป</p> <p>๑๓. โยนห่วง</p> <p>๑๔. โยนสตาจค์หรือวัตถุใด ๆ ลงใน ภาชนะต่าง ๆ</p> <p>๑๕. ตกบัต</p> <p>๑๖. จับสลากโดยวิธีใด ๆ</p> <p>๑๗. ยิงเป้า</p> <p>๑๘. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือ ปาลังใด ๆ</p> <p>๑๙. เต้าข้ามค่าน</p> <p>๒๐. บิงโก</p> <p>๒๑. สะบ้าทอย</p> <p>๒๒. สะบ้าชู้ด</p>		

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับปัจจุบัน)	พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... (ฉบับยกร่างใหม่)	แก้ไขเพิ่มเติม	
หรือวิธีอื่นใด ซึ่งสามารถทำให้ แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยวิธีการพนัน แต่เดิมหรือเครื่องหมายใด ๆ หรือไม่ ก็ตาม			

ข้อสังเกตของผู้เขียนในแต่ละมาตรา

๑. ร่างมาตรา ๓

การคงมาตรา ๘ ไว้ โดยแก้ไขเพิ่มเติมชนิดของการพนันที่มีการได้การเสียมากขึ้น
ไว้ในบัญญัติ ข. กลายเป็นช่องทางให้การพนันดังกล่าวได้รับการอนุญาตง่ายขึ้น

เนื่องจากการพนันตามบัญญัติ ข. จะมีหลักเกณฑ์ขั้นตอน การขออนุญาตจัดให้มีการ
การเล่นง่ายกว่าบัญญัติ ก. ตามร่างมาตรา ๗ และร่างมาตรา ๘

นอกจากนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมบัญญัติ ข. จะทำให้การพนันมีการได้การเสียมากขึ้น

๒. ร่างมาตรา ๔

ร่างมาตรา ๔ จะทำให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๓,
มาตรา ๘๕๔, มาตรา ๘๕๕ ไม่มีผลบังคับใช้ เพราะการขออนุญาตตามมาตรา ๘ และบัญญัติ ข.
ง่ายขึ้น นี่คือการพนันจะเป็นหน้าที่ฟ้องร้องบังคับคดีได้หมด และทำให้ประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา ๘๕๓, มาตรา ๘๕๔ และมาตรา ๘๕๕ แทบจะไม่อาจใช้บังคับได้ สร้างปัญหา
อาชญากรรมมากขึ้น

- เกิดอาชีพนักการพนัน
- คนมั่วเมาแต่ในการเล่นการพนัน

๓. ร่างมาตรา ๕

ตามร่างมาตรา ๓ (๑) ให้คงมาตรา ๘ โดยแก้ไขเพิ่มเติมชนิดของการพนัน
ในบัญญัติ ข. ทำให้การเล่นการพนันของชาวบ้านโดยทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสถานที่หรือบ่อนการพนัน
กลายเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในทางกลับกันจะเกิดบ่อนการพนันมากขึ้น

๔. ร่างมาตรา ๗

การพนันตามบัญญัติ ก. แก้ไขจากพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘
มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ซึ่งอนุญาตได้โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องพิจารณา
โดยคณะรัฐมนตรีนั้น ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... มาตรา ๗ ได้แก้ไขเป็นอนุญาต
ให้เล่นได้ โดยเพียงออกเป็นกฎกระทรวง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณา
เท่านั้นก็อนุญาตได้ ส่วนการพนันตามบัญญัติ ข. แก้ไขจากพระราชบัญญัติการพนัน
พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๔ วรรคสอง ซึ่งอาจอนุญาตได้โดยออกเป็นกฎกระทรวงนั้น
ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... มาตรา ๘ ได้แก้ไขเป็นอาจอนุญาตได้โดยเพียงออกเป็น
ระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดเท่านั้น ทำให้การอนุญาตง่ายขึ้น โดยอาจจะอ้างว่าลดภาระ
ผู้อนุญาต ลดขั้นตอน แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาสังคม ปัญหาอาชญากรรมง่ายขึ้น

๕. ร่างมาตรา ๙

ร่างมาตรา ๙ ทำให้ไม่มีความชัดเจน เพราะการเปลี่ยนการเล่นจากบัญญัติ ก. เป็นบัญญัติ ข. หรือจากบัญญัติ ข. เป็นบัญญัติ ก. ให้ออกเป็นเพียงกฎกระทรวงเท่านั้น ลักลั่นกับร่างมาตรา ๗ และร่างมาตรา ๘

๖. บัญชี ก.

เพิ่มการพนันทายผลการแข่งขันฟุตบอล หรือกีฬาต่างๆ อันกลับจะเป็นการมอมเมาการเล่นการพนัน

๗. บัญชี ข.

- นำการพนันประเภทต่างๆ จากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย เช่น ล็อดโต้ โตเตโลเซเตอร์ อันเป็นการมอมเมาการเล่นการพนัน

- นอกจากนี้เหตุผลเช่นเดียวกับร่างมาตรา ๘ ประเภทการเล่นการพนันในบัญญัติ ข. เป็นการเล่นที่มีได้มีเสียเป็นเงินจำนวนมาก แต่การขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันตามบัญญัติ ข. กลับขออนุญาตได้ง่ายกว่าการเล่นการพนันตามบัญญัติ ก. ตามร่างมาตรา ๗

ข้อสังเกตของผู้เขียนในภาพรวม

นอกจากข้อสังเกตในแต่ละมาตราดังได้กล่าวแล้ว ยังปรากฏภาพรวมของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนี้

“โดยที่พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติและอัตราโทษไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เพราะการเล่นการพนันได้มีการพัฒนาวิธีการเล่นให้ซับซ้อนมากขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุนในการเล่นการพนัน ทำให้เยาวชนและประชาชนเกิดความลุ่มหลงมอมเมาในการเล่นการพนัน และมีการลักลอบเล่นการพนันกันมากขึ้น เป็นเหตุให้ละเลยการประกอบอาชีพสุจริต และก่อให้เกิดปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม ดังนั้น จึงเห็นควรปรับปรุงบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยการพนันให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งเพิ่มเติมและปรับปรุงมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และกำหนดบทลงโทษ ให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ขัดต่อหลักการอันเป็นเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนี้

๑. หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งเน้นในการป้องกันและปราบปรามการเล่นการพนันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ในเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กลับเป็นการสนับสนุนและอนุญาตให้เล่นการพนันได้โดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ หลักการของการเล่นการพนันตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยตรง เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ได้บัญญัติไว้เช่นนั้น แต่ถ้าหากพิจารณาร่างกฎหมายฉบับนี้อาจขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็เป็นได้ เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของสาระของแต่ละมาตราหรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย

๒. ตามหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการเล่นการพนันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ในเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กลับเป็นการสนับสนุนและอนุญาตให้เล่นการพนันได้โดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งไม่สอดคล้องกัน โดยการอนุญาตให้มีการจัดให้เล่นการพนัน อันเป็นการยกเว้นมาตรา ๗ และมาตรา ๘ นั้น มีกระบวนการง่ายกว่าพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ อีกทั้งบัญญัติทำร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... บัญชี ก. และบัญชี ข. นั้น ได้เพิ่มประเภทการพนันมากขึ้น และเป็นการเล่นที่ได้มีเสียมากยิ่งขึ้น การขออนุญาตให้เล่นการพนันที่ได้มีเสียมากขึ้น และมอมเมาเยาวชนง่ายขึ้นตามบัญชี ข. นั้น กลับขออนุญาตได้ง่ายกว่าการเล่นการพนันที่บ้านทั่วไปตามบัญชี ก.

๓. หลักการดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙ ที่บัญญัติว่า ควรสนับสนุนพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ร่างพระราชบัญญัติการพนันฉบับนี้เห็นว่าเป็นการส่งเสริมให้มีการเล่นการพนันกันอย่างแพร่หลาย และเล่นได้ง่ายขึ้น จึงขออัญเชิญพระราชดำรัสของรัชกาลที่ ๕ ที่ว่า “ชาวสยามอยู่ข้างค่อนรักเล่นการพนันเสียเหลือเกิน จนถึงจะยอมผลาญตัวเองให้ฉิบหายได้ ทั้งเสียอิสรภาพความชอบธรรมของตัวหรือลูกเต๋าของตัวเอง ในเมืองนี้ใครไม่มีเงินพอจะใช้เจ้าหน้าที่ก็ต้องขายลูกเต๋าของตัวเองลงใช้นี้สิน และถ้าแม้ถึงเช่นนี้แล้วก็ยังมีพอเพียง ตัวของตัวเองก็ต้องกลายเป็นทาส การละเล่นพนันที่ไทยรักเป็นที่สุดนั้น ก็คือ ดิกแตก ชาวสยามเรียกว่าสกา...” เนื่องจากรัชกาลที่ ๕ ทรงยกเลิกกฎหมายการพนันฉบับแรก ซึ่งพระองค์เห็นว่าคนไทยติดการพนันกันจนมอมเมา เป็นหนี้เป็นสิน เสียผู้เสียคนกันทั่วบ้านทั่วเมือง พระองค์จึงทรงมีพระราชประสงค์ให้ยกเลิกการเล่นการพนันเมื่อวันอังคาร เดือนอ้าย แรม ๑๓ ค่ำ ปีกุน พ.ศ. ๒๔๓๐ โดยลดจำนวนบ่อนเบี้ยลงจนกระทั่งยกเลิกในที่สุด มีผลในกฎหมายเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐ โดยพระองค์เห็นว่าต้องเสียรายได้ถึงปีละ ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในสมัยนั้น

ซึ่งเทียบเท่ากับ ๑ ใน ๓ ของงบประมาณแผ่นดินที่ได้ แต่พระองค์ก็ยอมเสียเพื่อรักษาบ้านนี้เมืองนี้ไว้

๔. ร่างพระราชบัญญัติการพนันฉบับนี้ อาจทำให้กลับไปสู่ระบบนายอากรบ่อนเบี้ย ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ซึ่งต่อมาได้ยกเลิกไปในสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่ให้ทรงยกเลิกการพนันทั้งๆ ที่มีรายได้ถึง ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี ซึ่งถือว่าสูงมากในสมัยนั้น จากการศึกษาเห็นว่าคนไทยติดการพนันกันงอมแงม เป็นหนี้เป็นสิน เสียผู้เสียคนกันทั่วบ้านทั่วเมือง จึงทรงประกาศให้เลิกการพนัน โดยลดจำนวนบ่อนลงเรื่อยๆ โดยมีได้ทรงหวังว่าเงินทองพระคลังจะลดลงถึงปีละ ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๕. ร่างพระราชบัญญัติการพนันฉบับนี้อาจไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๘ (๑) ในประเด็นส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ มาตรา ๗๘ (๔) ในประเด็นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรม มาตรา ๗๙ ในประเด็นสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต มาตรา ๘๐ (๖) ในประเด็นคำนึงมอันดีงาม กล่าวคือร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อาจขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๘ ในส่วนของการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ และให้คำนึงถึงการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ ในภาพรวมเป็นสำคัญ พัฒนาระบบงานของภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และต้องส่งเสริมความสามัคคีตลอดจนคำนึงมอันดีงาม ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐบาล ถ้าหากปล่อยให้ข้าราชการของรัฐเล่นการพนันก็จะเกิดปัญหาคอรัปชั่นขึ้นมากมาย

๖. มีการเพิ่มประเภทการเล่นชนิดใหม่ซึ่งเป็นการมอมเมาประชาชนหลายประเภท เช่น การขายล็อตโต้ ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย ประเภทที่จัดนั้น ได้แก่ สลากเกอร์ พูล ต่อแต้ม ไฟต์มี และไฟเ

๗. มีการเปลี่ยนแปลงประเภทของการเล่นจากบัญชี ก. ไปเป็นบัญชี ข. และเพิ่มเติมการพนันชนิดใหม่อีกหลายประเภทที่เป็นอันตรายต่อสังคมในบัญชี ข. เช่น ไฟเ ไฟโป๊กเกอร์

๘. การเล่นที่ไม่อาจอนุญาตได้ตามบัญชี ก. และบัญชี ข. กลับมีโทษเบากว่าการเล่นที่อนุญาตได้ตามบัญชี ก. และบัญชี ข. (มาตรา ๑๑ ประกอบมาตรา ๒๕)

๑๐. ร่างพระราชบัญญัติการพนันฉบับนี้ จะเป็นการเริ่มต้นไปสู่การเปิดให้มีการพนันโดยเสรีในอนาคต และยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการฟอกเงินเกิดขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา ๔

๑๑. ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... มาตรา ๔ “ความในมาตรา ๘๕๓, มาตรา ๘๕๔ และมาตรา ๘๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การพนันที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้” ซึ่งหมายความว่า ต่อไปนี้ในบ่อนการพนันที่ได้รับอนุญาตแล้วจะเป็นหน้าที่ฟองร้องบังคับกันได้ อันขัดต่อหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า บทบัญญัติใดๆ ของกฎหมายที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนใช้บังคับไม่ได้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐ เพราะเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในหมู่นักกฎหมายว่า เหตุที่ต้องมีมาตรา ๘๕๓ มาตรา ๘๕๔ และมาตรา ๘๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะเป็นเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

เจตนารมณ์ของร่างมาตรา ๔ ที่กำหนดให้บ่อนการพนันที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายสามารถฟองร้องบังคับคดีได้นั้น เป็นการขัดกับหลักกฎหมายทั่วไปที่ถือเคร่งครัดมาช้านานว่า หนี้อันเกิดจากการพนันไม่สามารถฟองร้องบังคับคดีกันได้ หากมีบทบัญญัติให้บ่อนการพนันสามารถฟองร้องบังคับคดีกันได้ อาจเป็นช่องทางให้มีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมาฟอกเงิน โดยเล่นการพนันที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเพื่อให้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือหนี้ที่ชอบด้วยกฎหมายและสามารถฟองร้องบังคับคดีได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการสนับสนุนการเล่นการพนัน อันเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดี และเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมอีกด้วย

สำหรับประเภทการพนันใหม่ๆ ที่เพิ่มเติมไว้ในบัญชี ข. นั้น จะขอหยิบยกให้เห็นภาพที่เกิดขึ้น ดังนี้^๔

POKER Machine หรือ SLOT MACHINE บางประเทศเรียก pokie

เป็นการพนันที่เด็กนักเรียนไทยในต่างประเทศติดกันมากที่สุด สาเหตุเพราะว่าเล่นง่าย สีสันสวยงาม เหมือนเล่นเกมสล็อต มีเสียงเร้าใจ และมีรางวัลให้ ถ้าชนะเป็นเงินสด

คนไทยส่วนใหญ่มักจะเริ่มเล่นเกมสล็อตก่อน สาเหตุเพราะว่าง่ายต่อความเข้าใจ ไม่ต้องใช้สมองเล่น เน้นดวงเป็นหลัก ไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการพนันมาก่อน บ่อยครั้งที่เห็นตู้สล๊อตกลายเป็นที่คุยสังสรรค์แบบเพื่อนฝูงชาวไทยหลังเลิกงาน

^๔ <http://pakchong1.com/forum/index.php?topic=103.0:wap2> วันที่ ๒๑/๓/๒๕๕๕.

ตู้สล็อตมีลักษณะเป็นตู้เหลี่ยมๆ มีจอภาพสี แสดงรูปตัวการ์ตูนน่ารักๆ มีรูอยู่ข้างๆ ให้หยอดเงินเข้า ข้างล่างมีช่องใหญ่ๆ ให้เงินไหลออกมาถ้าชนะ วิธีเล่นก็หยอดเงินไปแล้วก็เลือกจำนวนเงินที่พอใจในแต่ละครั้งที่กด

นั่นคือสิ่งที่เห็นจากภายนอก

คราวนี้ทางฝ่ายสร้างตู้สล็อต คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ interactive ที่สามารถตั้งได้ว่าจะกินเงินของผู้มาเล่นมากเท่าไรก่อน ก่อนที่จะปล่อยให้ผู้ใช้คดี คาสีโนใหญ่ๆ ตั้งอัตราส่วนกินร้อยละสิบสาม (สูตร ๑๐๐/๑๓) มักเป็นที่นิยม

ตู้สล็อตเป็นรายได้ที่ดีที่สุดของคาสีโนต่างๆ เพราะมีแต่ได้อย่างเดียว หากเคยเล่นได้เงินจากตู้แล้ว เงินตามจำนวนที่ได้นั้น เคยมีผู้ใช้คร่ำยได้เสียมาให้ตู้นี้อย่างน้อยสี่เท่าของจำนวนเงินที่ชนะมา

สำหรับอัตราส่วนการชนะ

Lotto = ออกหกเลข ถูกหกเลข จากสี่สิบห้าเลข เปอร์เซนต์ชนะ ๑ ใน ๘,๑๔๕,๐๖๐

Keno = ออกยี่สิบเลข ถูกสิบเลข จากแปดสิบเลข เปอร์เซนต์ชนะ ๑ ใน ๘,๙๑๑,๗๑๑

Powerball = ออกห้าเลข ถูกห้าเลข จากสี่สิบห้าเลข พร้อมด้วยเลขสุดท้ายจากอีกสี่สิบห้าเลข เปอร์เซนต์ชนะ ๑ ใน ๕๔,๙๗๙,๑๕๐

ข้อเตือนใจ

สุภาชิตฝรั่งบอกว่า “Bet with your head, not over it!!” แปลเป็นไทยว่า จะพนันอะไรก็ใช้สมอง อย่าทำแบบไม่ยั้งคิด ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ในโลก ทราบกันดีว่าการพนันเป็นต้นตอความทุกข์ที่ไม่อาจเลี่ยงได้ในคนกลุ่มหนึ่ง จึงทำให้มีการเปิดเสรีขึ้น บางทีมีโรงเรียนสอนการเล่นเป็นเรื่องเป็นราว การสอนเน้นไปที่การบอกเล่าแนวทางการเล่นด้วยหัวใจ จะได้ผลหรือไม่ อยู่ที่ตัวเอง

สุภาชิตไทย

ไฟไหม้ลืบครั้งไม่เท่าเล่นการพนันเพียงครั้งเดียว

พุทธภาษิต

คนใดเป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงการพนัน ย่อมล้างผลาญทรัพย์ที่ตนได้แล้ว ข้อนี้เป็นเหตุแห่งผู้ฉิบหาย (อนวมุสิตจิตตสส ลหุจิตตสส ทุพุกิโน นิจจํ อทุธวสีลสส สุขภาโว น วิชชติ)^๕

การเป็นนักเล่นการพนัน เป็นทางแห่งความเสื่อม^๖ (อกุขรุตตํ อปายมุขํ อักขะทุดตัง อะปายะมุขัง)

เมื่อทราบผลดีผลเสียแล้ว จะได้ร่วมกันและช่วยกันพิจารณาว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. .... นี้ถูกต้อง ชอบต่อสังคมแล้วหรือ การแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันเช่นนี้ เป็นการแก้ไขปัญหาสังคมจริงหรือ

^๕ <http://www1.mod.go.th/heritage/religion/proverb/index9.htm>; วันที่ ๒๑/๓/๒๕๕๕.

^๖ <http://larndham.org/index.php?/topic/19313-%E0%B8%9E%E0%B8%B8%E0%B8%9> วันที่ ๒๑/๓/๒๕๕๕

ผลบังคับของสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ* Enforcement of Constitutional Rights and Freedom

ชลธิชา บุญเสถียร **

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดกรอบการใช้อำนาจแห่งรัฐ รูปแบบการใช้อำนาจขององค์กรต่างๆ ในทางการเมือง กำหนดวิธีการควบคุมการใช้อำนาจรัฐและสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญของประเทศที่มีการปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตยยังกำหนดคติกความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกันด้วยการให้หลักประกันแห่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพจึงย่อมมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง ทั้งนี้ภายใต้หลักการที่ว่ากระทำได้อันเป็นการลบล้างสิทธิของประชาชนจะกระทำได้อต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น และต้องกระทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะด้วยหลักความชอบด้วยกฎหมายโดยผูกพันทุกองค์กรที่ใช้อำนาจรัฐ

* บทความนี้เรียบเรียงจากวิทยานิพนธ์เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับผลบังคับของสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ผ่านการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว โดยมีคณาจารย์ที่ปรึกษา ๒ ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ และศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จิรนิติ หะวานนท์ ส่วนคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ๕ ท่าน คือ รองศาสตราจารย์พัฒนา เรือนใจดี รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จิรนิติ หะวานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูริชยา วัฒนรุ่ง และ ดร.ประสาท พงษ์สุวรรณ

** นิติกรปฏิบัติการ กลุ่มงานคณะกรรมการพลังงาน สำนักกรรมการ ๑ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปัจจุบันกำลังศึกษาปริญญาโท สาขากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งต้องได้รับการปกป้องและคุ้มครองตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ พิจารณาได้จากหลักความผูกพันโดยตรงของสิทธิและเสรีภาพต่อองค์กรของรัฐตามมาตรา ๒๗ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยองค์กรตุลาการตามมาตรา ๒๘ และหลักประกันสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๙ การบังคับใช้ การตีความและความผูกพันขององค์กรใช้อำนาจอธิปไตย ต้องเป็นไปตามหลักการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้

๑. หลักความผูกพันโดยตรงต่อสิทธิและเสรีภาพขององค์กรของรัฐตามมาตรา ๒๗^๑

๑.๑ “สิทธิและเสรีภาพ” ที่ผูกพันโดยตรงต่อองค์กรของรัฐตามมาตรา ๒๗ บัญญัติให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจแบ่งแยก “สิทธิและเสรีภาพ” ที่ผูกพันองค์กรของรัฐได้ ดังนี้ (บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักการพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๒)

๑.๑.๑ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้งที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญอาจแยกออกได้เป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ หมวด ๓ “สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย” ตามที่บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา ๓ ถึงมาตรา ๖๙ ส่วนที่ ๒ หมวด ๗ “การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน” เช่น สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย “ตามมาตรา ๑๖๓” สิทธิในการออกเสียงประชามติ (มาตรา ๑๖๕) หรือสิทธิในการเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา ๑๖๔) เป็นต้น

^๑ มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง”

๑.๑.๒ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยปริยาย ได้แก่ กรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้รับรองไว้อย่างชัดแจ้ง แต่จากการพิจารณาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแล้ว ถือได้ว่ารัฐธรรมนูญได้ให้ความรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้โดยปริยาย ซึ่งในกรณีนี้อาจต้องอาศัยการตีความ เช่น การรับรองการมีชีวิตอยู่รอดของทารกในครรภ์มารดา จะถือว่าเป็นการรับรองไว้โดยปริยายจากการคุ้มครองรับรองสิทธิในชีวิตและร่างกายหรือการให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จะถือว่าเป็นการรับรองไว้โดยปริยายสำหรับทารกในครรภ์มารดาได้หรือไม่ เป็นต้น

๑.๑.๓ สิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้โดยคำวินิจฉัย คำพิพากษาของศาล สิทธิและเสรีภาพในกรณีนี้ ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพที่นอกเหนือไปจากสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้โดยชัดแจ้งก็ดี หรือโดยปริยายก็ดี กล่าวคือ เป็นสิทธิและเสรีภาพที่ไม่ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ

๑.๒ องค์การของรัฐที่ถูกผูกพันโดยตรงต่อสิทธิและเสรีภาพ การพิจารณาว่าองค์การใดต้องผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มีเกณฑ์พิจารณาคือ

๑.๒.๑ พิจารณาความเป็นองค์การของรัฐในทางโครงสร้าง หมายความว่า ถ้าองค์การนั้นเป็นองค์การของรัฐตามที่ได้แบ่งออกเป็นองค์การนิติบัญญัติ บริหารหรือตุลาการแล้ว การกระทำต่างๆขององค์การเหล่านั้นย่อมต้องถูกผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

๑.๒.๓ พิจารณาความเป็นองค์การของรัฐในแง่ของการทำภารกิจขององค์การ โดยพิจารณาว่าองค์การนั้นเป็นองค์การที่มีภารกิจในทางมหาชนหรือไม่ โดยไม่คำนึงว่าองค์การนั้นจะเป็นนิติบุคคลมหาชนหรือนิติบุคคลเอกชน

๑.๓ มาตรา ๒๗ ได้บัญญัติให้สิทธิและเสรีภาพผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์การอื่นของรัฐโดยตรง หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญผูกพันองค์การนิติบัญญัติ องค์การฝ่ายบริหารและองค์การตุลาการ การพิจารณาถึงความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพต่อฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการนั้นแยกพิจารณา ดังนี้

๑.๓.๑ ความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพต่อฝ่ายนิติบัญญัติที่มีความเกี่ยวพันกับสิทธิและเสรีภาพหลายประการโดยเฉพาะกรณีของสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพ ฝ่ายนิติบัญญัติมีความผูกพันที่ต้องกำหนดรายละเอียดให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยไม่ให้เกิดกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งสิทธิและเสรีภาพทำให้เกิดความผูกพันต่อฝ่ายนิติบัญญัติในการตรวจรายละเอียดของกฎหมายในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพสามารถมีผลบังคับได้จริงในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ สิทธิและเสรีภาพก่อให้เกิดข้อจำกัดแก่ฝ่าย

นิติบัญญัติในการออกกฎหมายโดยจำกัดในทางรูปแบบและจำกัดในทางเนื้อหา โดยการจำกัดทางรูปแบบนั้นต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย ส่วนการจำกัดในทางเนื้อหานั้นมีผลบังคับในการตรากฎหมายที่ต้องเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งใช้บังคับแก่คดีใดคดีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง เป็นต้น

๑.๓.๒ ความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพต่อฝ่ายบริหารในที่นี้ เน้นเฉพาะความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพต่อฝ่ายปกครองเท่านั้น

๑.๓.๓ ความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพต่อฝ่ายตุลาการ องค์การตุลาการมีความผูกพันในสิทธิและเสรีภาพอยู่ ๒ ลักษณะ คือ ตุลาการเป็นองค์กรตรวจสอบความผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพขององค์กรนิติบัญญัติและองค์กรบริหารว่ามีการดำเนินการที่ขัดต่อสิทธิและเสรีภาพหรือไม่ และองค์กรตุลาการเองต้องผูกพันกับสิทธิและเสรีภาพ คือ ไม่อาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพได้ในกรณีที่ใช้อำนาจมหาชนในการวินิจฉัยข้อพิพาท การตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการพิจารณาคดีของศาลนั้น มิได้จำกัดเฉพาะในทางมหาชนเท่านั้น ข้อพิพาททางแพ่งอาจเป็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพได้เช่นกัน แม้สิทธิและเสรีภาพจะไม่มีผลผูกพันต่อปัจเจกบุคคลโดยตรงก็ตาม แต่การใช้และตีความกฎหมายของศาลก็ต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น

๑.๓.๔ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่มีผลผูกพันโดยตรงต่อองค์กรผู้ใช้อำนาจอรัฐ

ตัวอย่างหลักความผูกพันโดยตรงต่อสิทธิและเสรีภาพขององค์กรของรัฐ อาทิเช่น คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๒๒๕๓/๒๕๔๖ เรื่อง สิทธิชุมชนตามมาตรา ๔๖ ที่ยังไม่มีการตรากฎหมายกำหนดรายละเอียดในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ หรือคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๗๒๐/๒๕๔๙ คำว่า “ผู้อยู่ในความปกครอง” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๕ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๖ หรือคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๕๑/๒๕๔๗ เรื่องกำหนดห้ามใช้เครื่องมือทำการประมงบางชนิดทำการประมงในฤดูปลาที่มีไข่ วางไข่และเลี้ยงตัวในวัยอ่อนในท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

๒. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยองค์กรตุลาการตามมาตรา ๒๘^๒

๒.๑ ความผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพของฝ่ายตุลาการ องค์กรตุลาการนั้น มีความผูกพันอยู่กับสิทธิและเสรีภาพอยู่ใน ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่ ๑ องค์กรตุลาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่จะต้องตรวจสอบความผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพขององค์กรนิติบัญญัติและองค์กรบริหารว่าองค์กรได้ดำเนินการอันเป็นการขัดกับสิทธิและเสรีภาพหรือไม่ ลักษณะที่ ๒ องค์กรตุลาการเองก็ต้องผูกพันกับสิทธิและเสรีภาพ

๒.๒ สิทธิเสรีภาพในฐานะที่เป็นหลักประกันในทางศาล สิทธิและเสรีภาพ ในฐานะที่เป็นหลักประกันในทางศาลนั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องมีสาระเป็นสำคัญสำหรับ สิทธิเสรีภาพ

ตัวอย่างหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยองค์กรตุลาการ อาทิเช่น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๔๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖๒/๒๕๔๕ กรณีพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ เกี่ยวกับบทบัญญัติ มาตรา ๔๖ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นการบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลซึ่งรวม เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม หรือคำสั่งศาลฎีกาที่ ๓๕/๒๕๕๑ ที่ศาลฎีกาปฏิเสธไม่รับคำร้องของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง เป็นต้น

^๒ มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ...”

๓. หลักประกันสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๙

บทบัญญัติมาตรา ๒๙^๓ บัญญัติเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

๓.๑ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพกระทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ข้อพิจารณาตามหลักนี้อาจแยกพิจารณาได้ ๒ ประการ คือ

๓.๑.๑ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพกระทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพกระทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ เป็นการนำหลักประชาธิปไตยมาสัมพันธ์กับหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

๓.๑.๒ กรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในกรณีนี้ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของเงื่อนไขเฉพาะนั้น ๆ โดยเงื่อนไขการจำกัดสิทธิและเสรีภาพมี ๒ เงื่อนไข คือ เงื่อนไขทั่วไป คือ กรณีที่สิทธิและเสรีภาพอาจจำกัดได้โดยบทบัญญัติของกฎหมายธรรมดา กับเงื่อนไขเฉพาะคือ กรณีที่สิทธิและเสรีภาพอาจจำกัดได้เมื่อเป็นกรณีที่เข้าเงื่อนไขตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเท่านั้น

๓.๒ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง หมายถึง การที่บุคคลมีสิทธิที่จะใช้เสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และก่อให้เกิดความผูกพันต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย

---

^๓ มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

๓.๓ การระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิ เป็นหลักที่รัฐธรรมนูญไทยได้รับอิทธิพลมาจากรัฐธรรมนูญเยอรมัน สำหรับความในบทบัญญัติมาตรา ๒๙ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อาจพิจารณาได้เป็นสองนัย ดังนี้

นัยที่หนึ่ง หมายความว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้ ซึ่งคำว่า “กฎหมายเฉพาะ” ในวรรคหนึ่งหมายถึงพระราชบัญญัติเฉพาะเท่านั้น กล่าวคือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้มีการตราไว้ในพระราชบัญญัติโดยตรง มิใช่กำหนดเป็นบทบัญญัติในกฎหมายลำดับรองโดยการมอบอำนาจให้กำหนดรายละเอียดต่อไป

นัยที่สอง หมายความว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้ ซึ่งคำว่า “กฎหมาย” ในวรรคหนึ่งนี้ย่อมเป็นที่เข้าใจกันว่าหมายถึง “กฎหมายทั่วไป” ที่ตราขึ้นมาเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งอาจเป็นกรณีที่กฎหมายแม่บทอาจมอบอำนาจให้กำหนดรายละเอียดในเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ในกฎหมายลำดับรองก็ได้

๓.๔ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้

หลักนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการให้หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพไม่ได้ ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันว่าฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพก็ไม่อาจจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพให้กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการจำกัดขอบเขตอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติเป็นการทั่วไปในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

๓.๕ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเท่าที่จำเป็น

หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเท่าที่จำเป็นหรือหลักพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วนหรือหลักห้ามกระทำเกินกว่าเหตุ ซึ่งเป็นหลักที่มีความสำคัญในการนำมาใช้ควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ตัวอย่างหลักประกันสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ อาทิเช่น คำพิพากษาศาลฎีกา คดีหมายเลขแดงที่ ๕๘๑๘/๒๕๔๙ คดีอาวมาหยากับสิทธิในการฟ้องร้อง คดีสิ่งแวดล้อมมาตรา ๔๖ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๘๗๗/๒๕๐๑ (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่าการลักกระแสน้ำไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ หรือ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสรีจที่ ๔๙๑-๔๙๓/๒๕๕๒ เรื่อง การดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง หรือ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำสั่งที่ ๕๙๒/๒๕๕๒ (คดีมาตาพุด) มาตรา ๖๗ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๒ เกี่ยวกับ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้น

เมื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลบังคับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประเทศ สหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญประเทศฝรั่งเศสและรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ดังนี้

๑. ผลบังคับเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา ๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งเป็น บทบัญญัติทั่วไปในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชน โดยมีได้บัญญัติประเภทของ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยตรง และตามข้อ ๔ แห่งปฏิญญาสิทธิมนุษยชน และพลเมือง ค.ศ. ๑๗๘๙ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และชาญชัย แสวงศักดิ์, การปฏิรูปการเมือง ฝรั่งเศส : ข้อคิดในการปฏิรูปการเมือง, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, พ.ศ. ๒๕๔๐) ซึ่งสิทธิ และเสรีภาพสามารถกระทำใดก็ได้ที่ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น การใช้สิทธิของมนุษย์แต่ละคน จะมีข้อจำกัดเฉพาะที่ต้องยอมให้สมาชิกอื่นของสังคมสามารถใช้สิทธิเหล่านั้นได้เช่นเดียวกัน ข้อจำกัดเช่นนี้จะกำหนดขึ้นแต่โดยรัฐบัญญัติเท่านั้น ดังนั้น ผลบังคับและการคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญประเทศฝรั่งเศสได้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนโดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่าง กฎหมายซึ่งเป็นการตรวจสอบก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้นั้น (บุญชัย วสุนธรา, การใช้สิทธิทาง ศาลเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรค ๒ และวรรค ๓, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑) ตัวอย่างผลบังคับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญประเทศฝรั่งเศส ดังนี้

คำวินิจฉัยที่ ๖๗-๗๖ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๗๖ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่า “หลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นหลักการที่ห้ามมิให้มีการบันทึกประวัติ

ในเรื่องความคิดเห็นทางการเมือง ปรัชญาและศาสนาของข้าราชการ” (Bruno Genevois, La jurisprudence du conseil constitutionnel : principes directeurs, (Paris : Les Editions S.T.H., 1988), p. 216. อ้างในเฉลิมพงศ์ เอกเผ่าพันธุ์, การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญโดยศาลรัฐธรรมนูญ, วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณະนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘)

คำวินิจฉัยที่ ๗๗-๘๗ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๗๗ ว่า “เสรีภาพในทางมโนธรรมของครูในโรงเรียนเอกชนย่อมได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน” คำวินิจฉัยฉบับนี้เกิดขึ้นจากมีการเสนอกฎหมายโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชื่อ Guermeur โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้ครูในโรงเรียนเอกชนจะต้องวางตนโดยเคารพกับลักษณะพิเศษของโรงเรียนเอกชนนั้นด้วย ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดกับเสรีภาพในทางมโนธรรม

คำวินิจฉัยที่ ๘๔-๑๘๑ ลงวันที่ ๑๐-๑๑ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๘๔ ว่า “เสรีภาพในการสื่อสารความคิดและเหตุผลจะมีก็ต่อเมื่อทางหนังสือพิมพ์ได้ส่งเอกสารไปถึงประชาชนในจำนวนที่เพียงพอ และการกำหนดให้หนังสือพิมพ์ต้องมีความโปร่งใสในทางการเงิน มีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะทำให้การใช้เสรีภาพในการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ฉะนั้นจึงไม่ถือว่าขัดแย้งกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้น”

คำวินิจฉัยที่ ๗๗-๘๗ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๗๗ เกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพในการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัยว่า “เสรีภาพในการเรียนการสอนถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับโดยกฎหมายสาธารณรัฐ” และคำวินิจฉัยที่ ๘๔-๑๘๔ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๘๔ ว่า “การที่รัฐให้เงินอุดหนุนเงินเดือนครูแก่โรงเรียนเอกชนในจำนวนที่จำกัดไม่ถือว่าขัดแย้งกับหลักเสรีภาพในการเรียนการสอน”

คำวินิจฉัยที่ ๘๐-๑๒๕ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๘๐ ว่า “เพื่อปกป้องสิทธิของผู้เยาว์ในเรื่องของกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราและคดีอาญาที่กระทบต่อจารีตประเพณีและศีลธรรมอันดี” การแยกการกระทำระหว่างบุคคลเพศเดียวกันกับบุคคลต่างเพศนั้น ถือว่าไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค”

คำวินิจฉัยที่ ๘๒-๑๓๘ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๘๒ ตัดสินว่า “การที่กฎหมายจำแนกการทำความผิดทางอาญา โดยมีหลักการที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การนิรโทษกรรม ไม่ถือว่าขัดกับหลักความเสมอภาค”

คำวินิจฉัยที่ ๘๖-๒๒๕ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ค.ศ. ๑๙๘๗ เรื่องที่เกี่ยวกับภาษีและเงินอุดหนุนให้แก่ประชาชนตัดสินว่า “การกำหนดเงื่อนไขของที่พักอาศัยอย่างหนึ่งอย่างใดของ

ที่พักอาศัย เพื่อให้รัฐจะให้เงินอุดหนุนเกี่ยวกับที่พักอาศัยแก่ประชาชน ไม่ถือว่าขัดแย้งกับหลักความเสมอภาค” เป็นต้น (นิติพร ตันวิไล, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, วารสารกฎหมายปกครอง, เล่ม ๒๔ ตอน ๑, ๒๕๔๙)

๒. ผลบังคับเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

การตรารบทับัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ ในประเทศเยอรมันจะต้องคำนึงถึงหลักประกันในการจำกัดสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการรับรองไว้ในมาตรา ๑ (๓) และมาตรา ๑๙ แห่งกฎหมายพื้นฐานเสมอ ซึ่งหากบบัญญัติแห่งกฎหมายหนึ่งกฎหมายใดได้มีการบัญญัติในลักษณะที่เป็นการขัดหรือแย้งต่อบบัญญัติมาตราดังกล่าว ย่อมถือได้ว่าบบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ๆ ไม่อาจบังคับใช้ได้เลยทีเดียว ตามมาตรา ๑ (๓) แห่งกฎหมายพื้นฐาน บัญญัติว่า “สิทธิพื้นฐานที่จะกล่าวต่อไปนี้ ย่อมผูกพันอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ โดยถือว่าเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้โดยตรง” และมาตรา ๑๙ แห่งกฎหมายพื้นฐาน บัญญัติว่า

(๑) ภายใต้กฎหมายพื้นฐานนี้ หากว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานอาจถูกจำกัดได้โดยกฎหมายหรือโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย กฎหมายนั้นต้องใช้อย่างเป็นเหตุเป็นผลและไม่เฉพาะเจาะจงกับกรณีใดกรณีหนึ่ง นอกจากนี้กฎหมายนั้นยังต้องระบุบบัญญัติของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานนั้นด้วย

(๒) ไม่ว่ากรณีใดไม่อนุญาตให้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานถูกระทบกระเทือนสาระสำคัญได้

(๓) สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานนี้ย่อมมีแก่นิติบุคคลภายในประเทศด้วย ตราบเท่าที่โดยสภาพแล้วนิติบุคคลจะมีสิทธิเสรีภาพได้

(๔) หากว่าผู้ใดผู้หนึ่งถูกอำนาจมหาชนและละเมิดสิทธิเสรีภาพ ผู้นั้นสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ ถ้าไม่มีบบัญญัติเรื่องเขตอำนาจศาลไว้เป็นอย่างอื่นให้ฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรม” (บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๓) ตัวอย่างผลบังคับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมัน ดังนี้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ที่ ๘, ๒๗๔ (BVerfGE 8, 274) เรื่องเงื่อนไขของกฎหมายและความแน่นอนชัดเจนของกฎหมายของหลักนิติรัฐ (Die-Grundsätze des Rechtsstaates) เรียกร้องว่า การมอบอำนาจต่อฝ่ายบริหารสำหรับการออกนิติกรรมทาง

ปกครองที่ก่อให้เกิดภาระต่อประชาชน โดยกฎหมายที่มอบอำนาจให้ นั้นจะต้องกำหนด เนื้อหาวัตถุประสงค์และขอบเขตอย่างชัดเจนและจะต้องจำกัดว่า การแทรกแซงจะต้องอยู่ ภายในขอบเขตที่ชัดเจน ซึ่งประชาชนอาจคาดหมายได้ อันเป็นผลจากหลักความชอบด้วย กฎหมายของฝ่ายปกครอง (der Grundsatz der-Gesetzmaessigkeit der Verwaltung) หลักการแบ่งแยกอำนาจ (das-Prinzip der Gesetzmaessigkeit) และจากการเรียกร้องของหลัก นิติรัฐต่อการคุ้มครองโดยองค์กรศาลอันเป็นการคุ้มครองโดยปราศจากข้อยกเว้นต่อการละเมิด ในสิทธิของปัจเจกบุคคลอันเกิดจากการแทรกแซงโดยอำนาจมหาชน (ไซคซ์ย เชียวซาญู. “สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ”. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. วารสารกฎหมายปกครอง, เล่ม ๒๔, ตอน ๑, ๒๕๔๙) จากเหตุผลดังกล่าวนี้เอง การมอบอำนาจให้ฝ่ายปกครองแทรกแซง ในสิทธิของประชาชนจึงต้องกำหนดรายละเอียดไว้อย่างชัดเจนเพียงพอ ดังนั้น กฎหมายที่ให้ เสรีภาพแก่ฝ่ายบริหารในการกำหนดขอบเขตเสรีภาพของปัจเจกบุคคล กฎหมายดังกล่าวย่อม ไม่สอดคล้องกับหลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครอง หลักการแบ่งแยกอำนาจและ หลักการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคลโดยศาล จากเหตุผลข้างต้นกฎหมายดังกล่าว จึงไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ที่ ๑๙๔ (BVerfGE 16, 194) คำสั่งในการ ตรวจจับแอลกอฮอล์ตามมาตรา 81 a ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (StPO) นั้น เรียกร้องให้คำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับร่างกายว่า การแทรกแซงในเรื่องดังกล่าวจะต้อง อยู่ในความพอสมควรแก่เหตุที่เหมาะสมกับลักษณะของความร้ายแรงของความผิด ในการ พิเคราะห์วินิจฉัยเกี่ยวกับการตรวจจับแอลกอฮอล์นั้นผู้พิพากษาใช้หลักการพิจารณาเหมือน กรณีอื่น ๆ ที่รัฐนำไปแทรกแซงในขอบเขตของเสรีภาพของบุคคล ซึ่งจะต้องคำนึงหลักความ พอสมควรแก่เหตุโดยเฉพาะประเด็นเรื่องวิธีการและวัตถุประสงค์ ในกรณีที่ผลประโยชน์ ในทางอาญาขึ้นนั้นมีความชัดเจนจากการกระทำผิดดังกล่าว มีรากฐานของหลักความชอบด้วย กฎหมายโดยเฉพาะหลักนิติรัฐ โดยทั่วไปแล้วการแทรกแซงเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าว ย่อมเป็นกรณีที่อาจให้เหตุผลได้ ดังนั้น ผลที่ผูกพันต่อการทำให้เกิดความชัดเจนจะต้องไม่ตก เป็นภาระต่อผู้กระทำมากกว่าโทษที่เขาจะได้รับ โดยเหตุนี้ผู้พิพากษามีความเห็นตาม รัฐธรรมนูญว่า ในกรณีข้อเท็จจริงเรื่องใดเรื่องหนึ่งการใช้จะต้องเทียบเคียงมาตรการในทาง กฎหมายกับมาตรการที่ใช้ในเรื่องนั้น ๆ จะต้องอยู่ภายใต้หลักความพอสมควรแก่เหตุ

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ที่ ๑๕๐ (BVerfGE 20, 150 Sammlungsgesetz) ตาม กฎหมายว่าด้วยการชุมนุม (das Sammlungsgesetz) ฉบับปี ค.ศ. ๑๙๓๔ มาตรา ๑ ถึง มาตรา ๖ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการชุมนุมและการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกับการชุมนุม

เป็นการกระทำที่จะต้องขออนุญาตในการดำเนินกิจการดังกล่าว และกฎหมายได้กำหนดว่า การชุมนุมและกิจกรรมที่คล้ายการชุมนุมในลักษณะใดบ้างที่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ตามมาตรา ๗ ของกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดว่า การอนุญาตให้ชุมนุมนั้นเป็นการอนุญาตให้ชุมนุมตามระยะเวลาที่กำหนดให้และการอนุญาตนั้นอาจถูกยกเลิกเมื่อใดก็ได้ หรืออาจกำหนดภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ มาตรา ๘ ได้บัญญัติห้ามมิให้มีการประกาศแจ้งต่อสาธารณะถึงการชุมนุมหรือกิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกับการชุมนุมก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ บทบัญญัติดังกล่าวได้รับการกำหนดรายละเอียดโดยข้อ ๔ ถึงข้อ ๖ ของกฤษฎีกาว่าด้วยการชุมนุม โดยในกฤษฎีกาดังกล่าวได้กำหนดรายละเอียดว่าภายใต้เงื่อนไขเช่นใดที่จะอนุญาตให้ดำเนินกิจกรรมในความหมายของกฎหมายว่าด้วยการชุมนุม ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ได้วินิจฉัยว่ากฎหมายว่าด้วยการชุมนุมดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญ สิทธิของบุคคลตามมาตรา ๒๒วรรคหนึ่ง 42 GG ดังกล่าวเป็นอันยุติสิ้นไปโดยกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติโดยมีได้คำนึงว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือไม่ กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมดังกล่าวได้บัญญัติข้อห้ามเป็นการทั่วไปในการใช้สิทธิขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ การกำหนดเงื่อนไขของการอนุญาตให้ชุมนุมดังกล่าวนั้นเป็นการขัดกับสิทธิขั้นพื้นฐานเพราะผู้ขออนุญาตให้มีการชุมนุมไม่มีสิทธิเรียกร้องที่จะให้เจ้าหน้าที่อนุญาตให้มีการชุมนุม นอกจากนี้ อำนาจในการพิจารณาของฝ่ายปกครองในกรณีที่เจ้าหน้าที่ปฏิเสธการให้ชุมนุมนั้น กฎหมายมิได้กำหนดเหตุผลในการให้เหตุผลในการปฏิเสธ ด้วยเหตุนี้เองกฎเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวจึงขัดกับรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้เองศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์จึงวินิจฉัยว่ากฎหมายว่าด้วยการชุมนุมดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

๓. ผลบังคับเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในลักษณะสั้น ๆ ในส่วนบทแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นจึงเป็นที่มาของการตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เมื่อเกิดกรณีปัญหาว่ากฎหมายหรือการกระทำใดจะฝ่าฝืนต่อสิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยศาลสูงสุดของสหรัฐฯ ที่เรียกว่า Supreme Court หากวิเคราะห์ถึงประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของการทำหน้าที่ของศาลสูงสหรัฐฯ ในการตีความรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้เพียงสั้น ๆ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของโลกและประเทศสหรัฐอเมริกาเอง หากไม่มีศาลสูงสหรัฐฯ คอยทำหน้าที่ปรับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย ปัญหา

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็น่าจะมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น จากความไม่สอดคล้องในการบังคับใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ถ้าพิจารณาจากระบบกฎหมายแองโกลแซกซอนที่สหรัฐอเมริกาใช้อยู่ ก็เป็นความสอดคล้องในระบบกฎหมายที่ยึดหลักความเป็นเอกภาพของศาล และหลักกฎหมายที่เกิดจากคำพิพากษาของศาลต่าง ๆ ที่จะเป็นผู้ทำหน้าที่วางหลักกฎหมายเอาไว้ใช้สำหรับการตัดสินในคดีที่มีข้อเท็จจริงเดียวกันซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากตัดสินไปแล้ว (ประเสริฐ สุขสบาย, “สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ”, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, วารสารกฎหมายปกครอง, เล่ม ๒๔, ตอน ๑, ๒๕๔๙) ตัวอย่างผลบังคับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ดังนี้

คดี *Goesaert v. Cleary* (1948) กฎหมายห้ามไม่ให้ผู้หญิงทำหน้าที่เป็นบาร์เทนเดอร์ในร้านขายเหล้า เว้นแต่ว่าหญิงนั้นจะเป็นภริยาหรือบุตรหญิงของชายผู้เป็นเจ้าของบาร์แห่งนั้น กฎหมายดังกล่าวนี้ศาลตัดสินว่าไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ แต่ตั้งแต่ปี ๑๙๗๑ เป็นต้นมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงแนววินิจฉัยศาลในคดี *Reed v. Reed* (1971) โดยเสียงเอกฉันท์ของผู้พิพากษาศาลตัดสินว่ากฎหมายซึ่งให้สิทธิชายเท่านั้นที่เข้ามาเป็นผู้บริหารเกี่ยวกับกิจการอสังหาริมทรัพย์ขัดรัฐธรรมนูญ ผู้ออกกฎหมายได้ให้เหตุผลว่ากฎหมายดังกล่าวมีประโยชน์สาธารณะเพื่อเป็นการลดการโต้เถียงฟ้องร้องเป็นคดีในศาล

คดี *Abrams v. United States* (1919) การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวมิได้เฉพาะในกรณีมีเหตุฉุกเฉินเท่านั้น *Whitney v. California* (1927) “only emergency justified repression” ผู้ร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้มีบรรยากาศประชาธิปไตยประชาชนจะต้องสามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่ทำให้ฝ่ายบริหารสามารถทำหน้าที่ในทางการเมืองอย่างถูกต้องได้ มิฉะนั้นแล้วประชาชนก็ไม่สามารถควบคุมตรวจสอบนักการเมืองได้ ในที่นี้คือ public speech การแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองที่จะได้รับความคุ้มครอง ฉะนั้น การแสดงความคิดเห็นที่เป็นเรื่องส่วนบุคคล (private life) ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง แต่อาจจะได้รับการคุ้มครองโดย Due Process Clause ครอบคลุมชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว

คดี *Hague v. CIO* แม้จะเปิดให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรี แต่การใช้สิทธิดังกล่าวจะต้องกระทำโดยไม่เป็นการขัดขวางความสงบและจะต้องกระทำด้วยความสงบและเป็นระเบียบเรียบร้อย ข้อบังคับห้ามปิดป้ายประกาศจะอ้างเหตุผลที่ออกว่าเพื่อให้มีการทิ้งขยะมูลฝอยให้เป็นที่เป็นทางไม่ได้ (*Schneider v. State of New Jersey* (1939)) อะไรก็ตามที่เป็นการจำกัดเนื้อหาของการแสดงความคิดเห็น จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าการออกข้อบังคับนั้นต้องคำนึงถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยและประโยชน์สาธารณะ ศาลได้วางแนววินิจฉัยว่าสิทธิที่จะใช้สถานที่สาธารณะเพื่อใช้เป็นที่แสดงความคิดเห็นได้มี

ความหมายรวมไปถึงสถานที่ซึ่งเป็นทรัพย์สินของรัฐ (government property) ที่รัฐได้จัดให้เป็นที่สาธารณะด้วย สถานที่ดังกล่าวนี้อาจไม่ใช่สถานที่ราชการทั้งหมด อาจเป็นสถานที่ที่รัฐถือครองเป็นเจ้าของสถานที่ราชการเช่นเดียวกับเอกชน เพราะฉะนั้นไม่ได้หมายความว่าประชาชนจะมีสิทธิเข้าใช้สถานที่สาธารณะได้ทุกแห่งหรือทำอะไรในสถานที่ดังกล่าวนั้นก็ไม่ได้ (Adderley v. Florida (1966))

ดังนั้น การตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองหรือองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสมควรค้นหาหลักกฎหมายเทียบเคียงหรือหลักกฎหมายทั่วไปที่เหมาะสมแก่การบริหารของประเทศไทย นำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการตีความและวางบรรทัดฐานให้สิทธิและเสรีภาพต่างๆ เกี่ยวกับการบังคับใช้หรือการตีความสิทธิและเสรีภาพ รัฐจึงต้องกำหนดเป็นหลักกฎหมายทั่วไปเพื่อดำเนินการจัดทำกฎหมายต่างๆ ให้สอดคล้อง หรือแม้หากเป็นกฎหมายที่มีใช้อยู่แล้วก็ควรจะทำกรแก้ไขเพิ่มเติมให้เป็นไปในทางเดียวกัน ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่า

๑) ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้สิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญกรณีบทบัญญัติมีลักษณะเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพ และกรณีบทบัญญัติมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ศาลหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจต้องวินิจฉัยและตีความด้วยบทกฎหมายให้สามารถบังคับใช้สิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งกรณีบทบัญญัติมีลักษณะเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติที่รับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และต้องบังคับใช้หรือการตีความเพื่อให้สิทธิและเสรีภาพนั้นๆ มีผลในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ส่วนกรณีบทบัญญัติมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพการบังคับใช้ การตีความต้องคำนึงถึงขอบเขต เจาะลึกการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้และเพื่อสาธารณประโยชน์

๒) การตีความสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ศึกษากรณีมีบทบัญญัติว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” หรือ “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และกรณีไม่มีบทบัญญัติว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” หรือ “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ศาลหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจควรบังคับใช้หรือการตีความบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้มีความเชื่อมโยงกับสิ่งที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ หากไม่มีบทบัญญัติใด ๆ ในรัฐธรรมนูญที่สามารถโยงไปได้หรือความหมายของเนื้อหาแห่งกฎเกณฑ์ไม่มีทางที่จะขยายไปได้ถึงหรือที่ได้รับจากการตีความมีความขัดแย้งกับเนื้อหาของบทบัญญัติ ย่อมหมายความว่า เป็นการพ้นขอบเขตของการตีความรัฐธรรมนูญแล้ว แม้ว่าอาจจะมีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่กฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรเหล่านั้นก็อาจไม่ขัดต่อกฎเกณฑ์ที่เป็น

ลายลักษณ์อักษรของรัฐธรรมนูญได้ แต่จะอาศัยการตีความมาหักล้างรัฐธรรมนูญ โดยการตีความให้ผิดไปจากเนื้อหาของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเพื่อนำไปใช้กับคดีใดคดีหนึ่งหรืออาศัยการตีความมาเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญย่อมเป็นสิ่งที่ไม่อาจทำได้ ดังนั้น การตีความจึงต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและดำเนินการตามวิธีการตีความต่าง ๆ โดยครบถ้วน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

๓) ศาลหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจต้องให้หลักการวินิจฉัยและตีความตีบทกฎหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ กรณีผลบังคับของสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญโดยไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ การกล่าวอ้างว่ายังไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งสิทธิและเสรีภาพบางประเภทที่รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพ ทำให้มิได้วินิจฉัยในเชิงค้นหาหลักกฎหมายเทียบเคียงหรือหลักกฎหมายทั่วไป ความผูกพันของอำนาจรัฐต่อสิทธิและเสรีภาพนั้นอาจไร้ผล อย่างไรก็ดี การตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง องค์กรตรวจสอบสมควรค้นหาหลักกฎหมายเทียบเคียงหรือหลักกฎหมายทั่วไปที่เหมาะสมแก่การบริหารของประเทศไทยนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการตีความและวางบรรทัดฐานให้สิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ มีผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติต่อไป

บรรณานุกรม

- โชคชัย เขียวชาญ. (๒๕๔๙), “สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ”. สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา. **วารสารกฎหมายปกครอง**, เล่ม ๒๔, ตอน ๑.
- นิติพร ตันวิไลย. (๒๕๔๙), “สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ”. สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา. **วารสารกฎหมายปกครอง**, เล่ม ๒๔, ตอน ๑.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (๒๕๕๒), **หลักการพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (๒๕๔๓), **หลักพื้นฐานสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตาม
รัฐธรรมนูญใหม่**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- บุญชัย วสุนธรา. (๒๕๕๑), การใช้สิทธิทางศาลเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรค ๒ และวรรค ๓,
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บรรศักดิ์ อูวรรณโณ และชาญชัย แสงศักดิ์. (๒๕๔๐), การปฏิรูปการเมืองฝรั่งเศส : ข้อคิด
ในการปฏิรูปการเมือง, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ประเสริฐ สุขสบาย. (๒๕๔๙), “สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ”. สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา. **วารสารกฎหมายปกครอง**, เล่ม ๒๔, ตอน ๑.
- Bruno Genevois, **La jurisprudence du conseil constitutionnel : principes directeurs**,
(Paris : Les Editions S.T.H., 1988), p. 216. อ้างในเฉลิมพงศ์ เอกเผ่าพันธุ์.
(๒๕๔๘), การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญโดยศาล
รัฐธรรมนูญ, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร*

ชนาธิป บุญมั่น **

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร ๒) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร ๓) เพื่อทดลอง และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร

วิธีการการวิจัยแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน โดยคำนวณตามวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเนะ ใช้วิธีการสุ่ม

* งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์ การพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

** นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stages Sampling) โดยสร้างแบบสอบถามตามแนวทางของ
วัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ทดสอบ
สมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบเป็นขั้นตอน
(Stepwise Method) และสหสัมพันธ์แคนอนนิคอล (Canonical Correlation Analysis) ระยะเวลาที่ ๒
สร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และวิพากษ์รูปแบบโดยขอ
ความคิดเห็นจากผู้มีประสบการณ์ตรง (The Critical Incident Technique) โดยเรียนเชิญ
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชน ในจังหวัดยโสธร จำนวน ๓๐ คน แล้วนำไปประยุกต์กับกลุ่มที่มีส่วนร่วม นำข้อเสนอ
ผลการเสนอแนะของกลุ่ม สรุปเป็นผลการอภิปราย แล้วปรับปรุงเป็นรูปแบบการพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สมบูรณ์ ระยะเวลาที่ ๓ การทดลองใช้ ประเมินผลการใช้
รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชน ไปทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านจันทร์เกษม
ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ทดลองเป็นเวลา ๓ เดือน แล้วจัดทำรายงาน
เปรียบเทียบ ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated
Measure Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) โดยนำผลจากการเก็บข้อมูล
เปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

ผลการวิจัย พบว่า

๑. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัด
ยโสธร มี ๕ ตัวแปร คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำ
ประโยชน์ให้ชุมชน ความศรัทธาในตัวนักการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และ
ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี Stepwise Method
ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด เรียงตาม
ลำดับ มี ๓ ตัวแปร ได้แก่ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง
และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

๒. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วยกิจกรรมในการ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๗ กิจกรรม แบ่งเป็น ๓ ด้าน คือ

๒.๑ สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมืองมี ๓ กิจกรรม
จัดอบรม ๓ วัน ได้แก่ การอบรมสัมมนาหัวข้ออุดมการณ์ หลักการ และวิธีการพรรคการเมือง
เกี่ยวข้องกับสมาชิก การอบรมสัมมนาหัวข้อการบริหารพรรคการเมือง และการศึกษาดูงาน
และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านพรรคการเมือง

๒.๒ สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ๒ กิจกรรม จัดอบรม ๑ วัน ได้แก่ การอบรมสัมมนาหัวข้อการติดตามข่าวสารทางการเมือง การอบรมการสร้างทักษะในการเป็นพลเมือง และการอบรมสัมมนาหัวข้อการสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย

๒.๓ สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง มี ๒ กิจกรรม จัดอบรม ๒ วัน ได้แก่ การอบรมสัมมนาหัวข้อความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง และการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมทางการเมือง

๓. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลการดำเนินงานทั้ง ๓ ด้าน การทดลองมีผลด้านความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อเปรียบเทียบด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธรในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบมุ่งพรรณนาปรากฏการณ์ (Descriptive Research) และการวิจัยแบบมุ่งอธิบายการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ (Explanatory Research) โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร

๒. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร

๓. เพื่อทดลอง และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร

๒. สมมติฐานของการวิจัย

๑. ปัจจัยด้านสภาพบุคคล ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๒. หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วคาดว่า ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง ได้แก่ (๑) ความศรัทธาในตัวนักการเมือง (๒) ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง (๓) ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง (๔) การเป็นสมาชิกองค์กร (๕) การช่วยโฆษณาหาเสียง (๖) การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง (๗) การพูดคุยเรื่องการเมือง และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ (๑) บทบาทของผู้นำชุมชน (๒) อิทธิพลของหัวหน้าหรือผู้มีบุญคุณ (๓) สิ่งของแลกเปลี่ยน (๔) การสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน (๕) ความสะดวกในการเดินทาง (๖) การติดตามข่าวสารทางการเมือง สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

๓. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

๑. ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดยโสธร จำนวน ๓๕๙,๗๓๖ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดยโสธร จำนวน ๙ อำเภอ จำนวน ๔๐๐ คน

๓. การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stages Sampling) ทำการคำนวณจำนวนหน่วยตัวอย่าง จำแนกตามเขตอำเภอ จำนวน ๙ อำเภอ ใช้การสุ่มตามระดับชั้น (Stratified Random Sampling) ทั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการสุ่มจับสลากหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ จำนวน ๕ หมู่บ้าน รวมทั้งจังหวัด จำนวน ๔๕ หมู่บ้าน แล้วทำการสุ่มสัมภาษณ์/สอบถามประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน

๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามแนวทางของวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ปัจจัยด้านสถานภาพทั่วไป เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มี ๕ ตัวแปร ปัจจัยด้านที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งเป็นด้านสภาพการเลือกตั้ง เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางการเมือง การบริหารงาน มี ๗ ตัวแปร ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสนใจทางการเมืองของบุคคล

ตามสภาวะสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มี ๖ ตัวแปร และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงที่ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอะไรบ้าง

๔. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นตามแนวทางของวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดยโสธร

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

๕.๑ การดำเนินการในระยะที่ ๑ เป็นการศึกษาค้นคว้าที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทดสอบสมมติฐานเชิงทฤษฎี หรือทฤษฎีชั่วคราวที่สร้างขึ้น วิเคราะห์โดยใช้สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) และสหสัมพันธ์แคนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis) มีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของตัวแปรอิสระของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ข้อมูลสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) และสหสัมพันธ์แคนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of significance) ที่ .๐๕

๕.๒ การดำเนินการในระยะที่ ๒ เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยนำผลการวิเคราะห์มาจัดทำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ร่วมกับการประมวลความคิดเห็นจากประสบการณ์ตรง (The Critical Incident Technique) โดยเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร จำนวน ๓๐ คน เพื่อรวบรวมความคิดเห็นในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นำมารวมกับผลการวิเคราะห์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมากำหนดเป็นรูปแบบในการพัฒนาการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สรุปเป็นผลการอภิปรายทั้งหมด จัดปรับปรุงเป็นรูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สมบูรณ์ขึ้น

๕.๓ การดำเนินการในระยะที่ ๓ เป็นการทดลองใช้ ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแล้ว นำไปทดลองกับประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ในที่นี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านจันทร์เกษม ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยนำรูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทดลองเป็นเวลา ๓ เดือน แล้วจัดรายงานเปรียบเทียบ ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) โดยนำผลจากการเก็บข้อมูลเปรียบเทียบก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

๖. สรุปผลการวิจัย

๖.๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร พบว่า มีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่ามี ๕ ตัวแปร ที่มีผล คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้ชุมชน ความศรัทธาในตัวนักการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี Stepwise Statistics ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทราบผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด เรียงตามลำดับ มี ๓ ตัวแปรที่มีผล คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตามการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี Stepwise Method โดยทราบผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด เรียงตามลำดับข้างต้น

๖.๒ ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เหมาะสม

๖.๒.๑ สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง มีกิจกรรมการอบรมสัมมนา ๓ กิจกรรม คือ อบรมหัวข้ออุดมการณ์ หลักการ และวิธีการพรรคการเมืองเกี่ยวข้องกับสมาชิก อบรมหัวข้อการบริหารพรรคการเมือง และการศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านพรรคการเมือง

๖.๒.๒ สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีกิจกรรมการอบรมสัมมนา ๒ กิจกรรม คือ การอบรมหัวข้อการติดตามข่าวสารทางการเมือง

และการอบรมการสร้างทักษะในการเป็นพลเมือง และการสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย

๖.๒.๓ สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง มีกิจกรรมการอบรมสัมมนา และการศึกษาดูงาน คือ การอบรมหัวข้อความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง และการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมทางการเมือง

๖.๓ ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร ได้ทำการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มตัวอย่าง ในที่นี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านจันทร์เกษม ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยเปรียบเทียบความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองก่อนและหลังการทดลองรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลจากการวิเคราะห์ การดำเนินงานทั้ง ๓ ด้าน การทดลองมีผลด้านความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๗. การอภิปรายผล

๗.๑ การอภิปรายผลจากการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร มี ๒ ปัจจัย คือ ด้านสภาพการเลือกตั้ง และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง โดยมี ๕ ตัวแปรที่ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) มีค่าสหสัมพันธ์แคนโนนิกอล (Canonical Correlation Analysis) เท่ากับ ๐.๘๘๕ ที่แสดงว่าตัวแปรทั้ง ๕ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สูงถึงร้อยละ ๘๘ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สามารถควบคุมได้ ๓ ตัวแปร โดยสรุปผลการอภิปรายได้ ดังนี้

๗.๑.๑ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท พบว่ามีค่าน้ำหนักอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากที่สุด เท่ากับ ๐.๑๑ และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย พบว่าผลการดำเนินการทดลองก่อนและหลังดำเนินการทดลองมีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๗.๑.๒ การติดตามข่าวสารทางการเมือง ผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท พบว่ามีค่าน้ำหนักอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทาง

การเมืองของประชาชน เท่ากับ ๐.๑๐ และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย พบว่าผลการดำเนินงานการทดลองก่อนและหลังดำเนินการทดลองมีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๗.๑.๓ ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท พบว่ามีค่าน้ำหนักอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เท่ากับ ๐.๑๐ และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย พบว่าผลการดำเนินงานการทดลองก่อนและหลังดำเนินการทดลองมีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๗.๒ การอภิปรายผลการทดลองเปรียบเทียบ ในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไปทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านจันทร์เกษม ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการทดลองใน ๓ ด้าน คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การทดลอง เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง ใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติ โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) จากค่า Within Subjects โดยวิธีของ Pillai's Trace Wilks' Lambda Hotelling's Trace และของ Roy' Largest Root พบว่าผลการทดสอบตรงกันทั้ง ๔ คน โดยมีค่า Sig น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ .๐๕ แสดงว่า การประเมินผลหลังจากการทดลองมีความแตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการดำเนินงานดีขึ้นทั้ง ๓ ด้าน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

๗.๒.๑ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง พบว่าข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านจันทร์เกษม เปรียบเทียบอัตราส่วนความรู้ความเข้าใจของกลุ่มก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดีขึ้น และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่าหลังการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านจันทร์เกษม ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีข้อสังเกตจากการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนามาแล้ว มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้น ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงบทบาทที่แท้จริงในระบบ

พรรคการเมืองอย่างถูกต้องว่าประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านระบบพรรคการเมืองอย่างไร

๗.๒.๒ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่าข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านจันทร์เกษม เปรียบเทียบอัตราส่วนความรู้ความเข้าใจของกลุ่มก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดีขึ้น และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่าหลังการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านจันทร์เกษม ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีข้อสังเกตจากการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนามาแล้ว ประชาชนมีความสนใจข่าวสารทางการเมืองไม่ว่าด้านใด เช่น สื่อสารทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ประชาชนให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น และประชาชนมีการพิจารณาเลือกสื่อมากขึ้นว่ามีเหตุผล การรายงานตรงตามข้อเท็จจริงมากขึ้นแค่ไหน ประชาชนมีความรู้ ความคิด ทักษะคิดมากขึ้น ในการพิจารณาข่าวสารการเมือง

๗.๒.๓ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง พบว่าข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านจันทร์เกษม เปรียบเทียบอัตราส่วนความรู้ความเข้าใจของกลุ่มก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดีขึ้น และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่าหลังการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านจันทร์เกษม ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีข้อสังเกตจากการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนามาแล้ว ประชาชนมีความสนใจตนเองในเรื่องความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ว่าตนเองสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ตามความสนใจของตนเพิ่มมากขึ้น สามารถนำความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมืองไปเสนอต่อนักการเมือง หรือผู้บริหารบ้านเมืองในทุกระดับได้ตอบสนองความต้องการหรือความคิดเห็นที่ได้แสดงให้เห็นให้ทราบ ทำให้ประชาชนมีความสนใจในเรื่องการเมืองมากขึ้น

๘. ข้อเสนอแนะ

๘.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

๘.๑.๑ ข้อเสนอแนะการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จากผลการวิจัยตัวแปรที่ผู้วิจัยสามารถควบคุมได้และนำมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง สามารถนำรูปแบบทั้ง ๓ ด้านดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ในทุกพื้นที่ ทั้งนี้ควรจะต้องมีการจัดอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดความคิด องค์กรความรู้ ความเข้าใจในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ในขณะที่การเมืองยุคใหม่มีกระบวนการเรียนรู้สาธารณะที่หลากหลายทางที่ประชาชนสามารถศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้จากการติดตามจากเครือข่ายดาวเทียมที่ปัจจุบันเกือบจะสามารถกล่าวได้ว่ามีทุกหมู่บ้านแล้วที่ประชาชนใกล้เคียงบ้านติดกันสามารถอาศัยดูได้ด้วย จะทำให้มีการติดตามข่าวสารได้อย่างรอบด้านเพราะมีข้อมูลต่าง ๆ หลากหลายที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ควรจะจัดทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตย ขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบใช้สังคม

๘.๑.๒ ข้อเสนอแนะกับส่วนราชการ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งจากส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น สามารถนำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทั้ง ๓ ด้าน คือ ความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ไปอบรมสัมมนาให้กับประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ทั่วทุกภาคส่วน และควรจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุน โดยเฉพาะ เช่น การจัดทำแผนการอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ทางการเมืองให้กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการอบรมให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคม จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม

๘.๑.๓ ข้อเสนอแนะในภาคเอกชน สำหรับองค์กรเอกชนในสังคม ควรเปิดโอกาสให้พนักงานหรือลูกจ้างในการดูแลของภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกในสิ่งที่สามารถจะกระทำได้ที่อยู่ในขอบเขต อีกทั้งในส่วนของกรรับรู้การนำเสนอข่าวสาร

ทางการเมืองที่เป็นการมีส่วนร่วมทางอ้อมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพราะสามารถเข้าถึงหรือติดตามได้หลายแบบ ที่ปัจจุบันมีการสื่อสารหลายทางเพิ่มขึ้นที่ทำให้เลือกติดตามได้อย่างรวดเร็ว เช่น สื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทั้งนี้ที่มีการสื่อสารหลายทางนี้เองควรจะให้มีการติดตามการนำเสนอให้หลากหลายเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคที่จะได้ทราบเนื้อหาสาระหลากหลาย อนึ่ง สื่อสารทุกประเภทที่กล่าวมาข้างต้นจะต้องมีการนำเสนอข่าวสารที่ตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปที่ได้ติดตามจะได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดความสนใจในหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง

๘.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๘.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร ที่เป็นเพียงหมู่บ้านหนึ่งจากทั้งหมด ๘๘๕ หมู่บ้าน และทำการอบรมตามกรอบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เพียงสมาชิกบางส่วนเท่านั้น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลได้สะดวก จึงควรให้มีการศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ ก็จะทำให้ประชาชนทุกคนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทุกคนควรจะได้มีส่วนร่วมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม

๘.๒.๒ ควรให้มีการศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธรอีก ๒ ปัจจัย ที่ได้จากการวิเคราะห์จำแนกประเภท ที่เหลือตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อิทธิพลของการทำสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน และความศรัทธาในตัวนักการเมือง หากได้ดำเนินการวิจัยต่ออีกทั้ง ๒ ตัวแปร และควรจะให้มึรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นการอบรมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ๒ ประเด็น นอกเหนือจากรูปแบบใน ๓ ตัวแปรที่ได้ปฏิบัติแล้ว จะทำให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังจะทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๘.๒.๓ ควรมีการวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด และเกณฑ์ในการประเมินมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ประชา ประสพดี**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษากระบวนการการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกร ๒) ศึกษาประสิทธิผลของการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกร ๓) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรกับการบรรลุประสิทธิผลตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร ผู้วิจัยทำการศึกษาใน ๘ จังหวัดที่มีพืชผลทางการเกษตรตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลังในปริมาณสูง ประกอบด้วย อุบลราชธานี อุตรดิตถ์ เชียงราย นครสวรรค์ สุพรรณบุรี สระแก้ว สงขลา และนครศรีธรรมราช โดยการสัมภาษณ์ผู้กำหนดนโยบายโครงการประกันรายได้เกษตรกร ส่วนกลาง ๑๘ คน ผู้นำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติในระดับจังหวัด ๑๕๒ คน และเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดตัวอย่าง ๘ จังหวัด ๑๖ ตำบล

* งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยมี ดร.ปภัทสร เตียรปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

** นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

๓๒ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๕ คน รวม ๑๖๐ คน รวมทั้งสิ้น ๓๓๐ คน จัดเก็บข้อมูลได้ ๒๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสหสัมพันธ์คานอนิคอล

ผลการวิจัยพบว่า ๑) การปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ประกันรายได้เกษตรกรอยู่ในระดับมาก การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรตามขั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง การติดตามประเมินผลโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ๒) ประสิทธิภาพของการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แยกเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินโครงการสอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ผลการปฏิบัติงานในส่วนของผลผลิตและกิจกรรมตามเป้าหมายของกรอบระยะเวลาและงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง และการบรรลุวัตถุประสงค์ในการประกันรายได้เกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง ๓) ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรกับการบรรลุประสิทธิภาพตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรเป็นไปในทิศทางเดียวกันและอยู่ในระดับสูง นโยบายประกันรายได้เกษตรกรสามารถนำไปสู่การบรรลุประสิทธิภาพได้

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ / การนำนโยบายไปปฏิบัติ / ประสิทธิภาพ / โครงการประกันรายได้เกษตรกร

IMPLEMENTATION OF FARMERS' INCOME GUARANTEE POLICY IN THAILAND

PRACHA PRASOBDEE

ABSTRACT

Objectives of this research were 1) To study Processes and activities of implementation of Farmers Income guarantee Policy 2) To study effectiveness of implementation of Farmers income guarantee Policy 3) To study correlation between processes and activities of Farmers income guarantee Policy and effectiveness of implementation of policy. Researcher had studied in 8 provinces which produced large quantity of agricultural products in Famers income guarantee project : rice, corn for animal food and tapioca. Eight provinces are Ubonrajathani, Udonthani, Chiangrai, Nakornsawan, Suphanburi, Srakaew, Songkhla and Nakornsrithamaraj. Study was done by interviewing people involved in the policy 18 Farmers Income guarantee policy makers in central government, 152 persons involving in implementation of policy in province level and 160 farmers in 8 provinces from 16 tambols, 32 villages, 5 from each village from total of 330 persons only 235 as 71.21 percent were interviewed, 24 persons from provincial level and 36 farmers were unavailable for interview in there farmer of study. Research tool in this study was structured interviews. Statistics used in study were frequency, percentage, means, standard deviation and Carnonical correlation.

Findings from this study were 1) Processes and activities of implementation of Famers Income Guarantee Policy were in medium level, with strategic planning for Famers Income Guarantee Policy in high level, 7 stage of project operation in medium to high level and project evaluation in medium level. 2) Effectiveness of implementation of Famers Income Guarantee Policy was in high level. Conformance of project operation with operating plan was in high level. Result of operation in plan of agricultural product and activities according to time from and budget in project were in medium level. Achievements for Famers income guarantee were in medium level. 3) Correlation between processes and activities of implementation of policy and effectiveness of implementation of policy

were in same direction and with high correlation. Farmers Income Guarantee Policy can achieve expected results.

Keywords : strategies / Public Policy / Policy implementation / Effectiveness / Farmers Income guarantee Policy

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๙) ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของชาติ โดยรัฐบาลมีเป้าหมายที่จะขจัดความยากจนให้หมดสิ้นไปภายใน พ.ศ. ๒๕๕๑ และตั้งเป้าหมายให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภาคเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เท่ากับ ๙๐๐,๐๐๐ ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๔๙ : ๑๗-๑๘) โดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายและขยายโอกาสให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายอันนำไปสู่การพอกมีพอกกิน โดยอาศัยเศรษฐกิจบนพื้นฐานแห่งความรู้ (knowledge based economy) อิงอยู่บนรากฐานของภูมิปัญญาของประชาชน ซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญ ใช้รูปแบบการพัฒนาที่เรียกว่า “dual track plus development model” เป็นการดำเนินการนโยบายในลักษณะคู่ขนานที่ให้ความสำคัญกับการกระจายโอกาสและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนระดับรากหญ้า พร้อมกับสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจภายในประเทศคู่ขนานไปกับความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การขจัดความยากจนโดยบูรณาการการบริหารจัดการงบประมาณ และการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนทั้งระบบ เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยจัดที่ดินทำกิน พร้อมสาธารณูปโภคและแหล่งน้ำให้เกษตรกร การรักษาเสถียรภาพทางด้านราคา ระดับชุมชนให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการแก้ไขปัญหา บริหารจัดการพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเสริมสร้างขบวนการตัดสินใจที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น ระดับบุคคล ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเชิงรุกเพื่อให้คนยากจนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรที่มีความมั่นคงและมีรายได้เพิ่มขึ้น มีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษา การเรียนรู้และแหล่งทุน ได้รับการแก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างเป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและความยากจนในลักษณะที่เป็นองค์รวม (holistic approach) (พิมล ศรีวิกรม์, ๒๕๔๕ : ๑๘)

โดยทั่วไปในตลาดเสรีระบบราคาและกลไกตลาดจะสามารถทำหน้าที่จัดสรรสินค้า บริการ และปัจจัยการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่มีในบางกรณีที่ระบบราคาและกลไกตลาดไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ในกรณีเช่นนี้รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซงการทำงานของกลไกราคา โดยเป็นผู้กำหนดราคาใหม่ที่จะสามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนทั้งของผู้ผลิตและผู้บริโภค การแทรกแซงราคาสินค้าของรัฐบาลที่ใช้กันโดยทั่วไป คือ โครงการรับจำนำ

สินค้าเกษตร การรับจำนำพืชผลทางการเกษตรมีหลักการเหมือนกับการรับจำนำสิ่งของทั่วไป นั่นคือ เป็นการกู้เงินมาโดยเอาของมอบไว้ ถ้ามีเงินเมื่อไหร่ก็ไปไถ่ถอนคืนมา ส่วนใหญ่ราคารับจำนำที่กำหนดไว้จะมีราคาต่ำกว่ามูลค่าของสินค้า ณ ขณะนั้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๕๒ : ๑-๒) วิธีการนี้นำมาปรับใช้กับการรับจำนำสินค้าเกษตรในประเทศไทย โดยนิยมใช้กับสินค้าที่เก็บรักษาไว้ได้นานและไม่เน่าเสียง่าย เช่น ข้าวเปลือก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง เป็นต้น นโยบายการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรในรูปของโครงการรับจำนำของไทยเริ่มมาตั้งแต่ปีการเพาะปลูก ๒๕๒๔/๒๕ ซึ่งเป็นช่วงที่ราคาข้าวในประเทศค่อนข้างตกต่ำ รัฐบาลต้องช่วยเหลือชาวนาที่ประสบปัญหาราคาข้าวตกต่ำจากภาวะข้าวล้นตลาดในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกัน โดยดำเนินโครงการรับจำนำ ซึ่งเป็นมาตรการเสริมเพื่อชะลอปริมาณข้าวเปลือกที่ออกสู่ตลาด วิธีการคือให้ชาวนานำข้าวเปลือกมาจำนำไว้กับรัฐบาลในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อม ๆ กัน เป็นจำนวนมาก จนเมื่อข้าวในตลาดมีราคาสูงขึ้นก็ค่อยนำเงินมาไถ่ถอนข้าวเปลือกออกไปเพื่อนำไปขายพร้อมจ่ายดอกเบี้ยให้แก่รัฐบาล ซึ่งคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร แต่หากไม่มาไถ่ถอนในเวลาที่กำหนดข้าวเปลือกที่นำมาจำนำก็จะตกเป็นของรัฐซึ่งจะนำออกจำหน่ายต่อไป (<http://www.ecodoae.doe.go.th/> เข้าถึงเมื่อ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓)

นับตั้งแต่ปีการเพาะปลูก ๒๕๔๔/๔๕ เป็นต้นมา รัฐบาลมักจะแทรกแซงด้วยการตั้งราคาข้าวที่จะรับจำนำในระดับที่ค่อนข้างสูง ดูดซับข้าวเข้ามาในปริมาณที่สูงขึ้น และเก็บข้าวนั้นไว้เป็นสต็อกของรัฐบาล มาตรการทั้งสามนี้รวมกันมีส่วนทำให้ราคาข้าวในตลาดสูงขึ้นไปด้วย เท่ากับเป็นการยกราคาข้าวในประเทศให้สูงขึ้นสมตามความปรารถนาของรัฐบาล ซึ่งมองว่าชาวนาเป็นคนยากจน จึงควรจะได้รับราคาที่สูงขึ้น ถึงแม้ว่าในบางปี (โดยเฉพาะใน พ.ศ. ๒๕๕๑) การยกราคาในลักษณะที่เป็นการนำตลาดได้ทำให้ไทยสูญเสียตลาดข้าวในต่างประเทศไปบ้างก็ตาม

ต่อมาในสมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้พิจารณาทางเลือกใหม่ด้วยการกำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร โดยกำหนดพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ๓ ประเภท คือ มันสำปะหลัง ข้าวโพด และข้าว แนวทางการดำเนินการโดยสรุปคือ รัฐบาลประกาศราคาประกันตั้งแต่ต้นฤดูว่าจะประกันให้เกษตรกรได้รับเงินจากการผลิตข้าวเท่าใด ราคาประกันที่ประกาศอย่างน้อยต้องครอบคลุมต้นทุนการผลิตข้าวให้แก่เกษตรกร จากนั้นเกษตรกรจะมีสิทธิ์ซื้อประกันจากรัฐบาล (ในช่วงปีแรก ๆ รัฐบาลอาจจะให้เบี้ยประกันดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำ และจำกัดเพดานสำหรับปริมาณข้าวที่เกษตรกรแต่ละรายจะสามารถจำนำได้) เมื่อรับประกันแล้วรัฐบาลจะประกาศราคาในตลาดที่จะใช้อ้างอิงในการจ่ายเงินให้แก่เกษตรกร (“ราคาอ้างอิง”)

เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวเกษตรกรจะเรียกเก็บค่าสินไหมจากรัฐบาล ซึ่งเท่ากับราคาประกันหักลบด้วยราคาอ้างอิงในการเรียกเก็บค่าสินไหม เกษตรกรไม่จำเป็นต้องนำข้าวมามอบให้แก่รัฐบาล เกษตรกรมีสิทธิ์ขายข้าวเข้าสู่ตลาดได้ตามปกติ เพราะฉะนั้นหากราคาอ้างอิงนั้นอยู่ใกล้เคียงกับราคาตลาด เกษตรกรจะได้รายรับต่อตันเท่ากับค่าสินไหมบวกราคาที่ขายได้ในตลาด (อัมมาร สยามวาลา, ๒๕๕๒ : ๔-๖)

นโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวซึ่งได้เริ่มดำเนินการเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ถือว่าเป็นทางเลือกใหม่ของการใช้นโยบายเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการพยายามที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับการนำนโยบายการประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากในการดำเนินโครงการมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อน และจากการดำเนินนโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดประสิทธิผลของโครงการอย่างไร การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้มองเห็นกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างชัดเจน และยังทำให้พบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งด้านการบรรลุตามเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาและงบประมาณโครงการ การวางแผนปฏิบัติงานสอดคล้องกับเป้าหมาย และการวัดผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายของการดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกร ช่วยให้ค้นพบข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจปรับปรุงนโยบายและกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ดีกว่าเดิมและประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น และการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อาจจะทำให้เกิดการพัฒนาของศาสตร์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติในบริบทของประเทศไทย ดังนั้นการศึกษานี้จะทำให้เข้าใจและสามารถวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติพร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษากระบวนการการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกร
๒. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกร
๓. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรกับการบรรลุประสิทธิผลตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร

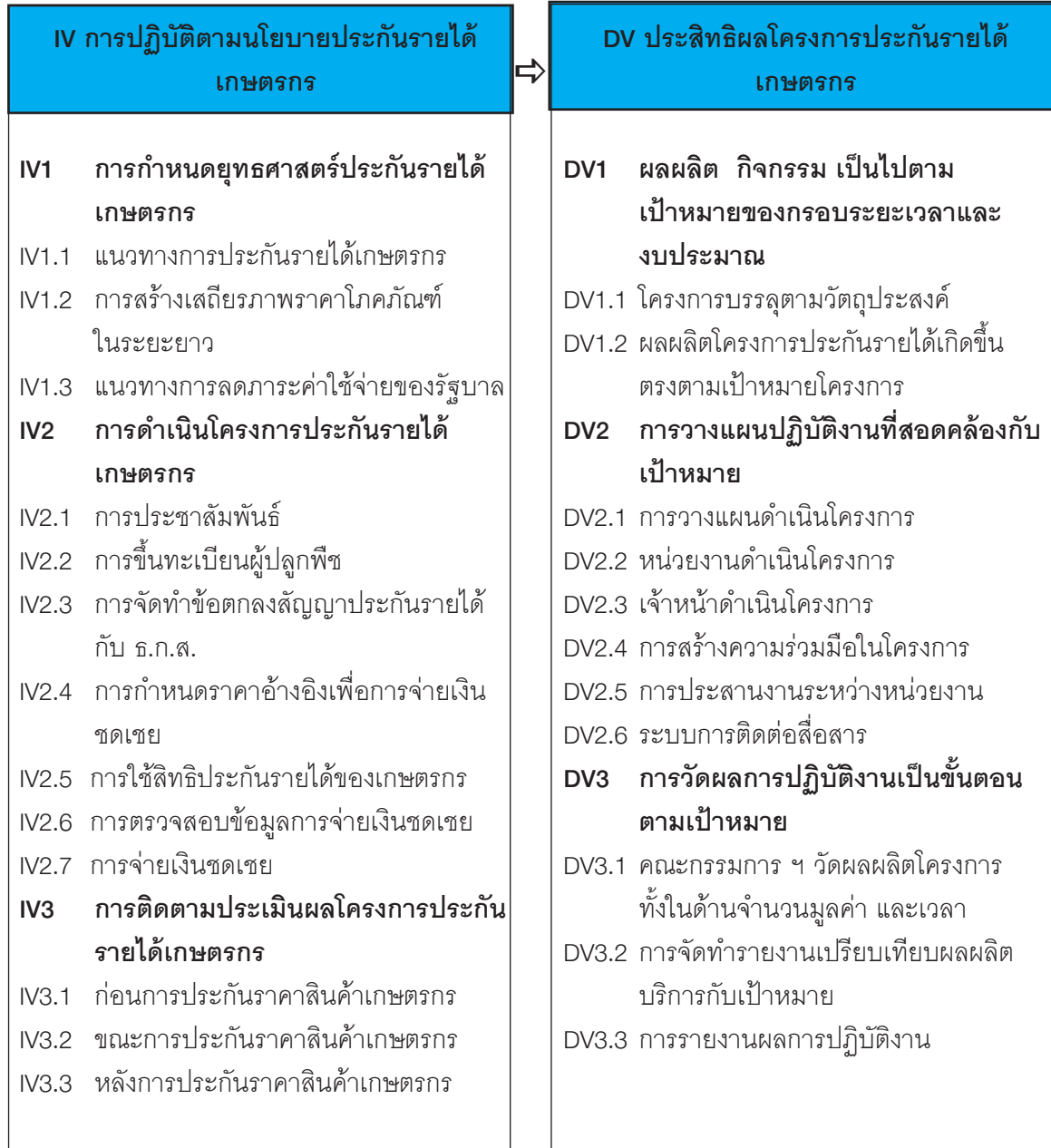

สมมติฐานของการวิจัย

๑. การปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้ส่งผลกระทบต่อการเกิดประสิทธิผลโครงการด้านการบรรลุตามเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาและงบประมาณ
๒. การปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้ส่งผลกระทบต่อการเกิดประสิทธิผลโครงการด้านการวางแผนปฏิบัติงานสอดคล้องกับเป้าหมาย
๓. การปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้ส่งผลกระทบต่อการเกิดประสิทธิผลโครงการด้านการวัดผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับเป้าหมาย

แนวคิด ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ประกอบด้วย แนวคิดนโยบายสาธารณะ การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ นโยบายประกันรายได้เกษตรกร และประสิทธิผลองค์การ ประสิทธิภาพโครงการประกันรายได้เกษตรกร ประกอบด้วย แนวคิดการบรรลุตามเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาและงบประมาณ ประสิทธิภาพด้านการวางแผนปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และแนวคิดประสิทธิผลด้านการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนตามเป้าหมาย ทำให้สามารถสร้างกรอบแนวความคิดของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดัชนีและตัวชี้วัดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ได้ดังนี้

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาใน ๘ จังหวัดที่มีพืชผลทางการเกษตรตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลังในปริมาณสูง ประกอบด้วย อุบลราชธานี อุตรดิตถ์ เชียงราย นครสวรรค์ สุพรรณบุรี สระแก้ว สงขลา และ นครศรีธรรมราช

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากรหรือกลุ่มเป้าหมาย (unit of analysis) แบ่งเป็น ๓ กลุ่มหลัก คือ ๑) ผู้กำหนดนโยบายจากส่วนกลาง ๒) ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติระดับจังหวัด ๓) เกษตรกร

๒. กลุ่มตัวอย่าง

๑) ผู้กำหนดนโยบาย จะใช้วิธีการเจาะจงเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และคณะกรรมการ ในคณะกรรมการ และ คณะอนุกรรมการต่างๆ จำนวน ๑๘ คน

๒) ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับจังหวัดที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานแก้ไขปัญหาความยากจน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายจะใช้วิธีการเจาะจงเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ประธานกรรมการ หรือรองประธานกรรมการ หรือ คณะกรรมการ ในคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการต่างๆ จำนวน ๑๕๒ คน

๓) เกษตรกร ประกอบด้วย เกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. ที่เข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ เกษตรกรที่ไม่ได้เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. โดยสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็น (probability sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ได้เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดตัวอย่าง ๘ จังหวัด ๑๖ ตำบล ๓๒ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๕ คน รวม ๑๖๐ คน

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๓๐ คน จัดเก็บข้อมูลได้ ๒๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒๑

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ การปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกร ได้แก่ ๑) การกำหนดยุทธศาสตร์ประกันรายได้เกษตรกร ๒) การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกร และ ๓) การติดตามประเมินผลโครงการประกันรายได้เกษตรกร

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพโครงการประกันรายได้เกษตรกร ได้แก่ ๑) ผลผลิตกิจกรรม เป็นไปตามเป้าหมายของกรอบระยะเวลาและงบประมาณ ๒) การวางแผนปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และ ๓) การวัดผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนตามเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured interviews)

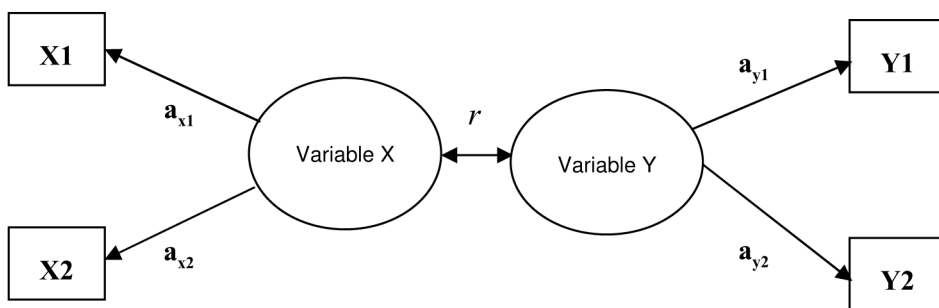
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

๑. ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ใช้สถิติค่าความถี่และร้อยละ

๒. ระดับการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกร และประสิทธิผลการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓. การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการปฏิบัติตามนโยบาย และประสิทธิผลการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร โดยวิธีสหสัมพันธ์คานอนิคอล (canonical correlation analysis) ลักษณะการวิเคราะห์ canonical correlation สามารถแสดงให้เห็นโมเดลเส้นทาง (path diagram) ตามภาพที่ ๒ ใช้ค่าความสัมพันธ์ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ โดยให้ระดับของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (-) ๐.๐๐ ถึง (-) ๐.๓๐	มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำมาก
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (-) ๐.๓๑ ถึง (-) ๐.๕๐	มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (-) ๐.๕๑ ถึง (-) ๐.๗๐	มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (-) ๐.๗๑ ถึง (-) ๐.๙๐	มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (-) ๐.๙๑ ขึ้นไป	มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงมาก

ภาพที่ ๒ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร canonical

$X1(i)$ = variable in X set

$Y1(i)$ = variable in Y set

$a_x(i)$ = Standardized canonical coefficients of variable in X set

$a_y(i)$ = Standardized canonical coefficients of variable in Y set

r = Canonical correlation

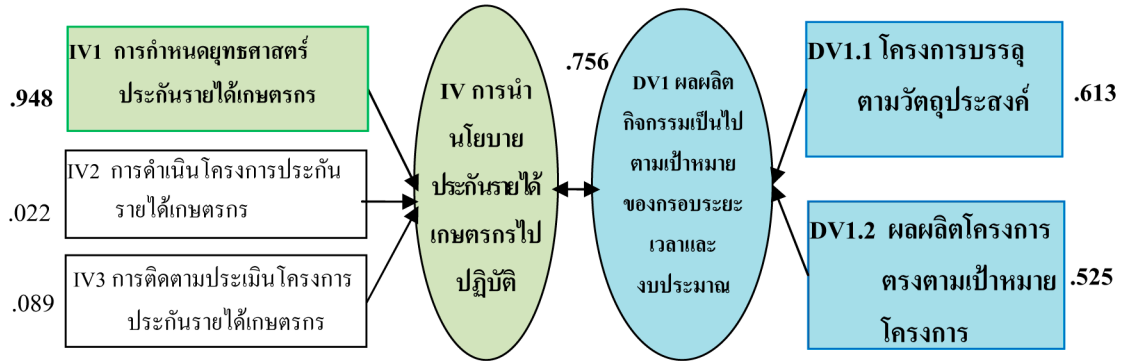
สรุปผลการวิจัย

๑. การปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ประกันรายได้เกษตรกรอยู่ในระดับมาก การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรตามขั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง การติดตามประเมินผลโครงการอยู่ในระดับปานกลาง

๒. ประสิทธิภาพของการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แยกเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินโครงการสอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ผลการปฏิบัติงานในส่วนของผลผลิตและกิจกรรมตามเป้าหมายของกรอบระยะเวลาและงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง และการบรรลุวัตถุประสงค์ในการประกันรายได้เกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

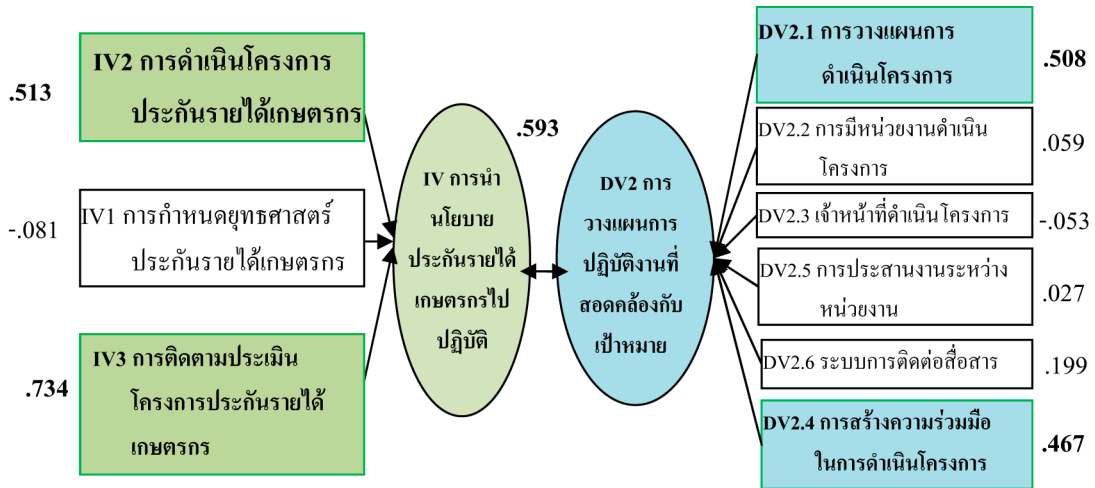
๓.๑ การปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกร ประกอบด้วยตัวแปร ๓ ตัวแปร คือ การกำหนดยุทธศาสตร์ประกันรายได้เกษตรกร การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกร และการติดตามประเมินโครงการประกันรายได้เกษตรกรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลด้านผลผลิต กิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมายของกรอบระยะเวลาและงบประมาณ ระดับสูง พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นาโนคอลลแบบคะแนนมาตรฐานของตัวแปรย่อยพบว่า แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ประกันรายได้เกษตรกร มีระดับความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเกิดประสิทธิผลโครงการ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของกรอบระยะเวลาและงบประมาณ ทั้งการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและผลผลิตโครงการที่เกิดขึ้นตรงตามเป้าหมายมีระดับความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง ส่วนมาตรการการดำเนินการประกันรายได้เกษตรกรและกระบวนการติดตามประเมินโครงการมีระดับความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเกิดประสิทธิผลโครงการ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของกรอบระยะเวลาและงบประมาณในระดับน้อยมาก ทั้งการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและผลผลิตโครงการที่เกิดขึ้นตรงตามเป้าหมาย มีลักษณะดังแสดงในภาพที่ ๓

ภาพที่ ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างการนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติกับประสิทธิผลการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรด้านผลผลิตกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมายของกรอบระยะเวลาและงบประมาณ

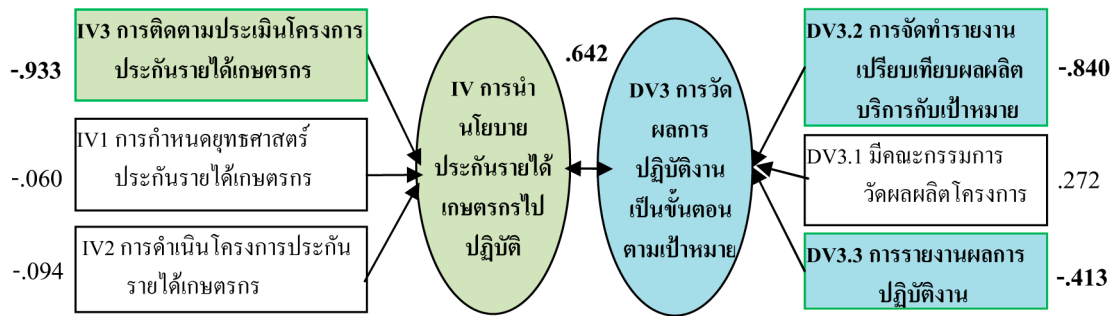
๓.๒ การวิเคราะห์ชุดตัวแปรการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรประกอบด้วยตัวแปร ๓ ตัวแปร คือ แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ประกันรายได้เกษตรกร การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกร และการติดตามประเมินโครงการประกันรายได้เกษตรกรมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการเกิดประสิทธิผลด้านการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นาโนคอลแบบคะแนนมาตรฐานของตัวแปรย่อยพบว่า จากการนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติ การดำเนินนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินโครงการประกันรายได้เกษตรกรในระดับสูง และให้ความสำคัญกับกระบวนการดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการเกิดประสิทธิผลโครงการด้านการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยเฉพาะส่งผลต่อประสิทธิผลการวางแผนการดำเนินโครงการในระดับปานกลาง และส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือในการดำเนินโครงการในระดับต่ำ ในขณะที่การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรส่งผลต่อประสิทธิผลการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายน้อยมาก มีลักษณะดังแสดงในภาพที่ ๔

ภาพที่ ๕ ความสัมพันธ์ระหว่างการนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติ กับประสิทธิผลการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย

๓.๓ ผลการวิเคราะห์ชุดตัวแปรการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกร ประกอบด้วยตัวแปร ๓ ตัวแปร คือ แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ประกันรายได้เกษตรกร การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกร และการติดตามประเมินโครงการประกันรายได้เกษตรกร มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนตามเป้าหมาย พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นาโนนิคอลลแบบคะแนนมาตรฐานของตัวแปรย่อยพบว่า จากการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรที่เน้นความสำคัญกับการติดตามประเมินโครงการในระดับสูงที่สุด จากกระบวนการดังกล่าวมีผลต่อการเกิดประสิทธิผลโครงการโดยเฉพาะด้านการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนตามเป้าหมาย ทั้งการติดตามประเมินผลในลักษณะการจัดทำรายงานเปรียบเทียบผลผลิตบริการกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่องในระดับสูง และยังมีผลต่อการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติการในโครงการด้วยแต่อยู่ในระดับต่ำ ส่วนแนวทางการกำหนดนโยบายและมาตรการการดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกร มีผลการเกิดประสิทธิผลด้านการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนตามเป้าหมายน้อยมาก ซึ่งมีลักษณะดังแสดงในภาพที่ ๕

ภาพที่ ๕ ความสัมพันธ์ระหว่างการนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติกับการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนตามเป้าหมาย

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่เป็นประเด็นและสาระสำคัญเชิงวิชาการที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. จากผลการวิจัยที่พบว่า การกำหนดนโยบายมีความสัมพันธ์กับการกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดผลผลิตของโครงการเท่านั้น การดำเนินการตามขั้นตอนและการติดตามประเมินผลยังมีปัญหาในการปฏิบัติที่ไม่สามารถทำให้โครงการบรรลุประสิทธิผลได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lasswell and Kaplan (1970 : 71) ที่เห็นว่าองค์ประกอบของนโยบายควรเน้นถึง (๑) แผนงานที่ได้กำหนดขึ้น (๒) เป็นโครงการที่ระบุกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน และระบุไว้ล่วงหน้า (๓) แผนงานหรือโครงการที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย คุณค่า และกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติในช่วงเวลาที่กำหนดไว้เพื่อการบรรลุเป้าหมายสูงสุด และสอดคล้องกับทศพร ศิริสัมพันธ์ ว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะจะต้องมีความชัดเจนว่าต้องการทำอะไร หรือสามารถตอบประเด็นคำถามได้ว่าประเทศชาติและประชาชนจะได้รับประโยชน์อะไรและมากน้อยเพียงใด และต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม ความต้องการของประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ และสอดคล้องกับเทคคัตตี้ บุญยรัตพันธุ์ (๒๕๓๖) พบว่า ตัวแปรต้น ๓ ตัวแปร ได้แก่ ความชัดเจนในเป้าหมายของนโยบาย ความพร้อมของทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการให้บริการแก่ประชาชนไปปฏิบัติ

๒. ผลการวิจัยที่พบว่า การนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการเกิดประสิทธิผลด้านการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย จากการดำเนินนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินโครงการประกันรายได้เกษตรกรในระดับสูง และให้ความสำคัญกับกระบวนการดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรในระดับปานกลาง จากการดำเนินโครงการดังกล่าวมีผลต่อการเกิดประสิทธิผลโครงการด้านการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยเฉพาะส่งผลต่อประสิทธิผลการวางแผนการดำเนินโครงการในระดับปานกลาง และส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือในการดำเนินโครงการในระดับต่ำ ในขณะที่การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรและการติดตามประเมินผลโครงการนี้มีความสัมพันธ์เฉพาะการวางแผนดำเนินโครงการและการสร้างความร่วมมือในการดำเนินโครงการเท่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Rumjuan Benjasin (2002) ศึกษาเรื่อง The Implementation of Thailand International Public Sectors Standard Management System and Outcomes (PSO) : Case Study of the Community Development Department พบว่าปัจจัยหลักที่ช่วยผลักดันให้หน่วยงานนำระบบมาตรฐานสากลมาใช้ที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหาร และความสามารถในการใช้นวัตกรรมขององค์กร ตัวระบบมาตรฐานสากล การยอมรับในระบบมาตรฐานสากล ความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Greenwood, Mann, and Laughlin (1975) ศึกษาเรื่องแผนงานของรัฐบาลกลางในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางด้านนวัตกรรมในสถานศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาในปี ค.ศ. ๑๙๗๕ จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยอะไรบางอย่างที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ (๑) ผู้ร่วมโครงการที่ให้การสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือ (๒) การสนับสนุนอย่างเข้มแข็งจากผู้บริหารทุกระดับ (๓) มีแนวทางการบริหารที่ยืดหยุ่นเพื่อปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น Waldman, D.A. (1987) กล่าวว่า จำนวนบุคลากรที่จะนำเอานโยบายไปปฏิบัตินั้นตามปกติมักจะมีน้อยกว่าจำนวนที่ต้องการสำหรับการปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จ ผลของการขาดแคลนกำลังคนดังกล่าวจะมีส่วนโดยตรงต่อความไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ทางด้านปริมาณกำลังคนแล้ว ปัญหาในด้านคุณภาพของบุคลากรยังเป็นปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่ง ยิ่งนโยบายเกี่ยวข้องกับปัญหาทางเทคนิคมากเท่าใด ความต้องการบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะในด้านนั้น ๆ ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น สำหรับแวนมิตเตอร์และแวนฮอร์น (๑๙๗๕) เน้นถึงสายใยความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างหน่วยปฏิบัติตามนโยบายกับหน่วยที่กำหนดนโยบาย ยิ่งความ

สัมพันธดังกล่าวมีมาก โอกาสที่นโยบายจะประสบความสำเร็จจะมีมาก และการสื่อสารแบบเปิดซึ่งรวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการสร้างสายใยแห่งความสัมพันธ์ทั้งในแนวนอนและอื่น ๆ จะมีส่วนสำคัญในการกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย (Van Meter, D., & Van Horn, C., 1975) และ Waldman, D.A. (1987) เสนอว่าระดับขั้นการบังคับบัญชา รวมทั้งจำนวนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ Michael Hill and Peter Hupe (2006) ยังกล่าวว่า ปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดขึ้นเพราะกำหนดขั้นตอนไว้ซับซ้อนและไม่สนใจสร้างกลไกองค์การรองรับการปฏิบัติ รวมทั้งไม่สนใจว่านโยบายนั้นมีทฤษฎีสาเหตุและผลรองรับเพียงพอหรือไม่ ขาดผู้นำที่ทำงานอย่างต่อเนื่อง และไม่ควรรสร้างระเบียบให้ซับซ้อนยุ่งยากเกินความจำเป็น จากการดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกร พบว่ากระบวนการขั้นตอนการดำเนินโครงการที่เกษตรกรพึงพอใจสอดคล้องกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (๒๕๕๔) ที่พบว่า เกษตรกรรู้สึกพอใจสูงสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ ตั้งแต่การจัดทำประชาคมและการทำสัญญา สำหรับขั้นตอนการทำประชาคม แม้จะใช้เวลามาก แต่เป็นกระบวนการที่ไม่ยุ่งยากและเกษตรกรรู้เวลานัดหมายล่วงหน้า จึงให้ความรู้สึกพอใจกับขั้นตอนนี้อยู่ ส่วนการทำสัญญากับ ธ.ก.ส. เป็นสิ่งที่คุ้นเคยอยู่แล้ว นอกจากนี้ เรื่องขั้นตอนการขึ้นทะเบียน เอกสารหลักฐานต่างๆ ถึงแม้จะมีความยุ่งยากแต่ก็มีประสิทธิภาพและรับรู้มาบ้างแล้วจากการเข้าร่วมโครงการในรอบที่ผ่านมา แต่ประเด็นที่เกษตรกรรู้สึกพอใจน้อยสุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น ๆ คือ การกำหนดราคาเกณฑ์กลางอ้างอิง ส่วนมากให้เหตุผลว่าราคาประกันต่ำเกินไป ยังไม่สามารถชดเชยกับต้นทุนการปลูกที่เพิ่มสูงขึ้นได้ โดยเฉพาะค่าปุ๋ย ค่าแรง ค่าน้ำมัน

๓. จากผลการวิจัยที่พบว่า การนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนตามเป้าหมาย เป็นผลมาจากการปฏิบัติตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรที่เน้นความสำคัญกับการติดตามประเมินโครงการในระดับสูงที่สุด จากกระบวนการดังกล่าวมีผลต่อการเกิดประสิทธิผลโครงการโดยเฉพาะด้านการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนตามเป้าหมาย ทั้งการติดตามประเมินผลในลักษณะการจัดทำรายงานเปรียบเทียบผลผลิตบริการกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่องในระดับสูง และยังมีผลต่อการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานในโครงการด้วยแต่อยู่ในระดับต่ำ ส่วนแนวทางการกำหนดนโยบายและมาตรการการดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรไม่มีผลการเกิดประสิทธิผลด้านการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนตามเป้าหมาย แสดงให้เห็นว่า การติดตามประเมินผลโครงการประกันรายได้เกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการจัดทำรายงานผลดำเนินโครงการเปรียบเทียบผลผลิตบริการกับเป้าหมาย และมีผลต่อการจัดทำ

รายงานผลการปฏิบัติการในโครงการด้วย ส่วนแนวทางการกำหนดนโยบายและมาตรการ การดำเนินโครงการไม่มีผลต่อการเกิดประสิทธิผลด้านการวัดผลเป็นขั้นตอนตามเป้าหมาย

ผลการวิจัยนี้จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของการปฏิบัติตามนโยบายประกัน รายได้เกษตรกร ประกอบด้วยตัวแปร ๓ ตัวแปร คือ แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ประกัน รายได้เกษตรกร การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกร และการติดตามประเมินโครงการ ประกันรายได้เกษตรกร การปฏิบัติตามนโยบายสามารถส่งผลให้บรรลุประสิทธิผล ๓ องค์ประกอบ คือ ๑) ผลผลิต กิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมายของกรอบระยะเวลาและงบประมาณ ๒) การวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย ๓) การวัดผลการปฏิบัติงานเป็น ขั้นตอนตามเป้าหมาย ถ้าหน่วยงานที่นำนโยบายประกันรายได้ไปปฏิบัติมีองค์ประกอบและ ให้ความสำคัญในการดำเนินโครงการครบถ้วนและเหมาะสมทั้ง ๓ ด้าน ดังกล่าวแล้ว การปฏิบัติ ตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรจึงจะเกิดประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. จากผลการวิจัยที่พบว่านโยบายประกันรายได้เกษตรกรยังมีข้อด้อยที่สำคัญอีก หลายประการ คือ มาตรการจดทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว และการตรวจสอบพื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่ปลูก ซึ่งเป็นปริมาณผลผลิตที่จะได้รับการประกันของแต่ละครัวเรือนที่จะต้อง ดำเนินการตรวจสอบเข้มข้นเพื่อป้องกันการแจ้งเท็จและการสวมสิทธิ์ เนื่องจากในปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ (รอบที่ ๑) มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรรวมถึง ๑๐๙.๓๔ ล้านไร่ ในขณะที่ตัวเลขการปลูกข้าวนาปีของประเทศไทยมีประมาณ ๕๗ ล้านไร่ เพราะในการแจ้งพื้นที่ปลูกข้าวเป็นเท็จ ผลผลิตก็เป็นเท็จตามไปด้วย หากแต่จำนวนเงินที่รัฐ จะต้องสูญเสียเพิ่มเติมในส่วนต่างของราคาที่เป็นเท็จนี้กลับเป็นจริงยิ่งกว่าสิ่งใด ในขณะที่ เดียวกันรัฐบาลต้องป้องกันมิให้เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์เบาปะปนเข้ามาร่วมโครงการ ซึ่งจะส่ง ผลกระทบต่อคุณภาพข้าวหากมีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์เบาที่ไม่ผ่านการรับรองจาก กรมการข้าวจำนวนมากเข้ามาในระบบการจดทะเบียน และยังไม่นับรวมที่เกษตรกรที่ขาด ความใส่ใจในคุณภาพข้าวเพราะถือว่าอย่างไรเสียก็มีหลักประกันด้านรายได้ในระดับหนึ่งถึงข้าว ที่ผลิตมาจะคุณภาพไม่ดีก็ตาม

๒. บทบาทของ ธ.ก.ส. เนื่องจาก ธ.ก.ส. ได้รับมอบหมายการดำเนินโครงการ ประกันราคาสินค้าเกษตรทุกชนิด แต่ในปัจจุบันการดำเนินงานหลายอย่างยังไม่อยู่ภายใต้ความ รับผิดชอบของ ธ.ก.ส. ทำให้เกิดปัญหาด้านการประสานงาน การดำเนินโครงการในคราวต่อไป

ธ.ก.ส. ควรเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานทั้งหมดโดยมีหน่วยงานอื่นช่วยสนับสนุน นอกจากนี้ ธ.ก.ส. ควรทบทวนประสบการณ์และปัญหาจากการดำเนินโครงการประกันในปีที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์และขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดย ๑) ร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ป้องกันการแข็งพื้นที่ประกันสูงกว่าความจริง ซึ่งจะมีผลกระทบต่ออนาคตของโครงการ โดยกำหนดขั้นตอนการสำรวจที่น่าเชื่อถือเพื่อใช้จัดทำข้อมูลพื้นที่และผลผลิตของเกษตรกรผู้เอาประกัน ๒) จัดเก็บข้อมูลผลผลิตจริงของเกษตรกรผู้เอาประกันในปัจจุบันเพื่อใช้กำหนดปริมาณข้าวที่ครัวเรือนเกษตรกรจะขอประกันในปีต่อไป

๓. หากต่อไปรัฐบาลใช้แนวคิดการประกันราคา สิ่งที่รัฐบาลควรดำเนินการควบคู่กันไปด้วย คือ การประชาสัมพันธ์หรืออบรม ชี้แจงให้บรรดาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเข้าใจกลไกในการดำเนินการระบบประกันราคาอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง นอกจากนี้ ความสำเร็จของโครงการประกันราคา คือ การที่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเข้าใจถึงจังหวะเวลาที่เหมาะสมในการใช้สิทธิ์การประกัน โดยต้องเปรียบเทียบระหว่างราคาตลาดและราคาอ้างอิงกับราคาประกันตามสัญญาที่ได้ทำได้ และอาจต้องรอจังหวะในการขายสินค้าเกษตรออกสู่ตลาดเพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์สูงสุด แม้ว่าจะมีการประกันราคาจากภาครัฐแล้วก็ตาม รัฐบาลคงต้องมีการติดตามการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่ รวมทั้งการเตรียมมาตรการเสริม โดยเฉพาะวงเงินสินเชื่อสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทั้งโรงสี ลานมันและโรงงานอาหารสัตว์ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนสภาพคล่องที่อาจจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐยังต้องติดตามสถานการณ์ราคาในตลาดส่งออกด้วย เพราะอาจจะส่งผลย้อนกลับทำให้เกิดความผันผวนต่อราคาในประเทศได้ โดยเฉพาะข้าวที่มีทั้งมูลค่าและสัดส่วนของการส่งออกที่สูง และมีเกษตรกรที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การวิจัยครั้งนี้พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการนำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรไปปฏิบัติกับการบรรลุประสิทธิผลโครงการประกันรายได้เกษตรกร ซึ่งเป็นการวิจัยในบริบทเฉพาะด้านเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติตามนโยบาย อย่างไรก็ตามการวิจัยการปฏิบัติตามนโยบายข้าวของรัฐบาลอาจพิจารณาในเชิงประสิทธิภาพของการดำเนินตามนโยบายประกันรายได้เกษตรกรในระดับพื้นที่ว่าสามารถแก้ไขปัญหาการค้าข้าว และการช่วยเหลือเกษตรกรได้มากน้อยเพียงใด

๒. ควรศึกษาวิจัยในเชิงลึกในเรื่องต้นทุนการผลิตข้าวและประสิทธิภาพของนโยบายและมาตรการช่วยเหลือต่าง ๆ ของภาครัฐ เพื่อหาความคุ้มค่าในการดำเนินการของรัฐบาล ตลอดจนการศึกษาแนวทางการพัฒนาทางด้านประสิทธิภาพของนโยบายข้าวและแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้าข้าวอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. **โครงการประกันรายได้เกษตรกร**. <http://www.ecodoe.doe.go.th/>
๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- เทพศักดิ์ บุญรัตน์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการให้บริการแก่
ประชาชนไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร**. ดุษฎีนิพนธ์
พัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖.
- พิมพ์ ศรีวิกรณ์. **อย่าวิพากษ์เศรษฐกิจบนพื้นฐานของความไม่รู้**. กรุงเทพมหานคร :
มติชนรายวัน, วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๕.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. **แนวทางการประกันความเสถียรราคาข้าวเปลือก**.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๕๔.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. **นโยบายและมาตรการการค้าข้าว**. กองนโยบายและพัฒนา
การเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๔๙.
- อัมมาร สยามวาลา. **ประมวลความรู้เรื่องข้าว**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการ
พัฒนาประเทศไทย, ๒๕๓๓.
- Greenwood, P. W., Mann, D., & Laughlin, M. W. **Federal programs supporting
educational change**. Santa Monica, CA : Rand, 1975.
- Lasswell, H. D. and Kaplan. A. **Power and Society**. New Haven, CT : Yale
University Press, 1970.
- Michael Hill and Peter Hupe. **What Happens Between The Establishment of
Policy and its Impact in The World of Action. Implementing Public
Policy**. London : Sage Publications, 2006.
- Rumjuan Benjasiri. **The implementation of public sector standard management
system and outcomes (PSO) : A case study of the community development
department**. Unpublished doctoral dissertation, National Institute of
Development Administration, 2002.
- Van Meter, D., & Van Horn, C. The policy implementation process : A conceptual
framework. **Administration and Society**, 6 (4) : 200-217, 1975.
- Waldman, D.A. Leadership and Outcomes of Performance Appraisal Processes.
Journal of Occupational Psychology, 60 : 177-186, 1987.

ใบสมัคร / ต่ออายุสมาชิก “รัฐสภาสาร”

อัตราค่าสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท รวมค่าจัดส่ง (ราคาขายปลีกเล่มละ ๕๐ บาท)
ข้าพเจ้า ..... มีความประสงค์จะสมัคร / ต่ออายุ
สมาชิกรัฐสภาสาร เริ่มตั้งแต่วันที่ ..... พ.ศ. .... ถึงฉบับ
เดือน ..... พ.ศ. ....

ทั้งนี้ ขอให้ออกใบเสร็จรับเงินในนาม ..... โดยส่ง
วารสาร “รัฐสภาสาร” ถึงข้าพเจ้าที่ ..... หมู่ที่ ..... ตรอก/ซอย.....
ถนน ..... แขวง / ตำบล .....
เขต / อำเภอ ..... จังหวัด .....
รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ ..... โทรสาร .....

การชำระเงิน

เงินสด ที่กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ตัวแลกเงิน หรือ ธนาณัติ สั่งจ่ายไปรษณีย์รัฐสภา กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๕
ในนาม **ผู้จัดการรัฐสภาสาร**

กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

จำนวนเงิน ..... บาท

กิจการสาธารณะ

รายการโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียมออกอากาศทุกวัน

ทางช่อง NBT 15 และสามารถรับชมผ่าน จานรับสัญญาณดาวเทียมระบบ KU-BAND ไทยคม 5

ผังรายการโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม ๒๕๕๓ (เปิดสมัยประชุมสภา)								
เวลา	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เวลา	เสาร์	อาทิตย์
๐๘.๐๐น.	เคารพธงชาติ					๐๘.๐๐น.	เคารพธงชาติ	
๐๘.๐๑น.	ข่าวรัฐสภา (๕)					๐๘.๐๑น.	ศาลนาภิรมย์	
๐๘.๐๖น.	ศาลนาภิรมย์ โดย ตอนที่ * (๒๕)	ศาลนาภิรมย์ โดย ตอนที่ ** (๒๕)	ศาลนาภิรมย์ โดย ตอนที่ *** (๒๕)	บันทึกคนดี ตอนที่ * (๒๕)	บันทึกคนดี ตอนที่ ** (๒๕)			
๐๘.๓๐น.	คุยกันวันใหม่ (๓๐)		รัฐสภาต่างประเทศ(๒๕)	รัฐสภาต่างประเทศ** (๒๕)				
๐๘.๔๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)					๐๘.๔๐น.	สภาดีดส์คลับ (๖๐)	
๐๘.๕๐น.	มองรัฐสภา (๒๕)	มองรัฐสภา (๒๕)	มองรัฐสภา (๒๕)	มองรัฐสภา (๒๕)	รัฐสภาของประชาชน (๒๕)			
๐๙.๐๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	๐๙.๐๐น.	สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (๑๕) / สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (๑๕)	
๑๐.๐๕น.	สภาดีดส์คลับ ๑ (๖๐)	รัฐสภาที่ (๑,๒/๓) / ภิรมย์ (๑,๔/๓) (๖๐)	วิถีประชาธิปไตย (๓๐) / ภาษาจากข่าว (๓๐)	สนทนาไว้ดี (๓๐) / กรมการเมืองประชาชน (๓๐)	ภาษาจากข่าว (๓๐) / นาที่กฎหมาย (๓๐)	๑๐.๑๕น.		
๑๑.๐๐น.		ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	๑๑.๓๐น.	เด็กบินได้ (๑.๕ / ๓) / วิชาสรวรรค์ (๒๕)
๑๑.๐๕น.	เส้นทางสู่สภา (๒๕)	บทบาทฯ กับการเมือง (๖๐)	เวทีสาธารณะ (๖๐)	สัมมนาวิชาการ (๖๐)	สุรกายสบายใจ (๖๐)	๑๑.๓๐น.	บันทึกคนดี (๑๐) / สุรกายสบายใจ (๖๐)	
๑๑.๓๐น.	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	๑๒.๐๐น.	รับสัญญาณข่าว สทท.	
๑๒.๐๐น.	รับสัญญาณข่าว สทท.		รับสัญญาณข่าว สทท.			๑๒.๐๐น.	รับสัญญาณข่าว สทท.	
๑๓.๐๐น.	เศรษฐกิจเพื่อ (๒๕) + สวทดีสัน (๑๐)		เศรษฐกิจเพื่อ (๒๕) + สวทดีสัน (๑๐)			๑๓.๐๐น.	สารคดีเศรษฐกิจเพื่อ (๒๕)+ สวทดีสัน (๑๐)	
๑๓.๓๐น.	คุยกันวันใหม่ (๓๐)	วิชาสรวรรค์ (๓๐)	คุยกันวันใหม่ (๓๐)	กฎหมายใกล้ตัว (๒๕)	กรมการเมืองประชาชน (๓๐)	๑๓.๓๐น.	บทบาทฯ กับการเมือง (๖๐) / สัมมนาวิชาการ (๖๐)	
๑๔.๐๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	๑๔.๓๐น.	วิถีประชาธิปไตย (๒๕) / กฎหมายใกล้ตัว (๒๕)	
๑๔.๐๕น.	มองรัฐสภา (๕)	มองรัฐสภา (๕)	มองรัฐสภา (๕)	มองรัฐสภา (๕)	รัฐสภาของประชาชน (๕)	๑๕.๐๐น.	เกมประชาธิปไตย (๕๕) / ภิรมย์ประชาธิปไตย (๓,๔/๓) (๕๕) / รัฐสภาที่ (๑,๒/๓) / ภิรมย์ประชาธิปไตย (๓,๔/๓) (๕๕) / เส้นทางสู่สภา (๒๕) / เส้นทางสู่สภา (๒๕)	
๑๕.๐๐น.	สภาดีดส์คลับ (๖๐)	รัฐสภาที่ (๑,๒/๓) / ภิรมย์ (๑,๔/๓) (๖๐)	วิถีประชาธิปไตย (๓๐) / ภาษาจากข่าว (๓๐)	สนทนาไว้ดี (๓๐) / กรมการเมืองประชาชน (๓๐)	เกมประชาธิปไตย (๖๐)			
๑๖.๐๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	๑๖.๐๐น.	เส้นทางสู่สภา (๒๕) / เส้นทางสู่สภา (๒๕)	
๑๖.๐๕น.	เส้นทางสู่สภา (๒๕)	บทบาทฯ กับการเมือง (๖๐)	เวทีสาธารณะ (๖๐)	สัมมนาวิชาการ (๖๐)	สุรกายสบายใจ (๖๐)	๑๖.๓๐น.	รัฐสภาต่างประเทศ (๒๕) / ภาษาจากข่าว (๓๐)	
๑๖.๓๐น.	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	๑๗.๐๐น.	สรุปข่าว รอบสัปดาห์(๑๕) + รัฐสภาที่ (๕) + สปอตฯ / สรุปข่าว รอบสัปดาห์(๑๕) + รัฐสภาที่ (๕) + สปอตฯ	
๑๗.๐๐น.	ศาลนาภิรมย์ โดย ตอนที่ * (๒๕)	ภาษาจากข่าว (๓๐) / เด็กบินได้ (๑.๕ / ๓)	ภาษาจากข่าว (๓๐) / เด็กบินได้ (๑.๕ / ๓)	สนทนาไว้ดี (๓๐) / กรมการเมืองประชาชน (๓๐)	นาที่กฎหมาย (๓๐)			
๑๗.๓๐น.	รับสัญญาณข่าวจาก NBT					๑๗.๓๐น.	คุยกันวันใหม่ (๓๐)	
๑๘.๐๐น.	เคารพธงชาติ, รับสัญญาณข่าวจาก NBT					๑๘.๐๐น.	เคารพธงชาติ+ รับสัญญาณข่าวจาก NBT	
๒๐.๓๐น.	แผ่นดินเพื่อเพียง (๒)					๒๐.๓๐น.	แผ่นดินเพื่อเพียง (๒)	
๒๐.๓๕น.	คุยกันวันใหม่ (๓๐)		ภาษาจากข่าว (๓๐)	สนทนาไว้ดี (๓๐)	๒๐.๓๕น.	สนทนาไว้ดี (๓๐) / กรมการเมืองประชาชน (๖๐)		
๒๑.๐๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)					๒๑.๓๐น.	มองรัฐสภา (๓๐) / รัฐสภาของประชาชน (๓๐)	
๒๑.๐๕น.	มองรัฐสภา (๒๕)	มองรัฐสภา (๕)	มองรัฐสภา (๒๕)	มองรัฐสภา (๒๕)	รัฐสภาของประชาชน (๕)			
๒๑.๑๐น.	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)	มองรัฐสภา (๕)	เส้นทางสู่สภา (๒๕)	กฎหมายใกล้ตัว (๒๕)	๒๑.๑๐น.	ปิดสถานี		
๒๒.๐๐น.	ปิดสถานี					๒๒.๐๐น.	ปิดสถานี	

หมายเหตุ ๑. ในวันที่มีการถ่ายทอดการประชุม จะงดรายการปกติ

- ประชุมวุฒิสภา ทุกวันจันทร์ ตั้งแต่เวลา ๑๐.๐๐ น. เป็นต้นไป
- ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทุกวันพุธ และ ทุกวันพฤหัสบดี ตั้งแต่ เวลา ๐๙.๐๐ น. ถึง เวลา ๑๗.๐๐ น.
- ๒. รายการที่เตรียมไว้เมื่อออกอากาศ ที่อยู่ในช่วงเวลาถ่ายทอดประชุมสภาทั้ง ๓ วัน เป็นที่ปรับรายการนั้นๆ
- ๓. การใส่สเปคและสารคดีค้นห่างรายการและตั้งชื่อใหม่ การเลือกสเปคให้เป็นเอกลักษณ์ของผู้จัดรายการ
- * วันอังคาร เวลา ๑๐.๐๐ น รายการ รัฐสภาที่ (ออกสัปดาห์ที่ ๑,๒ ของเดือน) , ภิรมย์ประชาธิปไตย (ออกสัปดาห์ที่ ๓,๔ ของเดือน)
- * วันอังคาร เวลา ๑๗.๐๐ น รายการภาษาจากข่าว (ออกสัปดาห์ที่ ๑,๒,๓ ของเดือน) , เด็กบินได้ (ออกสัปดาห์ที่ ๓,๔ ของเดือน)

หนังสือดี๑แฉะดี๑เผยแพร่

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร